

Valsts budžeta finansētās programmas “NVO fonds” darbības (rezultātu un ieguldījuma) izvērtēšana 2025

Izvērtējuma rezultātu ziņojums

Pētījuma īstenotājs:

Latvijas Kultūras akadēmija

Pētījuma pasūtītājs:

Sabiedrības integrācijas fonds

Rīga, 2025

Saturs

1.	IEVADS	2
2.	IZVĒRTĒJUMA METODOLOĢIJA	3
3.	BŪTISKĀKIE SECINĀJUMI UN IETEIKUMI	5
4.	PROGRAMMA “NVO FONDS”: PĀRSKATS	10
4.1.	Konteksta informācija: iedzīvotāju pilsoniskā līdzdalība	10
4.2.	Konteksta informācija: NVO sektora attīstība	15
4.3.	Programmas “NVO fonds” darbības pamatojums	24
4.4.	Programmas mērķis, darbības virzieni un rezultāti	24
	Politikas rezultāti	24
	Darbības virzieni	25
	Programmas mērķis	26
	Programmas rezultāti	26
4.5.	Programmas finansējums	28
4.6.	Projektam pieejamais finansējums un atbalstāmās aktivitātes	29
4.7.	Programmas finansējuma piešķiršana un izlietojuma uzraudzība	29
4.8.	Programmas finansējuma saņēmēji	30
4.9.	Projektu vērtēšana	31
4.10.	Pieteiktie un īstenotie projekti	34
5.	PROGRAMMAS “NVO FONDS” DARBĪBAS REZULTĀTU APRAKSTS UN ANALĪZE	35
5.1.	Sabiedrības kopumā un NVO sektora informētība par programmu “NVO fonds”	35
5.2.	NVO sektora interese iesniegt projektus programmā “NVO fonds”	39
5.3.	Sadarbības ar Sabiedrības integrācijas fondu vērtējums	44
5.4.	Programmas “NVO fonds” vērtējums	44
5.5.	Makro projektu pieteicēju un īstenotāju raksturojums	46
5.6.	Makro projektos aktualizētās tēmas	48
5.7.	Makro projektos īstenotās aktivitātes	52
5.8.	Makro projektu mērķgrupas	55
5.9.	Sadarbība makro projektu ietvaros	57
5.10.	Ģeogrāfiskais pārklājums	58
5.11.	Projektu ietekme uz organizācijām	60
5.12.	Makroprojektu ar īstenošanas periodu ilgāku par 10 mēnešiem papildu analīze	61
	NVO sektora kapacitātes stiprināšana	62
	Projektu ilgtspējas nodrošināšana	63
	Administratīvā sloga mazināšana	64
	Ieteikumi	64
5.13.	Makro projektus īstenojušo organizāciju finanšu un darbības kapacitātes raksturojums	65
5.14.	Noraidīto projektu saturs analīze	70
6.	PROGRAMMAS “NVO FONDS” DARBĪBAS IEGULDĪJUMS PLĀNOŠANAS DOKUMENTOS NOTEIKTO MĒRĶU SASNIEGŠANĀ	71
6.1.	Ieguldījums programmas “NVO fonds” rezultātu sasniegšanā	71
6.2.	Ieguldījums programmas “NVO fonds” mērķa sasniegšanā	76
6.3.	Ieguldījums politikas rezultātu sasniegšanā	77
6.4.	Programmā īstenoto makro projektu ilgtspēja	80
7.	PIELIKUMI	82
7.1.	Labās prakses piemēri	82
	Biedrība “Eiropas Kustība Latvijā” – Uzticēšanās zvaigznājs	82
	Nodibinājums “HOSPISS LV” – Nediskriminējoša hospisa aprūpes modeļa ieviešanas veicināšana Latvijā	82
	Biedrība “Pierīgas Partnerība” – Kaimiņu kopienu kopspēks	83
	Biedrība „NEXT” – Uzmanību: LĪDZDALĪBA!	84
	Biedrība „Ūdenszīmes” – Savienojums. Viedā reģiona stratēģija Sēlijas vēsturiskajai zemei	84
	Nodibinājums “Bērnu Slimnīcas fonds” – Sociālās atstumtības riskam pakļauto jauniešu (skolēnu ar uzvedības problēmām) interešu aizstāvība, veidojot valsts atbalsta sistēmu	85
	Biedrība “Latvijas Pilsoniskā alianse” – Noturības stiprināšana pilsoniskajā sabiedrībā	86
	Nodibinājums “Pasaules dabas fonds” – Atbalsts vides interešu aizstāvības, pilsoniskās sabiedrības aktivitāšu darbības stiprināšanai	86
7.2.	NVO sektoram pieejamie finanšu instrumenti	87
7.3.	Pētījuma anotācija	98

1. IEVADS

Valsts budžeta finansētās programmas “NVO fonds” (turpmāk – programma) izveides priekšvēsture saistās ar arvien pieaugošo nevalstiskā sektora lomu demokrātijas procesu attīstībā un iesaisti visos publiskās pārvaldes līmeņos. Tieši caur nevalstiskajām organizācijām (turpmāk – NVO) sabiedrība var līdzdarboties un iesaistīties tai aktuālo jautājumu risināšanā. Latvijas Republikas Kultūras ministrijai (turpmāk – KM) un Sabiedrības integrācijas fondam (turpmāk – SIF) uzņemoties atbildību, pilsoniskās sabiedrības ilgtspējības attīstības stiprināšanai un NVO darbības atbalstam tika izveidota atsevišķa valsts budžeta programma “NVO fonds”, kas darbību uzsāka 2016. gadā. Katru gadu tiek izsludināts atklāts konkurss, kurā var piedalīties biedrības un nodibinājumi, kas darbojas sabiedrības interesēs, veicinot pilsonisko līdzdalību, sabiedrības interešu aizstāvību un demokrātiju.

Pētījumu “Valsts budžeta finansētās programmas “NVO fonds” darbības (rezultātu un ieguldījuma) izvērtēšana” pēc SIF pasūtījuma izstrādāja Latvijas Kultūras akadēmija laika periodā no 2024. gada decembra līdz 2025. gada februārim.

Pētījuma mērķis bija analizēt Latvijas valsts budžeta finansētās programmas “NVO fonds” (turpmāk – Programma) darbības rezultātus 2023.-2024. gadā programmā īstenoto makro līmeņa projektu, īpaši makro projektu ar īstenošanas periodu garāku par 10 mēnešiem un līdz 22 mēnešiem, ieguldījumu programmas virsmērķa – stiprināt pilsoniskās sabiedrības ilgtspējīgu attīstību un demokrātiju Latvijā – sasniegšanā. Pētījums turpina iepriekš veiktos programmas izvērtējumus¹, atsevišķos aspektos sniedzot datu salīdzinājumu ar iepriekšējiem periodiem un analizējot tendences projektu veidu dalījumā (mikro un makro).

¹ <https://www.sif.gov.lv/lv/programmu-izvertejumi>

2. IZVĒRTĒJUMA METODOLOĢIJA

Izvērtējums īstenots saskaņā ar novērtējuma pētījuma dizainu, kas paredz plānoto mērķu un rezultātu sasniegšanas atbilstības, efektivitātes un ilgtspējas noteikšanu. Pētījuma projekta metodoloģija balstījās jauktā tipa pētniecības metožu izmantošanā un kombinēšanā (sistēmiskā pieeja), paredzot datu un informācijas ieguvei kā ar kvalitatīvās, tā kvantitatīvās pētniecības pieejām. Abu šo pieeju kombinācija dod iespēju pētījuma tēmas analizēt, no vienas puses, statistiskā aspektā (konkrēti rādītāji, konkrēti dati, konkrēti statistiskie raksturojumi), un, no otras puses, padziļināti analizēt iesaistīto mērķgrupu un ekspertu vērtējumus, viedokļus un ieteikumus. Šāda sinerģiska pieeja (triangulācija) nodrošināja plašu analītisko bāzi secinājumu un ieteikumu izstrādei.

Pētījuma saturam ir trīs tematiskie pamata aspekti:

1. Valsts budžeta finansētās programmas “NVO fonds” (turpmāk – programmas) darbības rezultātu apraksts un analīze.
2. Programmas “NVO fonds” darbības ieguldījums plānošanas dokumentos noteikto mērķu sasniegšanā (programmas rezultāti, politikas rezultāti).
3. Potenciāls un ieteikumi NVO ieguldījuma efektīvizēšanai un palielināšanai “Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas īstenošanas plānā 2021.-2027.gadam” definēto mērķu sasniegšanā.

Papildus tika apzināta un analizēta arī kontekstuāla informācija par iedzīvotāju pilsonisko līdzdalību, NVO sektora attīstību, tai skaitā finansējuma pieejamības aspektā.

Izvērtējuma datu apkopošanai un ieguvei tika īstenotas vairākas pētnieciskās aktivitātes.

Pirmkārt, tika īstenota dokumentu analīze, apkopojot un analizējot programmas “NVO fonds” darbību tieši un netieši definējošo dokumentu saturu. Šī informācija kalpoja, no vienas puses, kā izvērtējuma tematiskais konteksts, un, no otras puses, noteica izvērtējuma metodikas izvēli un izmantoto metožu un analītisko aspektu atlasī.

Otrkārt, tika papildināta jau iepriekšējos izvērtējumos veidotā 2020.-2024.g. periodā pieteikto un atbalstu guvušo (īstenoto) makro projektu datu bāze, tajā iekļaujot 2022.-2023. gadā pieteiktos atbalstītos makro projektus. Datu bāzē pēc tam tika veikta makro projektu satura analīze divos aspektos. (1) Tika apkopota informācija par projektu tēmām, projektos īstenotajām aktivitātēm, projektos sasniegtajām mērķgrupām, projektos īstenoto sadarbību, kā arī projektu norises vietām. Šie dati tika izmantoti programmas darbības rezultātu pārskata izstrādei. (2) Tika noteikts projektu ieguldījums programmas un politikas rezultātu sasniegšanā. Lai to noteiktu, tika pielietota ekspertu vērtējuma paneļa metode. Projekti pēc nejaušības principa tika sadalīti starp ekspertiem-pētniekiem, un katrs veica sev piekritīgo projektu noslēguma pārskatu satura analīzi, katram projektam piešķirot vērtējumu 10-punktu skalā par to, cik būtiska ir konkrētā projekta ietekme un ieguldījums uz katru konkrēto no programmas 10 rezultātiem un politikas 4 rezultātiem. Tā rezultātā tika

iegūts vērtējums divos aspektos: (1) projektam ir/nav ietekmes uz konkrētajiem rezultātiem, (2) cik izteikta jeb būtiska ir ietekme (vērtējums 10-punktu skalā, kur 0 nozīmē, ka ietekmes nav nemaz, bet 10, ka ietekme ir ļoti būtiska). Šie piešķirtie vērtējumi tika tālāk izmantoti, lai novērtētu projektu ieguldījumu programmas un politikas rezultātu sasniegšanā. Detalizētāks izklāsts par vērtēšanas procesu un pieeju sniegts 6. nodaļā.

Treškārt, tika īstenota pilsoniskās sabiedrības jomā strādājošo organizāciju aptauja, lai iegūtu biedrību un nodibinājumu vērtējumus par pilsoniskās sabiedrības attīstības un NVO sektora attīstības izaicinājumiem un esošo situāciju, kā arī vērtējumu par programmas “NVO fonds” nozīmi un pieejamību. Aptaujā tika sasniegta 520 respondentu izlase (pilsoniskās sabiedrības jomā strādājošo organizāciju pārstāvji).

Ceturtkārt, izvērtējuma ietvaros pētījuma autori veica arī eksperimentālu papildu analīzi par programmas makro projektu īstenotāju finanšu un darbības kapacitātes rādītājiem, balstoties organizāciju gada pārskatu datus (metodoloģija detalizētāk aprakstīta 5.13. nodaļā).

Piektkārt, tika izstrādāti apraksti labās prakses piemēriem. Sabiedrības integrācijas fonda atlasītie projekti tika papildus analizēti, lai sagatavotu īsu pārskatu par konkrētajām organizācijām un to programmas ietvaros īstenotajām aktivitātēm. Labās prakses piemēri pievienoti ziņojuma pielikumā.

Sestkārt, tika apkopota uz izvērtējuma brīdi pieejamā informācija par NVO sektoram pieejamajiem finanšu instrumentiem 2025.-2029.g. laika posmā. Arī šī informācija pievienota ziņojuma pielikumā.

Šajā ziņojumā iekļauta visa apkopotā informācija un dati, sniedzot daudzpusīgu analīzi un definējot būtiskākos secinājumus un ieteikumus.

3. BŪTISKĀKIE SECINĀJUMI UN IETEIKUMI

(1) Arvien vairāk iedzīvotāju ziedo labdarībai, iesaistās vietējās kopienas aktivitātēs, bet mazāk piedalās brīvprātīgajā darbā. Iedzīvotāju pilsoniskās līdzdalības aktivitātēs novērojama mainīga izmaiņu dinamika. Iedzīvotāju, kuri ziedo labdarībai naudu, īpatsvars pēdējos piecos gados ir pieaudzis no 12 % līdz 25 %. Tai pat laikā sasniegtais 25 % līmenis ir tāds pat, kāds tas bija pirms pandēmijas 2018. gadā. Iesaiste brīvprātīgajā darbā kritusies visbūtiskāk – ja 2018. gadā to veica 29 % iedzīvotāju, tad 2025. gadā vairs tikai 8 %. Pēdējos gados nedaudz pieaugusi iedzīvotāju iesaiste vietējās kopienas aktivitātēs – ja iepriekš to darīja 5 % iedzīvotāju, tad šogad 9 %. Savukārt iesaiste nevalstisko organizāciju un politisko partiju aktivitātēs nav mainījusies – tā ir attiecīgi 3 % un 0,3 % līmenī. Tas kopumā norāda uz sabiedrības iesaistes individualizēšanos, kur cilvēki labprātāk palīdz finansiāli, bet retāk aktīvi piedalās organizāciju darbībā. NVO sektora aptaujā tā pārstāvji norāda, ka iedzīvotāju pasivitāte saistīta ar neticību tam, ka ir iespējams ietekmēt procesus – to norādījuši 69 % respondentu. Otra biežāk norādītā atbilde ir – iedzīvotāju intereses trūkums par līdzdalību (46 %).

Ieteikumi.

(1.1) Programmas projektu ietvaros sekmēt brīvprātīgā darba un vietējās kopienas aktivitātes.

(1.2) Veicināt tādu aktivitāšu iekļaušanu projektos, kas paredz tiešu un praktisku iedzīvotāju un dažādu mērķgrupu iesaistīšanos.

(1.3) Projektos veidot fokusētāku komunikāciju, informācijas kampaņas par pilsonisko līdzdalību – izglītojošas un informatīvas kampaņas, kas uzsver NVO lomu sabiedrībā un aicina iedzīvotājus iesaistīties.

(2) Pilsoniskās sabiedrības organizāciju skaits nepieaug un esošās saskaras ar būtiskiem izaicinājumiem darbības ilgtspējas nodrošināšanā. Lai gan NVO sektors Latvijā ir relatīvi stabils, tā attīstība ir lēna, un sektora ataudze ir neliela. Jaunu organizāciju veidošanās samazinās, un lielu daļu sektora veido ilgāk nekā 20 gadus darbojošās organizācijas. Vienlaikus lielākā daļa organizāciju darbojas bez ilgtermiņa stratēģijas, kas apgrūtina sektora attīstību un stabilitāti.

Latvijā kopumā identificētas 894 organizācijas, kas ir aktīvas un darbojas pilsoniskās sabiedrības jomā. Attiecinot šo rādītāju pret visām ekonomiski aktīvajām organizācijām, iespējams identificēt, ka pilsoniskās sabiedrības jomā darbojas 5 % no visām aktīvajām biedrībām un nodibinājumiem. Šis skaits pēdējo gadu laikā nav būtiski mainījies. Salīdzinot pilsoniskās sabiedrības jomā strādājošo organizāciju profilu ar 2022. gada datiem, dažas atšķirības ir novērojamas. Samazinājies jaundibināto organizāciju skaits (ja 2022. gadā 6 % bija pēdējo 3 gadu laikā dibinātas organizācijas, tad šogad tādu ir tikai 2 %). Samazinājies tādu organizāciju īpatsvars, kas savu darbību plāno periodam līdz trim gadiem un palielinājies tādu, kas to plāno ne vairāk kā viena gada periodam. Samazinājies nacionālā līmenī strādājošu organizāciju īpatsvars. Savukārt palielinājies

tādu organizāciju īpatsvars, kuras darbojas jau vairāk nekā 20 gadus – trešdaļu no pilsoniskās sabiedrības sektora veido šādas organizācijas un dati liecina, ka sektora ataudze šobrīd gandrīz nenotiek.

Programmā projektu pieteikumus iesniedzošo organizāciju dati rāda, ka organizāciju skaits, kas piesakās makro projektu īstenošanai, pa gadiem ir aptuveni līdzīgs – ik gadu šiem projektiem piesakās ap 90 organizāciju. 2023. gadā šis rādītājs bijis lielāks – pieteikušās kopumā 106 organizācijas (tai skaitā 79 organizācijas pieteikušās makro projektu īstenošanai uz 10 un vairāk mēnešu periodu un 27 organizācijas pieteikušās makro projektiem ar īstenošanas laiku līdz 10 mēnešiem). Iespējams interpretēt, ka šāds skaits (100-110) rāda kopējo tādu organizāciju skaitu, kas spēj sagatavot un īstenot makro līmeņa projektus (pie esošajiem programmas noteikumiem).

NVO sektora aptaujā pilsoniskās sabiedrības organizācijas tika lūgtas norādīt, kas ir to darbības būtiskākie šķēršļi. Visbiežāk kā šķēršļi tiek norādīti: nepietiekams finansējums (53 %), liela birokrātija projektu konkursos (51 %), neregulārs finansējums (48 %), kā arī zema iedzīvotāju interese un līdzdalība (46 %). 43 % respondenti norāda, ka ir nepietiekama sabiedrības, bet 41 %, ka nepietiekama valsts un pašvaldību pārstāvju izpratne par NVO lomu un darbību. Tai pat laikā – salīdzinot pēdējos divus gadus ar 2021.-2022. gadiem, novērojams, ka makro projektos retāk iekļautas tādas aktivitātes kā informatīvās kampaņas, radošās nodarbības un darbnīcas, tikšanās un diskusijas ar lēmumpieņēmējiem (kas varētu attiecīgi sekmēt izpratni par NVO lomu).

Ieteikumi.

(2.1) Turpināt uzsāktu iniciatīvu par ilgāka īstenošanas termiņa makro projektiem, tādējādi attīstot ilgtermiņa finansēšanas mehānismu. Nepieciešams attīstīt finansēšanas programmas, kas nodrošina stabilu atbalstu vairāku gadu garumā, nevis tikai viena gada periodam.

(2.2) Projektu ietvaros sekmēt organizāciju aktivitāti finansējuma avotu dažādošanai – projektu pieteikumu gatavošana, ziedošanas akcijas, u.tml.

(2.3) Mentorings, konsultācijas, mācības, pieredzes apmaiņas aktivitātes jauno un darbībā mazāku organizāciju kapacitātes stiprināšanai. Projektu ietvaros veicināt pieredzējušo organizāciju sadarbību ar jaunām un mazāk attīstītām organizācijām. Īpaši tādos aspektos kā projektu vadība, jēgpilnu aktivitāšu izstrāde un īstenošana, finansējuma piesaiste, attīstības stratēģiskā plānošana.

(2.4) Stiprināt reģionālo un nozaru sadarbību starp organizācijām, veicinot resursu apmaiņu un kopīgus projektus.

(2.4) Projektu ietvaros akcentēt tādu aktivitāšu nozīmi, kas stiprina dialogu ar lēmumpieņēmējiem – regulāras tikšanās un konsultācijas starp NVO un valsts/pašvaldību pārstāvjiem, lai uzlabotu izpratni par sektora vajadzībām.

(3) Pieprasījums pēc programmas finansējuma saglabājas vienmērīgi augsts, bet daļa organizāciju nepiesakās, jo nevēlas pieskaņot savu darbību programmas nosacījumiem. Kopumā 73 % organizāciju NVO aptaujā norādījušas, ka ir ieinteresētas iesniegt projektus programmā. Pēdējo trīs gadu periodā šis rādītājs nav mainījies. NVO fonds tiešās mērķgrupas ieinteresētība iesniegt projektus pēdējo trīs gadu laikā ir pakāpeniski pieaugusi no 71 % 2021. gadā līdz 76 % 2024. gadā. Tiem, kuri novērtēja, ka nav ieinteresēti iesniegt projektus programmā, tika lūgts precizēt iemeslus. Salīdzinoši visbiežāk organizācijas norādījušas, ka projektu konkursā atbalstāmās aktivitātes neatbilst organizāciju iecerēm (32 %), kas liecina, ka organizācijas nevēlas pieskaņot projekta aktivitātes programmas prasībām un noteikumiem. Lielākā daļa no tiem, kas nav ieinteresēti, ir tādas organizācijas, kuras ir īstenojušas vienu projektu un pēc tam vairs pieteikumus neiesniedz. Organizācijas, kam ir pieredze programmas projektu īstenošanā, bet kas neizsaka interesi atkārtoti pieteikties, visbiežāk ir tādas, kuras nav apmierinātas ar programmas projektu konkursa nosacījumiem. Tādas, kam ir pieredze projektu iesniegšanā un īstenošanā, bet kas konstatējušas, ka programmas nosacījumi nav atbilstoši to vajadzībām un vēlmēm.

Ieteikumi.

(3.1) Apsvērt elastīgākus projektu nosacījumus – apsvērt iespēju paplašināt atbalstāmo aktivitāšu (un/vai organizāciju) loku, lai tās vairāk atbilstu organizāciju faktiskajām vajadzībām un stratēģiskajiem mērķiem.

(3.2) Vienkāršot atkārtotas dalības procedūras – samazināt birokrātisko slogu organizācijām, kas jau iepriekš veiksmīgi īstenojušas projektus (piemēram, neprasot atkārtoti iesniegt to informāciju, kas jau ir SIF rīcībā no iepriekšējām organizācijas pieteikšanās reizēm (pieredzes apraksti, informācija par organizāciju, u.tml.)).

(3.3) Programmas komunikācijā plašāk skaidrot vērtēšanas kritērijus un procesu, norādot un izskaidrojot, kāda satura, tēmu un aktivitāšu projekti tiek augstāk vai zemāk novērtēti. Konkrētiem piemēriem var tikt izmantoti arī izvērtējuma ietvaros identificētie labās prakses piemēri.

(4) Reģionālajām organizācijām nav pietiekamas kapacitātes makro līmeņa projektu sagatavošanai un īstenošanai. Dati liecina, ka lielākā daļa no makro projektus īstenojošajām organizācijām ir reģistrētas Rīgā, bet pārējie reģioni pārstāvēti ar 2-4 organizācijām katrā. Kopumā šie rādītāji atbilst arī kopējam pilsoniskās sabiedrības profilam, bet vienlaikus netieši liecina, ka šobrīd ir maz reģionālo un vietējā mēroga organizāciju, kuras spēj sekmīgi sagatavot un īstenot makro līmeņa projektus. To apliecina arī projektu noraidījuma iemeslu reģionālā analīze. Apstiprināto un nepietiekama finansējuma dēļ noraidīto projektu kopskaitā par pēdējiem diviem gadiem reģionos reģistrēto organizāciju īpatsvars ir gandrīz identisks (30 %), savukārt pēc kvalitātes vai atbilstības kritērijiem noraidīto projektu skaitā reģionos reģistrēto organizāciju īpatsvars ir izteikti lielāks (attiecīgi 47 % un 61 %).

Ieteikumi.

(4.1) Apsvērt iespējas veidot atsevišķu projektu finansēšanas programmu vai kvotu tikai reģionālajām organizācijām, lai tās varētu konkurēt savā grupā.

(4.2) Atviegloti nosacījumi pirmreizējiem pieteicējiem – reģionālajām organizācijām, kas pirmo reizi piesakās makro projektiem, varētu būt vienkāršotākas prasības.

(4.3) Veicināt reģionālo NVO kopprojektus, kur vairākas reģionālās organizācijas var apvienoties, lai kopīgi sagatavotu un īstenotu lielāka mēroga projektus.

(4.4) Sadarbības veicināšana ar pašvaldībām – mudināt vietējās pašvaldības iesaistīties un atbalstīt NVO, piemēram, ar telpām, tehnisko nodrošinājumu vai kopīgiem projektiem, līdzfinansējumu.

(5) Makro projektiem ar īstenošanas periodu līdz 22 mēnešiem ir lielāki rezultatīvie un ilgtspējas rādītāji, arī ietekme uz organizāciju kapacitāti kopumā; 22 mēnešu periods uzskatāms par šobrīd optimālu. Dati liecina, ka projekti ar ilgāku īstenošanas termiņu (līdz 22 mēnešiem) nodrošina lielāku ietekmi un ilgtspēju, sasniedz plašāku mērķauditoriju un veicina stratēģiskāku attīstību.

Papildus tika veikta datu analīze, salīdzinot konkrēto organizāciju īstenotos ilgāka termiņa makro projektus un šo pašu organizāciju iepriekšējos gados (2021.-2022.) īstenotos īsāka termiņa makro projektus. Tas ļauj identificēt, vai projektu kvalitāte un efektivitāte ir mainījusies arī konkrēto organizāciju ietvaros. Un dati liecina, ka ir vairāki aspekti, kuros rādītāji ilgāka termiņa projektos ir augstāki – ietekme uz programmas mērķi, mērķgrupu skaits. Tai pat laikā tādos aspektos kā sadarbības partneru skaits un aktivitāšu skaits rādītāji nav būtiski mainījušies. Tas liecina, ka ilgtermiņa projektu īstenotāji garākā izpildes termiņā ir spējuši īstenot efektīvākus un plašākas mērķgrupas iekļaujošus projektus, vienlaikus necenšoties kvantitatīvi audzēt aktivitāšu skaitu vai sadarbības partnerus.

Dati arī liecina, ka projektu īstenošanas ilgumam ir ietekme uz kopējo projektu ilgtspēju. Kopumā var secināt, ka ilgāka perioda projektu īstenošana pozitīvi ietekmē dažādus projekta ilgtspējas aspektus (efektīvu līdzekļu izlietojumu, efektīvākas komunikācijas aktivitātes u.tml.), ļauj projekta īstenotājam stratēģiski un sinerģiski attīstīt sadarbības ar mērķgrupām, kā arī ar citiem spēlētājiem (NVO, pašvaldībām, kopienām), nodrošināt interešu pārstāvēniecību ilgtermiņā un dod iespēju izvērtēt sasniegtos rezultātus, pieņemt izsvērtu lēmumu par aktivitāšu turpināšanu, kā arī piesaistīt finansējumu tālākai darbībai. Tai pat laikā – neliela daļa ilgāka īstenošanas laika makro projektu raksturojami kā tādi, kuriem ir īstermiņa ietekme, kas, iespējams, norāda uz nepilnībām projektu vērtēšanā.

Šiem projektiem ir arī būtiska administratīvā sloga mazināšanas ietekme – gan no projekta īstenotāja, gan SIF puses mazāk resursu jāvētē projekta pieteikuma rakstīšanai, vērtēšanai, administrēšanai.

22 mēnešu maksimālais īstenošanas periods šobrīd varētu tikt uzskatīts par optimālu, jo ilgākam laika periodam esošajos apstākļos būtu apgrūtināti vai pat neiespējami paredzēt aktivitātēm nepieciešamo finansējumu, kā arī konkrētu aktivitāšu un tēmu aktualitāti. Īpaši organizācijām, kuras savu darbību neplāno tik ilgam periodam uz priekšu. Vienlaikus – iespējams, ilgāks projektu īstenošanas laiks par 22 mēnešiem būtu atbilstošs tām organizācijām, kuras programmas finansējuma ietvaros īsteno aktivitātes savu vidēja termiņa attīstības stratēģiju ietvaros (tādā gadījumā būtu apsverams veidot nodalītu finansējumu tieši šāda veida aktivitātēm).

Ieteikumi.

(5.1) Turpināt iespēju projektu īstenošanu paredzēt līdz 22 mēnešu periodam.

(5.2) Makro projektu (īpaši to, kuru īstenošanas termiņš līdz 22 mēnešiem) vērtēšanā iekļaut arī potenciālo projekta rezultātu ilgtspēju. Izstrādāt kritērijus ilgtermiņa ietekmes vērtēšanai, lai izslēgtu projektus, kas formāli atbilst ilgtermiņa statusam, bet būtībā rada tikai īstermiņa efektu.

(5.3) Ilgāka termiņa projektiem paredzēt iespēju organizācijām pielāgot projektu aktivitātes, ja īstenošanas laikā mainās ārējie apstākļi, vajadzības.

(5.4) Izskatīt iespēju ieviest vidēja termiņa pārejas projektus (10–16 mēneši) mazāk pieredzējušām organizācijām, lai tās varētu pakāpeniski uzlabot savu kapacitāti ilgtermiņa darbībai.

4. PROGRAMMA "NVO FONDS": PĀRSKATS

4.1. Konteksta informācija: iedzīvotāju pilsoniskā līdzdalība

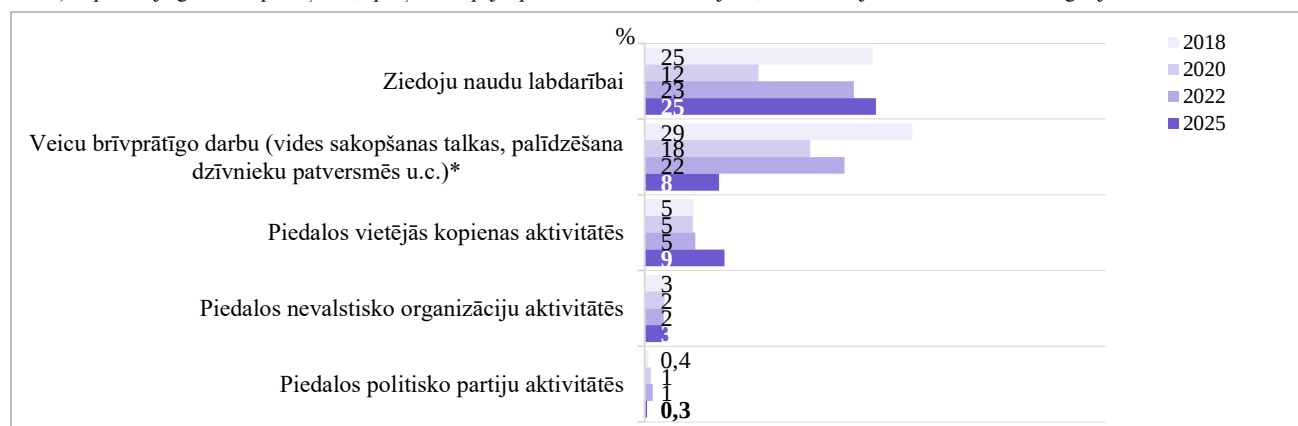
Veidojoties NVO fondam 2015.–2016. gadā (pamatojoties uz Valdības rīcības plānu² un Konceptuālo ziņojumu "Par valsts finansēta nevalstisko organizāciju fonda izveidi"³), jau no pašiem pirmsākumiem tika **aktualizēta tēma par pilsonisko sabiedrību un tās attīstību** – nodrošinot iedzīvotāju līdzdalību un veicinot biedrību un nodibinājumu iesaisti, tām pārstāvēt iedzīvotājus, lai pilnveidotu demokrātijas procesus visos publiskās pārvaldes līmeņos. Atbilstoši kā **NVO fonda mērķis** tika izvirzīts: **“veicināt iedzīvotāju līdzdalību un sadarbību sabiedriskajos procesos, uzlabot iedzīvotāju dzīves kvalitāti un stiprināt demokrātiju un pilsoniskās sabiedrības ilgtspējīgu attīstību Latvijā”**. Tādēļ kontekstuālai informācijai īsumā raksturosim pilsoniskās līdzdalības un NVO sektora attīstību Latvijā kopumā.

Latvijas Kultūras akadēmijas īstenoto kultūras patēriņa un līdzdalības pētījumu⁴ dati liecina – **iedzīvotāju pilsoniskās līdzdalības aktivitātēs novērojamas mainīga izmaiņu dinamika. Iedzīvotāju, kuri ziedo labdarībai naudu, īpatsvars pēdējos piecos gados ir pieaudzis no 12 % līdz 25 %**. Tai pat laikā sasniegtais 25 % līmenis ir tāds pat, kāds tas bija pirms pandēmijas 2018. gadā. **Iesaiste brīvprātīgajā darbā kritusies visbūtiskāk** – ja 2018. gadā to veica 29 % iedzīvotāju, tad 2025. gadā vairs tikai 8 %. Pēdējos gados **nedaudz pieaugusi ir iedzīvotāju iesaiste vietējās kopienas aktivitātēs** – ja iepriekš to darīja 5 % iedzīvotāju, tad šogad 9 %. Savukārt **iesaiste nevalstisko organizāciju un politisko partiju aktivitātēs nav mainījusies** – tā ir attiecīgi 3 % un 0,3 % līmenī.

Grafiks 1. Latvijas iedzīvotāju pilsoniskā un sociālā aktivitāte (%)

Datu avots: Kultūras aktivitātes barometrs 2024. Kultūras patēriņa un līdzdalības ietekmes pētījums. Kultūras ministrija, Latvijas Kultūras akadēmija. Pieejams: <https://www.km.gov.lv/lv/petijumi>; Latvijas iedzīvotāju vecumā no 15 līdz 75 gadiem aptauja, SKDS OMNI, 2025. gada janvāris.

* 2025. gada aptaujā tika mainīts atbilžu kategoriju formulējums uz tādu redakciju, kā norādīts grafikā. Iepriekšējos gados anketā bija iekļautas divas kategorijas, kas attiecas uz brīvprātīgā darba veikšanu: (1) Piedalos vides sakopšanas talkās, (2) Veicu brīvprātīgo darbu (izņemot vides sakopšanas talkas). Iepriekšējo gadu dati pārrēķināti, aprēķinot kopējo īpatsvaru tiem iedzīvotājiem, kuri norādījuši vienu no abām kategorijām.

² Ministru kabineta 2014. gada 7. aprīļa rīkojums Nr.151 "Par Valdības rīcības plānu Deklarācijas par Laimdotas Straujumas vadītā Ministru kabineta iecerēto darbību īstenošanai" 2.pielikumā apstiprinātā Valdības rīcības plāna Deklarācijas par Laimdotas Straujumas vadītā Ministru kabineta iecerēto darbību īstenošanai 128.3.pasākumā noteikto uzdevumu, kas zaudēja spēku ar Ministru kabineta 2015.gada 16.februāra rīkojuma Nr.78 "Par Valdības rīcības plānu Deklarācijas par Laimdotas Straujumas vadītā Ministru kabineta iecerēto darbību īstenošanai" pielikumā apstiprināto Valdības rīcības plāna 136.1.pasākumā noteikto uzdevumu.

³ Ministru kabineta 2015. gada 16. decembra rīkojums Nr.792 (prot.Nr.64, 41.§).

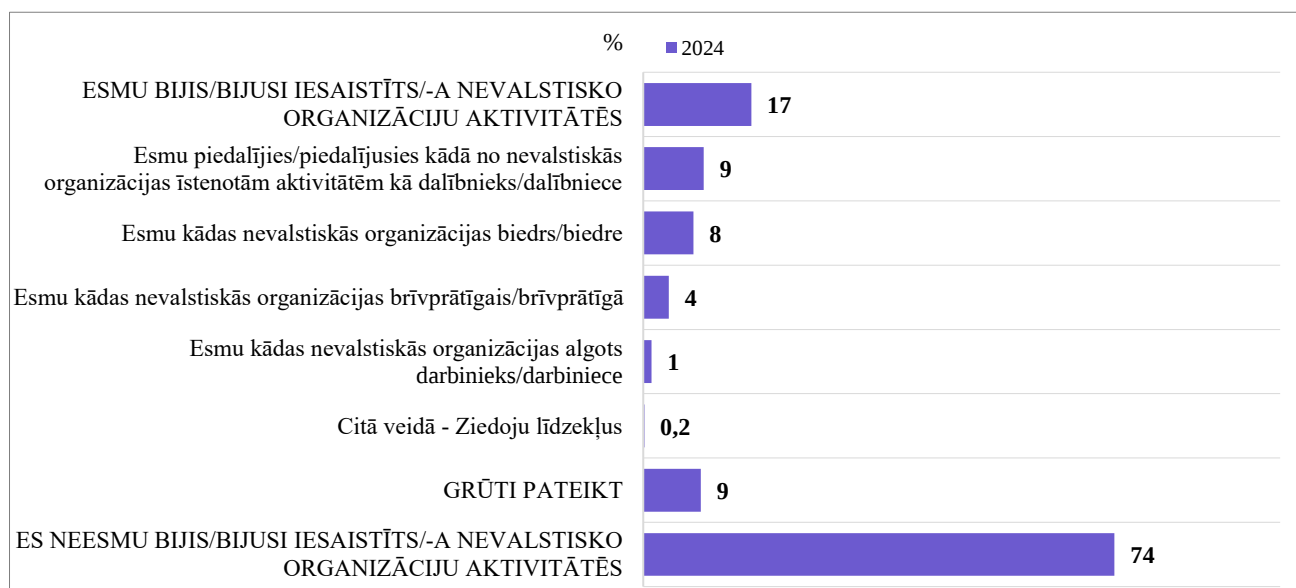
⁴ Kultūras aktivitātes barometrs 2024. Kultūras patēriņa un līdzdalības ietekmes pētījums. Kultūras ministrija, Latvijas Kultūras akadēmija. Pieejams: <https://www.km.gov.lv/lv/petijumi>.

Šī pētījuma ietvaros papildus tika īstenota padziļinātāka iedzīvotāju kvantitatīvā aptauja par iesaisti NVO aktivitātēs un iemesliem neiesaistīties. Tajā kopumā 17 % iedzīvotāju norāda, ka ir bijuši iesaistīti kādās no NVO aktivitātēm, un tas ir būtiski vairāk, nekā iepriekšējā grafikā norādītie 3 %. Tas skaidrojams ar faktu, ka būtiski atšķiras abu aptauju metodoloģija – iepriekš norādītajā aptaujā anketēšanas metode ir tiešās intervijas respondentu dzīvesvietās (tas nodrošina precīzāku reprezentativitāti attiecībā uz visiem Latvijas iedzīvotājiem), savukārt papildu aptaujā metode bija interneta aptauja (kas nodrošina precīzāku reprezentativitāti attiecībā uz ekonomiski aktīvajiem iedzīvotājiem, kas ir aktīvāki interneta lietotāji)⁵. Tādēļ precīzākai interpretācijai interneta aptaujas datu šajā ziņojumā tiek attiecināti uz ekonomiski aktīvajiem iedzīvotājiem, bet tiešo interviju aptaujas dati uz visiem Latvijas iedzīvotājiem.

Tātad kopumā 17 % no ekonomiski aktīvajiem iedzīvotājiem ir bijuši iesaistīti NVO aktivitātēs pēdējā gada laikā. No ekonomiski aktīvajiem iedzīvotājiem 9 % norāda, ka ir piedalījušies kādās no NVO aktivitātēm kā dalībnieki, 8 % ir kādas NVO biedri, 4 % – NVO brīvprātīgie, bet 1 % – NVO algoti darbinieki.

Grafiks 2. Latvijas iedzīvotāju iesaiste nevalstisko organizāciju aktivitātēs (%)

Datu avots: Latvijas iedzīvotāju vecumā no 18 līdz 75 gadiem aptauja, SKDS WEB panelis, 2025. gada februāris.
Jautājums aptaujā: Vai pēdējā gada laikā esat bijis/bijusi iesaistīts/-a kādā no nevalstisko organizāciju aktivitātēm?
Piezīmes: Vairākatbilžu jautājums, atbilžu summa >100%.

Analizējot NVO aktivitātēs iesaistīto iedzīvotāju sociāli demogrāfisko profilu, novērojams, ka **aktivitātēs salīdzinoši vairāk iesaistītās iedzīvotāju mērķgrupas ir:** 18-34 gadīgie, trīs un vairāk cilvēku ģimenēs dzīvojošie, vidējo un augstāko izglītību ieguvušie, tie, kuriem ģimenē ir nepilngadīgi bērni, latviešu tautības pārstāvji, publiskajā sektorā strādājošie, iedzīvotāji ar augstākiem ienākumiem, Rīgā un Vidzemē dzīvojošie.

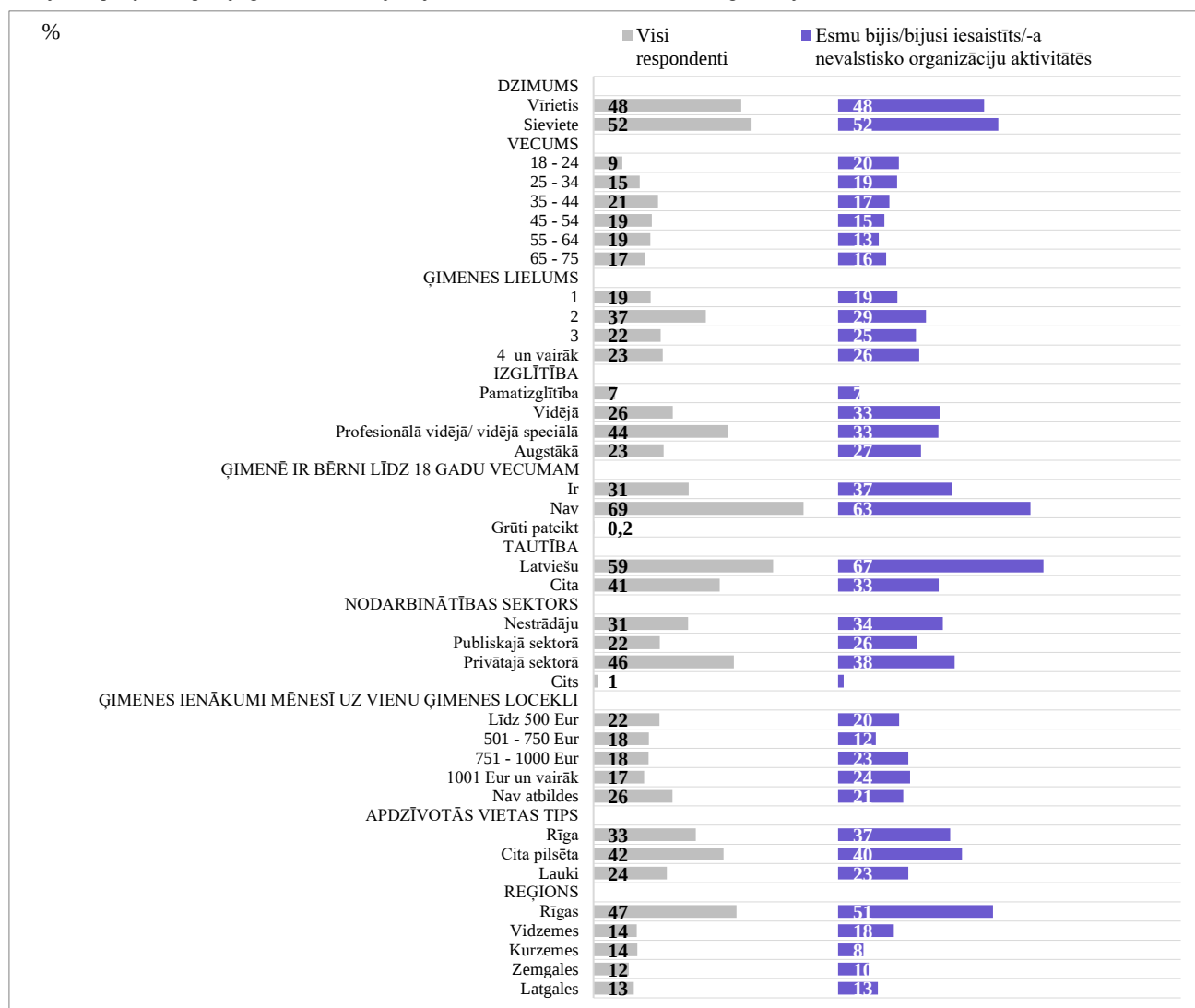
Savukārt **retāk iesaistītie ir:** 35-55 gadīgie, divu personu ģimenes, profesionālo izglītību ieguvušie, tie, kuru ģimenēs nav nepilngadīgu bērnu, cittautību iedzīvotāji, privātajā sektorā nodarbinātie, iedzīvotāji ar zemākiem ienākumiem, Kurzemē dzīvojošie.

⁵ Abās aptaujās atšķiras arī vecuma grupas – tiešo interviju aptaujā iekļauta vecuma grupa 15-75, bet interneta aptaujas aptaujā vecuma grupa 18-75.

Grafiks 3. Nevalstisko organizāciju aktivitātēs iesaistīto iedzīvotāju profils (%)

Datu avots: Latvijas iedzīvotāju vecumā no 18 līdz 75 gadiem aptauja, SKDS WEB panelis, 2025.gada februāris.

Jautājums aptaujā: Vai pēdējā gada laikā esat bijis/bijusi iesaistīts/-a kādā no nevalstisko organizāciju aktivitātēm?

Tai pat laikā jāuzsver, ka līdz ar interneta arvien plašāku pieejamību iedzīvotājiem, kā arī jauno mediju un sociālo tīklu attīstību, **attīstās arī dažādas jaunas līdzdalības formas**. Tādēļ arī šādas, netradicionālas, līdzdalības formas būtu apzināmas un monitorējamas pilnvērtīgai iedzīvotāju līdzdalības kopainai. Diemžēl Latvijā līdz šim tā ir maz pētīta joma. Dati, kas iegūti kādā no Rīgas Tehniskās universitātes projektiem⁶, liecina, ka **iedzīvotāju pilsoniskā aktivitāte internetā ir viena no biežākajām līdzdalības forma** – dažādās interešu grupās un kopās internetā un sociālajos tīklos 2021. gadā bija iesaistīti 22% iedzīvotāju. Kopumā dati liecina, ka **iedzīvotāju līdzdalības veidi un formas būtiski mainās**, un dažādi jaunienākuši līdzdalības veidi dažkārt ir pat plašāk izplatīti kā tradicionālās līdzdalības formas. Līdz ar to **izaicinājums ir šīs jaunās iesaistes formas pilnvērtīgi integrēt kopējā līdzdalības tvērumā**.

⁶ Latvijas Zinātnes padomes Fundamentālo un lietišķo pētījumu projekta "Tilts uz oglekļa neitralitāti enerģijas kopienās: sociālās un humanitārās zinātnes satiekas ar enerģētikas pētījumiem" ietvaros īstenota iedzīvotāju aptauja (SKDS). RTU Elektrotehnikas un vides inženierzinātņu fakultātes Vides aizsardzības un siltuma sistēmu institūts, 2021.

Ekonomiski aktīvo iedzīvotāju aptaujā respondentiem, kuri neiesaistās nevalstisko organizāciju aktivitātēs, tika lūgts **norādīt, kas ir iemesli neiesaistīties**. Visbiežāk (33 %) ticis norādīts, ka **nav intereses iesaistīties**. 25 % no tiem, kas neiesaistās, norāda, ka viņiem **nav pietiekami informācijas** par iespējām iesaistīties aktivitātēs. 23 % norādījuši uz **laika trūkumu** un vēl 23 % uz to, ka viņus **nesaista konkrētās piedāvātās aktivitātes**. Salīdzinoši bieži, 17 % gadījumu, norādīts, ka **nav kompānijas, ar ko kopā piedalīties**.

Grafiks 4. Iemesli, kādēļ iedzīvotāji neiesaistās nevalstisko organizāciju aktivitātēs (%)

Datu avots: Latvijas iedzīvotāju vecumā no 18 līdz 75 gadiem aptauja, SKDS WEB panelis, 2025.gada februāris.

Jautājums aptaujā: Kas ir būtiskākie iemesli, kādēļ neiesaistāties nevalstisko organizāciju aktivitātēs?

Bāze: Respondenti, kuri nebija iesaistīti nevalstisko organizāciju aktivitātēs pēdējā gada laikā.

Piezīmes: Vairākatbilžu jautājums, atbilžu summa >100%.

Lai identificētu **iemeslus iedzīvotāju pasivitātei līdzdalībā**, izvērtējuma ietvaros īstenotajā **biedrību un nodibinājumu aptaujā** arī organizāciju pārstāvji tika lūgti norādīt, kas, viņuprāt, ir būtiskākie šķēršļi Latvijas iedzīvotāju pilsoniskai līdzdalībai.

Izteikti visbiežāk **NVO pārstāvji norāda, ka iedzīvotāju pasivitāte saistīta ar neticību tam, ka ir iespējams ietekmēt procesus** – to norādījuši 69 % respondentu. Šāda atbildes kategorija šogad anketā bija iekļauta pirmo reizi, tādēļ nav pieejams salīdzinājums pa gadiem.

Otra biežāk norādītā atbilde ir – **iedzīvotāju intereses trūkums par līdzdalību** (46 %). Šādā aspektā NVO pārstāvju viedoklis sakrīt ar pašu iedzīvotāju norādītajiem iemesliem.

Trešā biežākā atbilde bijusi, ka **iedzīvotāji nevēlas iesaistīties bez maksas** (44 %), un šādā aspektā NVO pārstāvju vērtējums būtiski atšķiras no pašu iedzīvotāju minētā (tikai 5 % bija norādījuši šo iemeslu).

Salīdzinoši **bieži minēti arī tādi skaidrojumi kā**: laika trūkums, zināšanu un prasmju trūkums, līderu trūkums NVO sektorā, informācijas trūkums.

NVO pārstāvju aptaujā bija iekļauts arī jautājums, **cik pietiekama vai nepietiekama ir Latvijas iedzīvotāju pilsoniskā aktivitāte un līdzdalība**. Kopumā **59 %** aptaujāto novērtē, ka tā ir **drīzāk pietiekama**, bet **41 %**, ka **drīzāk nepietiekama**. Salīdzinot ar iepriekšējiem gadiem, **kritisko vērtējumu īpatsvars ir nedaudz samazinājies**.

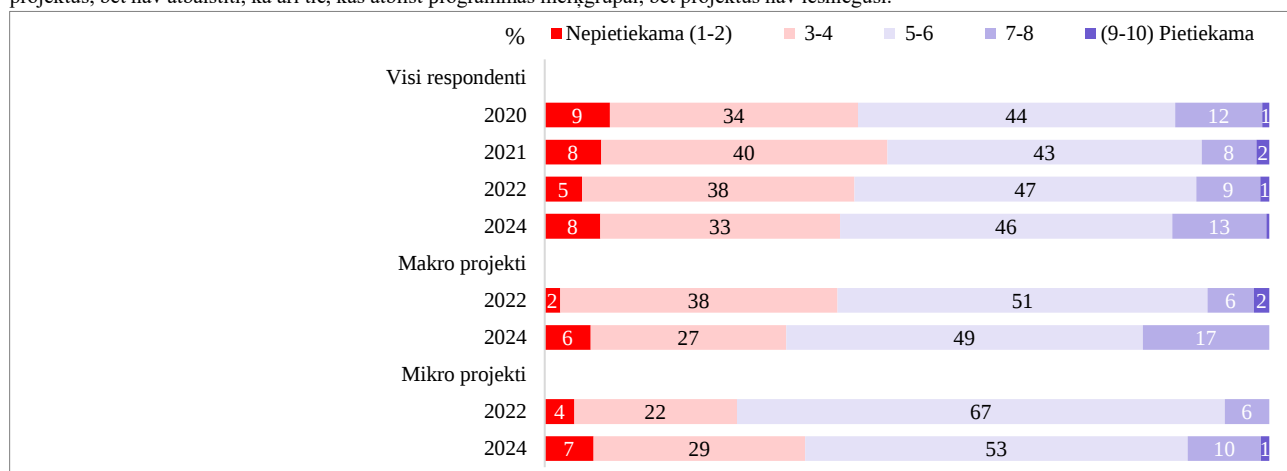
Mikro un makro projektu īstenotāju mērķgrupās rādītāji ir līdzīgi. **Nedaudz kritiskāki bijuši mikro projektu īstenotāji** – kopumā 36 % novērtējuši, ka iedzīvotāju pilsoniskā aktivitāte ir drīzāk nepietiekama (makro projektu īstenotāju mērķgrupā kritiskos vērtējumus snieguši 33 %).

Grafiks 7. NVO pārstāvju viedoklis par Latvijas iedzīvotāju pilsoniskās aktivitātes un līdzdalības pietiekamību (%)

Datu avots: NVO sektora aptauja.

Jautājums aptaujā: Jūsaprāt, cik pietiekama vai nepietiekama ir Latvijas iedzīvotāju pilsoniskā aktivitāte un līdzdalība?

Piezīme: grafikā attēlots makro un mikro projektu īstenotāju dalījums, bet aptaujas izlasē bija iekļautas arī citas mērķgrupas – tie, kas ir iesnieguši projektus, bet nav atbalstīti, kā arī tie, kas atbilst programmas mērķgrupai, bet projektus nav iesnieguši.

4.2. Konteksta informācija: NVO sektora attīstība

Kā liecina Valsts ieņēmumu dienesta sniegtā informācija⁷, 2023. gadā⁸ Latvijā kopumā **bija reģistrētas 26 370 biedrību un nodibinājumu** (neskaitot pārējos organizāciju veidus: arodbiedrības, reliģiskās organizācijas, politiskās organizācijas u.c.). Ik gadu to skaits palielinās par aptuveni 3 %-4 % jeb 750-800 vienībām. Tomēr jāņem vērā, ka **ne visas reģistrētās biedrības un nodibinājumi ir aktīvi un faktiski strādā**. Viens no rādītājiem, kas netieši ļauj konstatēt aktīvo organizāciju skaitu, ir gada pārskatu iesniegšana. Dati liecina, ka **pēdējo piecu gadu laikā tādu organizāciju īpatsvars, kas nav iesniegušas gada pārskatus, ir palielinājies**. Ja 2019. gadā tādu bija 14 % no visām organizācijām, tad **2023. gadā jau 30 %**. 2023. gadā no kopumā 26 370 reģistrētajām organizācijām gada pārskatus nebija iesniegušas 8 004 organizācijas.

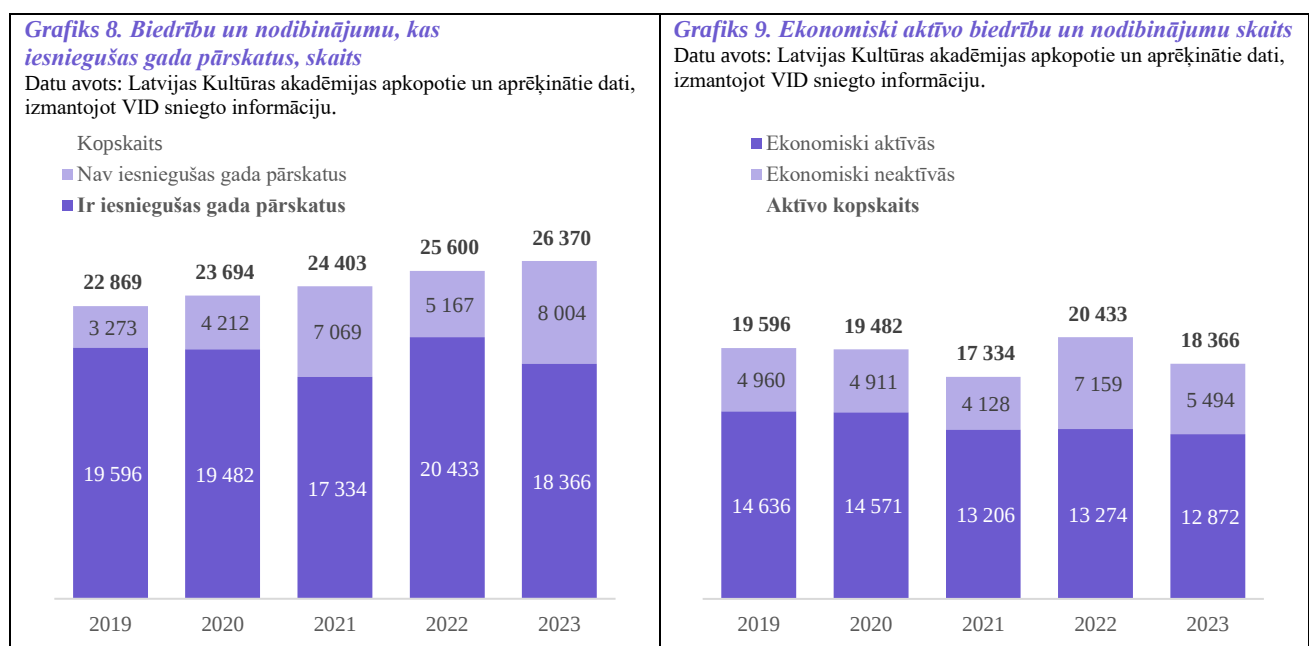
Lai gan gada pārskatu iesniegšana liecina par zināmu aktivitāti organizācijā, tomēr to nevar izmantot kā drošticamu rādītāju organizāciju ikdienas darbībai. Organizāciju ikdienas darbības aktivitāti netieši iespējams

⁷ Sagatavota pēc Latvijas Kultūras akadēmijas lūguma, dati apkopoti 2025. gada februārī. Aprēķinus veikuši Latvijas Kultūras akadēmijas pētnieki. 2023. gada dati ir jaunākie uz izvērtējuma gatavošanas brīdi pieejamie, 2024. gada pilnie dati būs pieejami pēc gada pārskatu iesniegšanas termiņa beigām 2025. gada maijā.

⁸ Dati – uz 01.01.2024. Tiek attiecināti uz 2023. gadu.

identificēt pēc to finanšu rādītājiem. Ja gada pārskatos tiek uzrādīta kaut minimāla finanšu plūsma, iespējams pieņemt, ka organizācijā notiek darbība. Analizējot organizācijas šādā aspektā, novērojams, ka 2023. gadā kopumā bija 12 872 organizācijas, kuru gada pārskatos tiek uzrādīta finanšu plūsma ieņēmumos. Tas nozīmē, ka no visām aktīvajām organizācijām, kuras ir iesniegušas gada pārskatus, par ekonomiski aktīvām var uzskatīt 70 %, kamēr 30 % neuzrāda nekādu finanšu aktivitāti. Pēdējo piecu gadu laikā šis rādītājs bijis mainīgs, bet ar pieaugošu tendenci. 2019.-2021. gados ekonomiski neaktīvo īpatsvars bijis 25 % līmenī, 2022. gadā tas paaugstinājies līdz 35 %, bet 2023. gadā ir 30 %.

Jāuzsver – ja vērtē attiecībā pret kopējo organizāciju skaitu (nevis tikai to, kuras iesniegušas gada pārskatus), tad ekonomiski aktīvo organizāciju īpatsvars ir tikai 49 %, pie tam pēdējos piecos gados tas ir samazinājies (no 64 % 2019. gadā un 54 % 2021. gadā).

Iepriekšējos NVO fonda izvērtējumos⁹ tika mēģināts identificēt, cik liela daļa no aktīvajām organizācijām darbojas pilsoniskās sabiedrības un līdzdalības jomās. Ar SIA “Lursoft IT” palīdzību veiktie aprēķini un pēc tam īstenotā NVO sektora kvantitatīvā izpēte liecināja, ka ir vismaz 800 organizāciju, kuras var tikt uzskatītas par programmas NVO fonds potenciālajiem projektu iesniedzējiem. 2023. gadā Latvijas Pilsoniskā alianse īstenoja izpēti “Pilsoniskās sabiedrības organizāciju sektors Latvijā” un tās ietvaros izstrādāja metodoloģisko pieeju, kā identificēt organizācijas, kas darbojas pilsoniskās sabiedrības jomā¹⁰. Minētās izpētes ietvaros kopumā tika identificētas 894 organizācijas, kas ir aktīvas un darbojas pilsoniskās sabiedrības jomā. Pētnieki norāda, ka šīs pilsoniskās sabiedrības organizācijas varētu tikt iedalītas divās kategorijās: (1)

⁹ Valsts budžeta finansētās programmas “NVO fonds” darbības (rezultātu un ieguldījuma) izvērtēšana. 2020. Personu apvienība: Latvijas Kultūras akadēmija un SIA „Analītisko pētījumu un stratēģiju laboratorija”. Pieejams: https://www.sif.gov.lv/sites/sif/files/media_file/NVO_fonds_Izv%C4%93rt%C4%93jumsLKALAB_2020_LAT_1.pdf Par konkrēto tēmu skatīt 6.1.nodaļu.

¹⁰ Pilsoniskās sabiedrības organizāciju sektors Latvijā. Latvijas Pilsoniskā alianse. 2023. Pieejams: https://nvo.lv/uploads/psd_sektors_latvija_versija_29.pdf

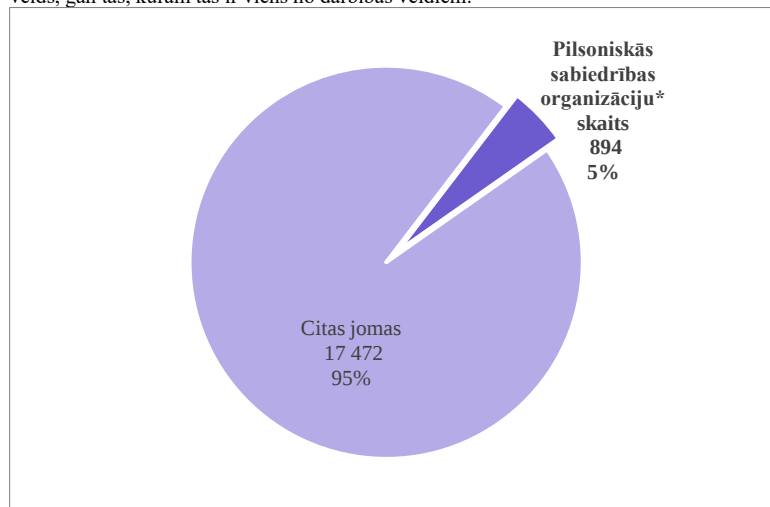
organizācijas, kuru pamatdarbība ir pilsoniskās sabiedrības attīstības jomā; (2) organizācijas, kuru pamatdarbība neatbilst pilsoniskās sabiedrības organizāciju definīcijai, taču tās fragmentāri veic vai piedalās PSO raksturīgās aktivitātēs. Minētās 894 organizācijas pārstāv abas norādītās grupas, bet izpētes ietvaros nav precīzāk identificēts skaits katrā no grupām. Attiecinot šo rādītāju pret visām ekonomiski aktīvajām organizācijām, iespējams identificēt, ka **pilsoniskās sabiedrības jomā darbojas 5 % no visām aktīvajām biedrībām un nodibinājumiem.**

Grafiks 10. Pilsoniskās līdzdalības jomā aktīvo organizāciju skaits un īpatsvars 2023. gadā

Datu avots: Pilsoniskās sabiedrības organizāciju sektors Latvijā. Latvijas Pilsoniskā alianse. 2023. Pieejams:

https://nvo.lv/uploads/psd_sektors_latvija_versija_29.pdf; Latvijas Kultūras akadēmijas pētnieku papildu aprēķini.

*Biedrības un nodibinājumi, kas darbojas pilsoniskās līdzdalības jomā. Gan tādas, kurām tas ir galvenais darbības veids, gan tās, kurām tas ir viens no darbības veidiem.

NVO sektora aptaujā pilsoniskās sabiedrības jomā strādājošās organizācijas (ne tikai tās organizācijas, kas iesniegušas un/vai īstenojušas programmas projektus, bet jebkuras, kuras darbojas šajā jomā) tika lūgtas norādīt, kas ir to **darbības būtiskākie šķēršļi**. Kopumā novērojams, ka **visbiežāk nosauktie šķēršļi pēdējo trīs gadu laikā nav mainījušies**, lai arī to minēšanas biežums ir nedaudz mainījies. Visbiežāk kā šķērslis tiek norādīts **nepietiekams finansējums (53 %)**, **liela birokrātija projektu konkursos (51 %)**, **neregulārs finansējums (48 %)**, kā arī **zema iedzīvotāju interese un līdzdalība (46 %)**.

2024. gada aptaujas anketā tika iekļautas divas papildu kategorijas, kas aktualizē sabiedrības un lēmumpieņēmēju izpratni par NVO lomu un darbību. Kā liecina dati, abus šos aspektus NVO sektora pārstāvji arī izteikti bieži vērtē kā problēmjomas. 43 % respondenti norāda, ka ir **nepietiekama sabiedrības**, bet 41 %, ka **nepietiekama valsts un pašvaldību pārstāvju izpratne par NVO lomu un darbību**.

Salīdzinot datus ar iepriekšējos gados iegūtajiem, redzams, ka **šogad dažādi šķēršļi NVO sektora attīstībai minēti mazliet retāk**, nekā iepriekš. Bet izteikti būtiskas izmaiņas sniegtajos vērtējumos pa gadiem nav novērojamas.

Grafiks 11. Būtiskākie šķēršļi NVO sektora attīstībai (%)

Datu avots: NVO sektora aptauja.

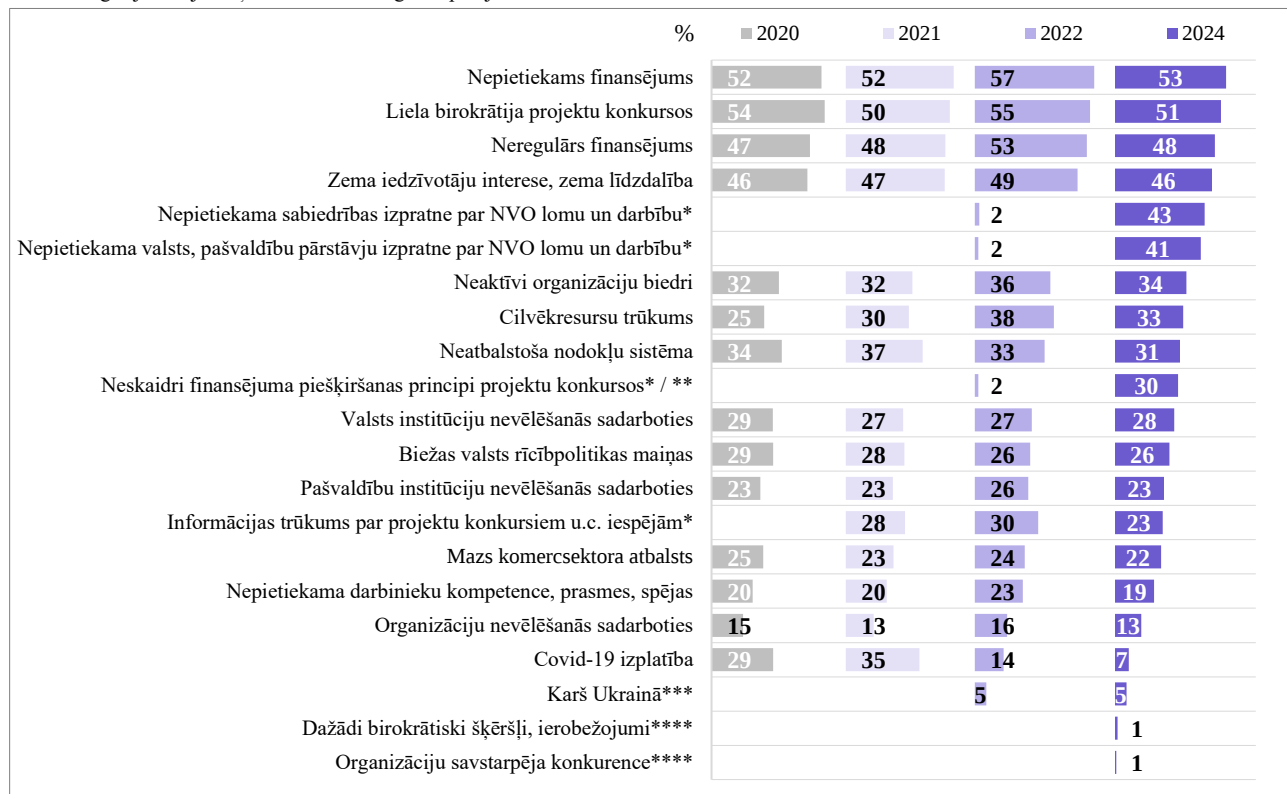
Jautājums aptaujā: Kas ir būtiskākie šķēršļi, kas kavē NVO sektora attīstību Latvijā?

Piezīmes: Vairākatbilžu jautājums, atbilžu summa >100%.

*Šīs kategorijas nebija iekļautas 2020.-2022.gada aptaujas anketā / **** Šīs kategorijas nebija iekļautas 2024.gada aptaujas anketā. Tās papildus norādījuši paši respondenti. Datu interpretācijā jāņem vērā – ja konkrētās kategorijas būtu iekļautas anketā, to nosaukšanas biežums var būt būtiski augstāks.

** Negodīga finansējuma piešķiršana NVO, "draugu būsana", "savējo atbalstīšana (2020.-2022.).

***Šī kategorija nebija iekļauta 2020.-2021. gada aptaujā.

Salīdzinot, kā NVO sektora attīstības šķēršļus vērtē mikro un makro projektu īstenotāji, redzamas vairākas atšķirības. **Mikro projektu īstenotāji izteikti biežāk** kā makro projektu īstenotāji **kā šķēršļus identificē lielu birokrātiju projektu konkursos** un **informācijas trūkumu par projektu konkursiem** (jāuzsver – šie vērtējumi sniegti par projektu konkursiem kopumā, nevis specifiski par programmas projektu konkursu (vērtējumu par programmu skatīt 5.3. nodaļā)). Savukārt **izteikti retāk** kā šķēršļus mikro projektu īstenotāji norāda **nepietiekamu finansējumu, nepietiekamu valsts un pašvaldību pārstāvju izpratni** par NVO sektora lomu un darbību, kā arī **cilvēkresursu trūkumu**. Jāuzsver gan, ka kopumā visi šie šķēršļi mikro projektu īstenotāju mērķgrupā ir vieni no visbiežāk norādītajiem.

Makro projektu īstenotāji izteikti biežāk nekā mikro kā sektora attīstības šķēršļus identificē: **nepietiekams finansējums, nepietiekama valsts un pašvaldību pārstāvju izpratne** par NVO sektoru, **neregulārs finansējums, cilvēkresursu trūkums**. Interesanti, ka makro projektu īstenotāji izteikti retāk kā šķērslī saskata birokrātiju projektu konkursos, ko visdrīzāk var skaidrot ar šo organizāciju lielāku pieredzi projektu īstenošanā.

Analizējot minēto šķēršļu izmaiņas pēdējo divu gadu periodā, novērojamas vairākas atšķirības. **Makro projektu īstenotāju mērķgrupā** salīdzinot datus ar 2022. gada aptaujas rādītājiem, novērojams, ka **pieaudzis**

tādu šķēršļu norādīšanas biežums kā: **bieža valsts rīcībpolitikas maiņa, neatbalstoša nodokļu sistēma, pašvaldību un valsts institūciju nevēlēšanās sadarboties**. Savukārt retāk nekā iepriekš ticis norādīts uz tādiem šķēršļiem kā cilvēkresursu trūkums un nepietiekamas darbinieku prasmes un kompetences.

Mikro projektu īstenotāju mērķgrupā biežāk nekā iepriekš norādīts uz tādiem šķēršļiem kā neregulārs finansējums, valsts institūciju nevēlēšanās sadarboties, liela birokrātija projektu konkursos, **neatbalstoša nodokļu sistēma**. Savukārt retāk kā šķēršļi identificēti: zema iedzīvotāju interese un līdzdalība, mazs komercsektora atbalsts, neaktīvi organizāciju biedri, citu organizāciju nevēlēšanās sadarboties.

Grafiks 12. Būtiskākie šķēršļi NVO sektora attīstībai makro un mikro projektu īstenotāju mērķgrupās (%)

Datu avots: NVO sektora aptauja.

Jautājums aptaujā: Kas ir būtiskākie šķēršļi, kas kavē NVO sektora attīstību Latvijā?

Piezīmes: Vairākatbilžu jautājums, atbilžu summa >100%.

*Šīs kategorijas nebija iekļautas 2022. gada aptaujas anketā / ***Šīs kategorijas nebija iekļautas 2024.gada aptaujas anketā. Tās papildus norādījuši paši respondenti. Datu interpretācijā jāņem vērā – ja konkrētās kategorijas būtu iekļautas anketā, to nosaukšanas biežums var būt būtiski augstāks.

** Negodīga finansējuma piešķiršana NVO, "draugu būsana", "savējo atbalstīšana (2022.).

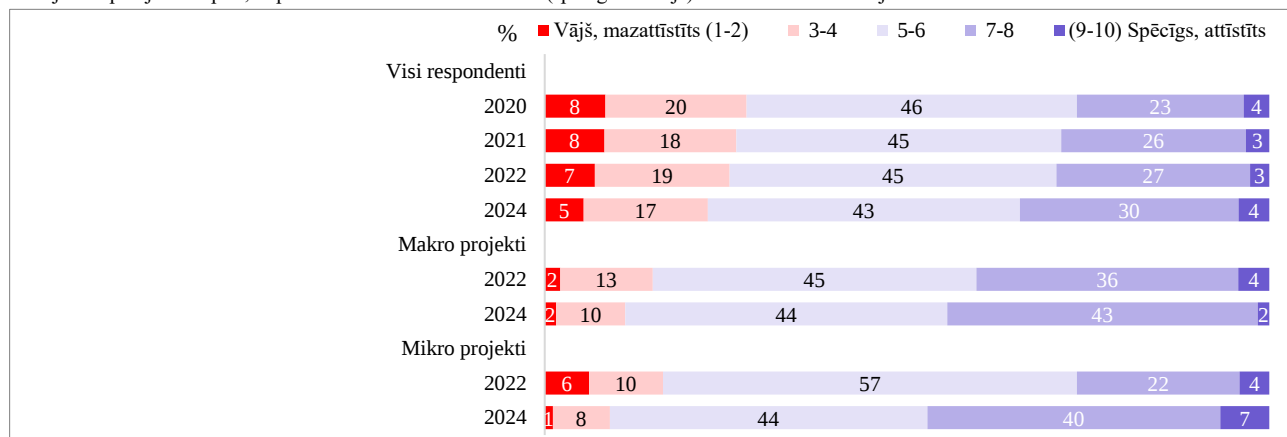
	Makro projekti		Mikro projekti	
	2022	2024	2022	2024
Neregulārs finansējums	87	83	61	70
Nepietiekams finansējums	74	79	67	61
Nepietiekama valsts, pašvaldību pārstāvju izpratne par NVO...	2	63	2	48
Nepietiekama sabiedrības izpratne par NVO lomu un darbību*	6	52	2	44
Cilvēkresursu trūkums	66	52	39	38
Zema iedzīvotāju interese, zema līdzdalība	55	51	61	45
Neatbalstoša nodokļu sistēma	34	48	39	44
Liela birokrātija projektu konkursos	40	41	49	56
Valsts institūciju nevēlēšanās sadarboties	30	35	22	30
Mazs komercsektora atbalsts	32	33	37	22
Biežas valsts rīcībpolitikas maiņas	17	32	20	24
Pašvaldību institūciju nevēlēšanās sadarboties	26	32	27	28
Neaktīvi organizāciju biedri	28	27	43	30
Neskaidri finansējuma piešķiršanas principi projektu...		27		30
Nepietiekama darbinieku kompetence, prasmes, spējas	28	22	24	17
Organizāciju nevēlēšanās sadarboties	13	17	20	9
Informācijas trūkums par projektu konkursiem u.c. iespējām	9	13	24	26
Covid-19 sekas	11	6	8	9
Karš Ukrainā	6	6	6	4
Dažādi birokrātiski šķēršļi, ierobežojumi***		5		3
Organizāciju savstarpēja konkurence***				1

NVO sektora aptaujā respondenti tika lūgti **sniegt kopēju novērtējumu NVO sektora attīstībai** (spēcīgumam vai vājumam). **NVO sektora pašnovērtējums ir kopumā pozitīvs – 34 % vērtē, ka sektors ir attīstīts un spēcīgs**, 43 % sniedz viduvējus vērtējumus, bet **23 % kritiskus, vērtējot, ka sektors ir vājš un mazattīstīts**. Pēdējo četru gadu datu salīdzinājums rāda, ka vērtējumi uzrāda pozitīvu tendenci – **arvien palielinās to īpatsvars, kuri sektoru vērtē kā spēcīgu un attīstītu**. Arī mikro un makro projektu īstenotāju mērķgrupās vērtējumu dati un tendences ir līdzīgas kopējiem rādītājiem.

Grafiks 13. NVO sektora attīstības novērtējums (%)

Datu avots: NVO sektora aptauja.

Jautājums aptaujā: Jūsaprāt, kopumā cik attīstīts vai neattīstīts (spēcīgs vai vājš) ir NVO sektors Latvijā?

NVO sektora aptaujas dati ļauj gūt arī **raksturojumu par pilsoniskās sabiedrības un iedzīvotāju līdzdalības jomā iesaistīto organizāciju ikdienas darbību**. Dati liecina, ka šajā jomā ir pārstāvētas **gan jau ilgstoši strādājošas organizācijas** (33 % ir tādu, kuras darbojas jau vairāk nekā 20 gadus), **gan nesen dibinātas** (9 % dibinātas pēdējo 5 gadu laikā). **44 % organizāciju ir tādas, kuru darbs notiek regulāri**, katru dienu. Vēl **37 % – tādas, kuru darbs ir situatīvs**, no gadījuma uz gadījumu. Savukārt 3 % organizāciju šobrīd ir neaktīvas un to darbība apturēta.

Dati arī liecina, ka **vairākums (72 %) organizāciju savu darbību plāno ne vairāk kā tuvākajam gadam**.

54 % organizāciju darbojas vietējā mērogā, 29 % reģionālā, 40 % nacionālā, bet 30 % apgalvojušas, ka strādā arī starptautiskā mērogā. Jāuzsver, ka organizācijai var būt vairāki darbības mērogi vienlaikus.

Kopumā **63 % organizāciju norāda, ka tām nav neviena algota darbinieka**, bet 12 % algo 1 vai 2 darbiniekus, 10 % – 3 līdz 5 darbiniekus.

Tai pat laikā **vairākums organizāciju savās aktivitātēs ir iesaistījušas brīvprātīgos** – tikai 13 % apgalvo, ka nav iesaistījušas nevienu brīvprātīgo.

38 % organizāciju norāda, ka strādā ar vietējo kopienu. Katra trešā organizācija strādā ar ģimenēm ar bērniem, kā arī jauniešiem. Katra piektā organizācija strādā ar sociāli mazaizsargātām personām, senioriem. Jāuzsver, ka **katra organizācija norāda vairākas darbības mērķgrupas un tikai retos gadījumos organizācijai ir tikai viena mērķgrupa**.

Aptaujā organizācijas tika lūgtas norādīt, kas ir to **būtiskākie finansējuma avoti**. Dati liecina, ka pusei organizāciju būtiskākais finansējuma avots ir **biedru naudas** (52 %) un **projektu konkursu finansējums nacionālā līmenī** (41 %). 33 % organizāciju būtiskākais finansējuma avots ir projektu konkursu finansējums pašvaldību līmenī. 32 % organizāciju kā būtisku finansējumu norāda **ziedojumus no fiziskām personām**. Tik pat liela ir to organizāciju daļa, kam būtisks ieņēmumu avots ir **saimnieciskā darbība**. Savukārt juridisko personu ziedojumi ir būtisks finansējuma avots 25 % organizāciju. Starptautiskie projektu konkursi veido būtisku finansējuma daļu aptuveni katrai piektajai organizācijai.

Kopumā šie dati liecina, ka **pilsoniskās sabiedrības jomā ir pārstāvētas ļoti dažādas organizācijas** – gan pēc darbības ilguma un mērķgrupām, gan darbības intensitātes, mēroga un reģiona. Tai pat laikā **ir konstatējamas arī dažas kopīgas iezīmes** – darbība reti tiek plānota ilgtermiņam, algoti darbinieki ir nelielā daļā organizāciju, galvenokārt darbība balstās brīvprātīgo iesaistē, savukārt būtiskākie finansējuma avoti ir biedru naudas un projektu konkursu finansējums, kā arī fizisko personu ziedojumi. Tas sakrīt arī ar jau iepriekš norādītajiem datiem par **būtiskākajiem izaicinājumiem sektora attīstībā – finanšu resursu pieejamība, finanšu ilgtspēja, cilvēkresursu pieejamība, darbības nepārtrauktības nodrošināšana**.

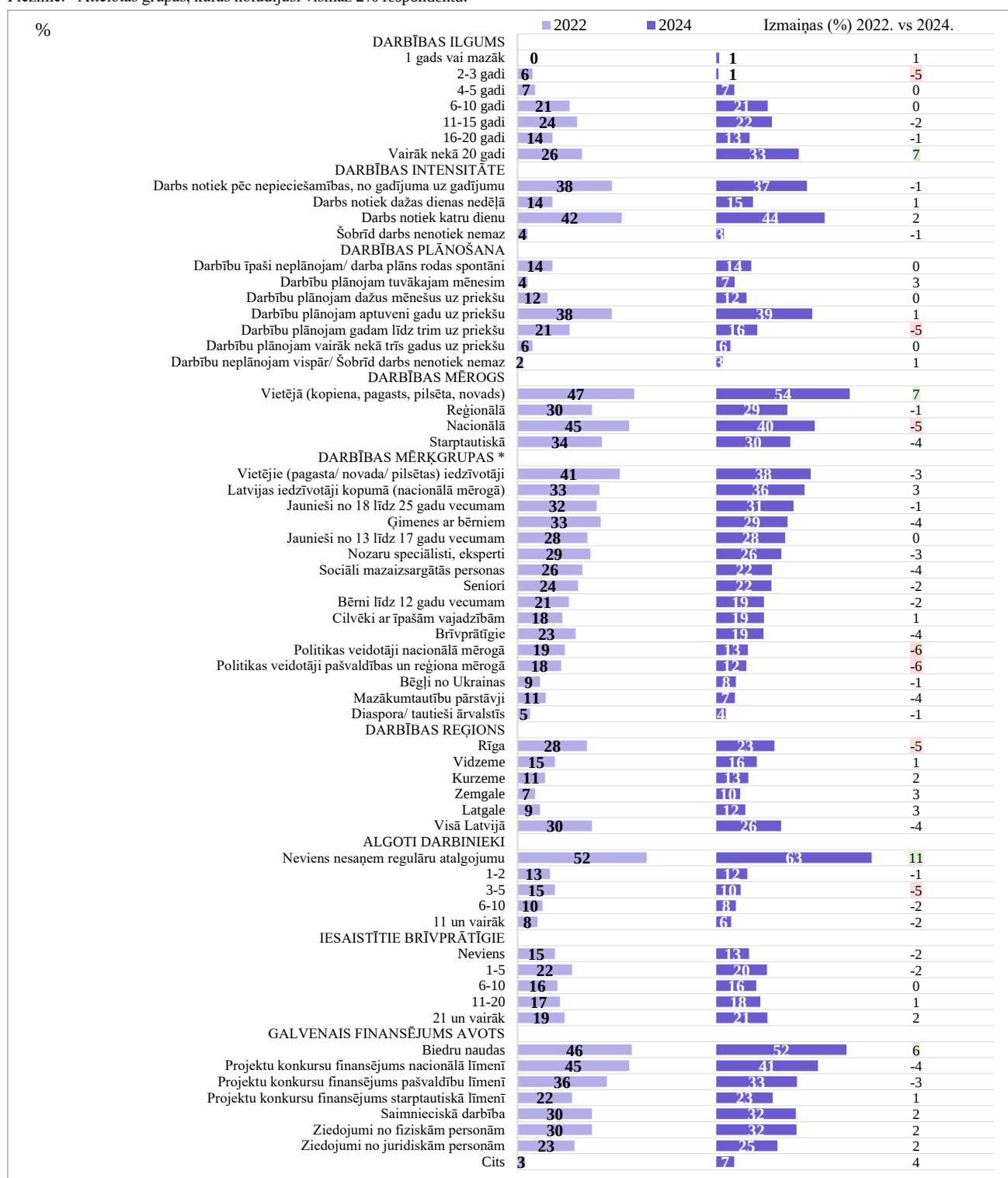
Salīdzinot pilsoniskās sabiedrības jomā strādājošo organizāciju profilu ar 2022. gada datiem, dažas atšķirības ir novērojamas. **Samazinājies jaundibināto organizāciju skaits** (ja 2022. gadā 6 % bija pēdējo 3 gadu laikā dibinātas organizācijas, tad šogad tādu ir tikai 2 %). Samazinājies tādu organizāciju īpatsvars, kas **savu darbību plāno periodam līdz trim gadiem** un palielinājies tādu, kas to plāno ne vairāk kā viena gada periodam. **Samazinājies nacionālā līmenī strādājošu organizāciju īpatsvars**. Samazinājies Rīgā strādājošo organizāciju īpatsvars. Savukārt **palielinājies tādu organizāciju īpatsvars, kuras darbojas jau vairāk nekā 20 gadus** (trešdaļu no pilsoniskās sabiedrības sektora veido šādas organizācijas un dati liecina, ka **sektora ataudze šobrīd gandrīz nenotiek**), kuru darbības mērogs ir vietējā kopiena, **kuras nenodarbina nevienu darbinieku**, kā arī tādu, **kuru galvenais finansējuma avots ir biedru naudas**.

Salīdzinot pilsoniskās sabiedrības jomā strādājošo organizāciju profilu mikro un makro projektu īstenotāju mērķgrupās, identificējams, ka **makro projektu īstenotāju profilā salīdzinoši vairāk pārstāvētas organizācijas**, kuras darbojas 16 vai vairāk gadus, kurās darbs notiek katru dienu un tas tiek plānots gadam vai ilgākam periodam uz priekšu, reģionālā, nacionālā un starptautiskā mēroga organizācijas, tās, kuru darbības mērogs ir visa Latvija, kurām ir algoti darbinieki un lielāks brīvprātīgo skaits, kā arī tādas, kuru galvenais finansējuma avots ir projektu finansējums nacionālā un starptautiskā mērogā.

Grafiks 14. Pilsoniskās sabiedrības jomā strādājošo organizāciju profils (%)

Datu avots: NVO sektora aptauja.

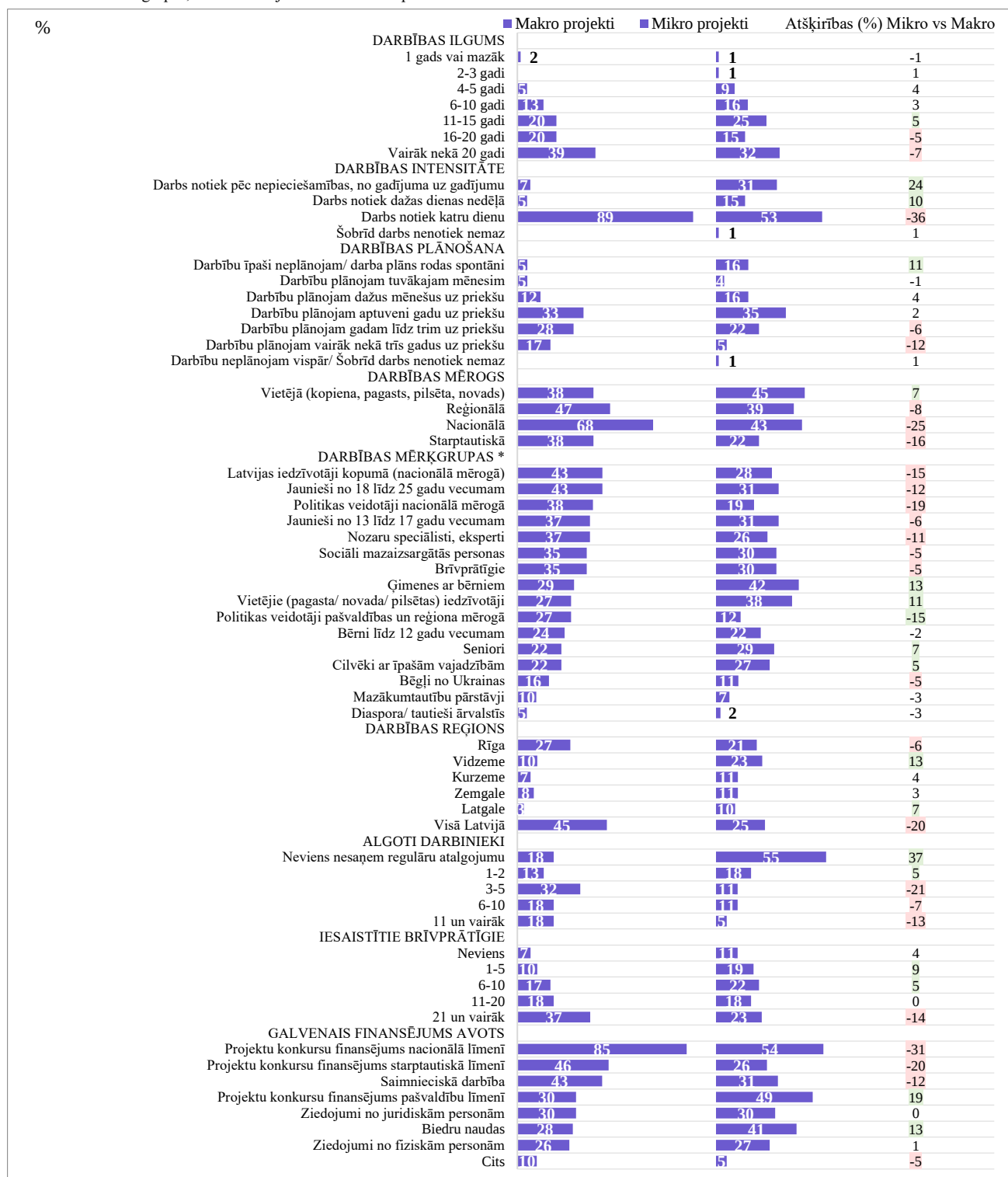
Piezīme: *Attēlotas grupas, kuras norādījuši vismaz 2% respondentu.

Grafiks 15. Pilsoniskās sabiedrības jomā strādājošo organizāciju profils makro un mikro projektu īstenotāju mērķgrupās (%)

Datu avots: NVO sektora aptauja.

Piezīme: *Attēlotas grupas, kuras norādījuši vismaz 2% respondentu.

4.3. Programmas "NVO fonds" darbības pamatojums

Lai sniegtu ieguldījumu pilsoniskās sabiedrības attīstībā, pamatojoties uz Valdības rīcības plānu¹¹, tika izveidota Kultūras ministrijas darba grupa un izstrādāts **Konceptuālais ziņojums "Par valsts finansēta nevalstisko organizāciju fonda izveidi"**¹² (turpmāk – "Konceptuālais ziņojums"). Saskaņā ar šo ziņojumu Kultūras ministrija un Sabiedrības integrācijas fonds tika noteikti par atbildīgajām institūcijām, un pilsoniskās sabiedrības ilgtspējības attīstības stiprināšanai un NVO darbības atbalstam 2016. gadā tika izveidota atsevišķa valsts budžeta finansētā programma "NVO fonds". Šis Konceptuālais ziņojums kalpoja par pamatu Programmas darbībai 2023.–2024. gadā. Jauna programmas stratēģija tiks izstrādāta 2025. gada laikā.

Programmas mērķi un uzdevumi ir pakārtoti vidējā termiņa plānošanas dokumentam – **"Saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības attīstības pamatnostādnes 2021.–2027. gadam"**¹³ (turpmāk – SPASAP 2021.–2027.), kas nosaka šajā periodā sasniedzamos politikas rezultātus un atbilstošos rezultātīvos rādītājus – to sasniegšanas progresu plānots izvērtēt atbilstoši sasniegtajam 2024. un 2027. gadā.

Savukārt katru gadu izsludinātā konkursa nolikumi (**Latvijas valsts budžeta finansētās programmas "NVO fonds" atklāta projektu pieteikumu konkursa 2023.**¹⁴ **un 2024. gada**¹⁵ **nolikumi**) precīzē iesniedzamo projektu darbības virzienus (atbilstoši Konceptuālajam ziņojumam), pieejamo finansējumu, kā arī dažādus administratīvus nosacījumus konkursa organizēšanai, projektu pieteikumu izvērtēšanai u.tml.

4.4. Programmas mērķis, darbības virzieni un rezultāti

Politikas rezultāti

Programmas darbība ir saskaņota ar un izriet no sabiedrības integrācijas politikas, kas definēta **"Saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības attīstības pamatnostādnes 2021.–2027. gadam"**¹⁶. Programma sniedz ieguldījumu 2. rīcības virziena "Demokrātijas kultūra un iekļaujošs pilsoniskums" uzdevumu sasniegšanā. Šim rīcības virzienam atbilstošie politikas rezultāti apkopoti tabulā.

Tabula 1. Sasniedzamie SPASAP 2021.–2027. politikas rezultāti

SPASAP 2021.–2027. politikas rezultāti
Palielināties iedzīvotāju skaits, kas aktīvi iesaistās dažādās sabiedrības līdzdalības aktivitātēs
Pieaugusi iedzīvotāju ticība spējai ietekmēt rīcībpolitiku un apmierinātība ar demokrātijas darbību
Uzlabojusies iedzīvotāju savstarpējā sadarbība un uzticēšanās
Paaugstinājusies visas sabiedrības pilsoniskā un politiskā uzticēšanās

¹¹ Ministru kabineta 2014. gada 7. aprīļa rīkojums Nr.151 "Par Valdības rīcības plānu Deklarācijas par Laimdotas Straujumas vadītā Ministru kabineta iecerēto darbību īstenošanai" 2.pielikumā apstiprinātā Valdības rīcības plāna Deklarācijas par Laimdotas Straujumas vadītā Ministru kabineta iecerēto darbību īstenošanai 128.3.pasākumā noteikto uzdevumu, kas zaudēja spēku ar Ministru kabineta 2015.gada 16.februāra rīkojuma Nr.78 "Par Valdības rīcības plānu Deklarācijas par Laimdotas Straujumas vadītā Ministru kabineta iecerēto darbību īstenošanai" pielikumā apstiprināto Valdības rīcības plāna 136.1.pasākumā noteikto uzdevumu.

¹² Ministru kabineta 2015. gada 16. decembra rīkojums Nr.792 (prot.Nr.64, 41.§).

¹³ Ministru kabineta 2021.gada 5. februāra rīkojums Nr.72 (prot. Nr.12 24§)

¹⁴ Latvijas valsts budžeta finansētās programmas "NVO fonds" Atklāta projektu pieteikumu konkursa nolikums. 2022. gads, identifikācijas Nr. 2023.LV/NVOF.

¹⁵ Latvijas valsts budžeta finansētās programmas "NVO fonds" Atklāta projektu pieteikumu konkursa nolikums. 2023. gads, identifikācijas Nr. 2024.LV/NVOF.

¹⁶ Ministru kabineta 2021.gada 5. februāra rīkojums Nr.72 (prot. Nr.12 24§)

Bez tabulā iekļautajiem attiecīgā rīcības virziena politikas rezultātos iekļauts vēl viens: “Uzlabojusies iedzīvotāju medijpratība”. Minētais politikas rezultāts tiešā veidā neattiecas uz programmas darbības jomu, tādēļ tas analizē nav iekļauts.

Līdz 2021. gadam programmas projektu ieguldījums politikas rezultātu sasniegšanā tika noteikts atbilstoši dokumentā “Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas īstenošanas plāns 2019.–2020. gadam” (turpmāk – NIPSIPP 2019.–2020.) definētajiem septiņiem politikas rezultātiem. Lai šī izvērtējuma ietvaros būtu iespējams ilgtermiņā vērtēt programmas projektu ieguldījumu politikas rezultātu sasniegšanā, pētnieki identificēja abu minēto plānošanas dokumentu politikas rezultātu savstarpējo attiecināmību (skatīt tabulā zemāk). No četriem SPASAP 2021.–2027. definētajiem politikas rezultātiem trīs ir attiecināmi ar NIPSIPP 2019.–2020. ietvaros definētajiem, un to aspektā iespējams vērtēt programmas projektu ieguldījumu politikas rezultātu sasniegšanā arī ilgtermiņā. Fonda sniegtā informācija liecina, ka, lai saglabātu Fonda salīdzināmību pa gadiem, konkursa nolikumos tika saglabāts vienāds uzskaitījums arī pēc SPASAP 2021.–2027. apstiprināšanas, vienlaikus nodrošinot, ka konkursa nolikumā uzskaitījums nosedz SPASAP 2021.–2027. gadam definētos rezultatīvos rādītājus.

Tabula 2. SPASAP 2021.–2027. un NIPSIPP 2019.–2020. politikas rezultātu salīdzinājums

SPASAP 2021.–2027. politikas rezultāti	NIPSIPP 2019.–2020. politikas rezultāti
Palielinājies iedzīvotāju skaits, kas aktīvi iesaistās dažādās sabiedrības līdzdalības aktivitātēs	Pieaugusi iedzīvotāju iesaistīšanās dažādās sabiedrības līdzdalības aktivitātēs
Pieaugusi iedzīvotāju ticība spējai ietekmēt rīcībpolitiku un apmierinātība ar demokrātijas darbību	Latvijas iedzīvotāji jūtas piederīgi Latvijai un tic savai spējai ietekmēt lēmumu pieņemšanas procesu, lai veicinātu valsts labklājības un sabiedrības izaugsmi
Uzlabojusies iedzīvotāju savstarpējā sadarbība un uzticēšanās	Uzlabojusies dažādu sabiedrības grupu (personu) savstarpējā uzticēšanās un savstarpējā sadarbība
Paaugstinājies visas sabiedrības pilsoniskā un politiskā uzticēšanās	---

Darbības virzieni

Saskaņā ar **Konceptuālo ziņojumu**¹⁷ tika izvirzīti **seši darbības virzieni**: NVO darbības stiprināšana; atbalsts NVO pilsoniskās sabiedrības aktivitātēm; līdzfinansējums NVO projektiem, kas finansēti ar ārvalstu finanšu instrumentiem; NVO savstarpējās sadarbības stiprināšana; NVO interešu aizstāvības stiprināšana; atbalsts biedrībām un nodibinājumiem neparedzētiem gadījumiem.

Katru gadu Stratēģiskās plānošanas komiteja (SPK) lemj par konkrētu prioritāšu izvirzīšanu un finansējuma novirzīšanu visām prioritātēm kopumā vai arī konkrētu iezīmētu finansējumu katram no darbības virzieniem. 2020. gadā mainījās pieeja finansējuma iedalījumam – netika iezīmēts noteikts finansējums katram darbības virzienam, bet finansējums sadalīts makro un mikro projektiem, turklāt katrs iesniedzējs projektā var atzīmēt vienu vai vairākus darbības virzienus.

¹⁷ Ministru kabineta 2015. gada 16. decembra rīkojums Nr.792 (prot.Nr.64, 41.§).

Tabula 3. Programmas darbības virzieni 2020.–2024. gadam

Datu avots: Latvijas valsts budžeta finansētās programmas “NVO fonds” atklāta projektu iesniegumu konkursu nolikumi; izvērtējuma ziņojumi.

		2020	2021	2022	2023	2024
1.	NVO darbības stiprināšana – kopā					
2.	Atbalsts NVO pilsoniskās sabiedrības aktivitātēm					
3.	Līdzfinansējums NVO projektiem, kas finansēti ar ārvalstu finanšu instrumentiem					
4.	NVO savstarpējās sadarbības stiprināšana (kopš 2021.gada – NVO un iedzīvotāju savstarpējās sadarbības stiprināšanas).					
5.	NVO interešu aizstāvības stiprināšana					
6.	Atbalsts biedrībām un nodibinājumiem neparedzētiem gadījumiem					

Programmas mērķis

Programmas **mērķis** ir stiprināt pilsoniskās sabiedrības ilgtspējīgu attīstību un demokrātiju Latvijā¹⁸. Šis mērķis ir atspoguļots arī katra konkursa nolikumā (mērķis nav mainījies 2023.–2024. gada konkursa nolikumos). Konkursu mērķis ir atlasīt projektus, kuri, īstenojot aktivitātes nolikumā nosauktajos darbības virzienos, dos būtisku ieguldījumu programmas mērķa sasniegšanā.

Programmas rezultāti

Kopš 2020.gada programmas konkursu nolikumos definētie sasniedzamie programmas rezultāti ir gandrīz identiski (ar nelielām tekstuālām redakcijām (skatīt tabulā zemāk).

Tabula 4. Programmas rezultātu definējums

Piezīme: Treknrakstā norādītas rezultātu definējuma atšķirības no iepriekšējiem gadiem.

2020 ¹⁹	2021 ²⁰	2022 ²¹	2023 ²²	2024 ²³
Veicināta sabiedrības aktivitāte un iesaistīšanās sabiedrībai būtisku problēmu risināšanā ar mērķi stiprināt demokrātiskās vērtības un cilvēktiesību ievērošanu Latvijā un/vai veicināt sociālo atbildību kopienā.	Veicināta sabiedrības aktivitāte un iesaistīšanās sabiedrībai būtisku problēmu risināšanā ar mērķi stiprināt Satversmē ²⁴ noteiktās demokrātiskās vērtības un cilvēktiesību ievērošanu Latvijā un/vai veicināt sociālo atbildību kopienā.	Veicināta sabiedrības aktivitāte un iesaistīšanās sabiedrībai būtisku problēmu risināšanā ar mērķi stiprināt Satversmē noteiktās demokrātiskās vērtības un cilvēktiesību ievērošanu Latvijā un veicināt sociālo atbildību, sadarbību un solidaritāti sabiedrībā.	Veicināta sabiedrības aktivitāte un iesaistīšanās sabiedrībai būtisku problēmu risināšanā ar mērķi stiprināt Satversmē noteiktās demokrātiskās vērtības un cilvēktiesību ievērošanu Latvijā un veicināt sociālo atbildību, sadarbību un solidaritāti sabiedrībā.	Veicināta sabiedrības aktivitāte un iesaistīšanās sabiedrībai būtisku problēmu risināšanā ar mērķi stiprināt Satversmē noteiktās demokrātiskās vērtības un cilvēktiesību ievērošanu Latvijā un veicināt sociālo atbildību, sadarbību un solidaritāti sabiedrībā.

¹⁸ <https://www.sif.gov.lv/lv/nvo-fonds>

¹⁹ 2020.g. konkursa nolikums.

²⁰ 2021.g. konkursa nolikums.

²¹ 2022.g. konkursa nolikums.

²² Latvijas valsts budžeta finansētās programmas “NVO fonds” Atklāta projektu pieteikumu konkursa nolikums. 2022. gads, identifikācijas Nr. 2023.LV/NVOF

²³ Latvijas valsts budžeta finansētās programmas “NVO fonds” Atklāta projektu pieteikumu konkursa nolikums. 2023. gads, identifikācijas Nr. 2024.LV/NVOF.

²⁴ Ar pasvītrojumu norādītas redakcionālās atšķirības abu gadu programmas rezultātu definējumā.

Veicināta sabiedrības izpratne par pilsonisko līdzdalību un līdzdarbības veidiem.	Veicināta sabiedrības izpratne par pilsonisko līdzdalību un līdzdarbības veidiem.	Veicināta sabiedrības izpratne par iekļaujošu pilsonisko līdzdalību un līdzdarbības veidiem.	Veicināta sabiedrības izpratne par iekļaujošu pilsonisko līdzdalību un līdzdarbības veidiem.	Veicināta sabiedrības izpratne par iekļaujošu pilsonisko līdzdalību un līdzdarbības veidiem.
Veicināta sabiedrības līdzdalība rīcībpolitikas veidošanas un lēmumu pieņemšanas procesos.	Veicināta sabiedrības līdzdalība rīcībpolitikas veidošanas un lēmumu pieņemšanas procesos.	Veicināta sabiedrības līdzdalība rīcībpolitikas veidošanas un lēmumu pieņemšanas procesos, kā arī NVO sadarbība ar publisko sektoru.	Veicināta sabiedrības līdzdalība rīcībpolitikas veidošanas un lēmumu pieņemšanas procesos, kā arī NVO sadarbība ar publisko sektoru.	Veicināta sabiedrības līdzdalība rīcībpolitikas veidošanas un lēmumu pieņemšanas procesos, kā arī NVO sadarbība ar publisko sektoru.
Veicināta NVO savstarpējā sadarbība reģionu, Latvijas, Eiropas Savienības un pasaules līmenī, kā arī NVO sadarbība ar publisko sektoru.	Veicināta NVO savstarpējā sadarbība reģionu, Latvijas, Eiropas Savienības un pasaules līmenī, kā arī NVO sadarbība ar publisko sektoru.	Veicināta NVO savstarpējā sadarbība reģionu, Latvijas, Eiropas Savienības līmenī un globāli.	Veicināta NVO savstarpējā sadarbība reģionu, Latvijas, Eiropas Savienības līmenī un globāli.	Veicināta NVO savstarpējā sadarbība reģionu, Latvijas, Eiropas Savienības līmenī un globāli.
Veicināta iedzīvotāju iesaiste NVO un veicināts brīvprātīgais darbs.	Veicināta iedzīvotāju iesaiste NVO un veicināts brīvprātīgais darbs.	Veicināta iedzīvotāju iesaiste NVO un veicināts brīvprātīgais darbs.	Veicināta dažādu sabiedrības grupu savstarpējā uzticēšanās, līdzdalība un sadarbība , iedzīvotāju iesaiste NVO un veicināts brīvprātīgais darbs.	Veicināta dažādu sabiedrības grupu savstarpējā uzticēšanās, līdzdalība un sadarbība , iedzīvotāju iesaiste NVO un veicināts brīvprātīgais darbs.
Veicināta uzticēšanās nevalstiskajam sektoram.	Veicināta uzticēšanās nevalstiskajam sektoram.	Veicināta uzticēšanās nevalstiskajam sektoram.	Veicināta uzticēšanās nevalstiskajam sektoram.	Veicināta uzticēšanās nevalstiskajam sektoram.
Nodrošināta datos un pierādījumos balstītu priekšlikumu un politikas iniciatīvu izstrāde.	Nodrošināta datos un pierādījumos balstītu priekšlikumu un politikas iniciatīvu izstrāde.	Nodrošināta datos un pierādījumos balstītu priekšlikumu un politikas iniciatīvu izstrāde.	Nodrošināta datos un pierādījumos balstītu priekšlikumu un politikas iniciatīvu izstrāde.	Nodrošināta datos un pierādījumos balstītu priekšlikumu un politikas iniciatīvu izstrāde.
Nodrošināta sabiedrības interešu aizstāvība konkrētā NVO pamatdarbības jomā.	Nodrošināta sabiedrības interešu aizstāvība konkrētā NVO pamatdarbības jomā.	Nodrošināta sabiedrības interešu aizstāvība konkrētā NVO pamatdarbības jomā.	Nodrošināta sabiedrības interešu aizstāvība konkrētā NVO pamatdarbības jomā.	Nodrošināta sabiedrības interešu aizstāvība konkrētā NVO pamatdarbības jomā.
Veicināta piederības sajūta Latvijai.	Veicināta piederība Latvijai.	Veicināta piederība Latvijai un latviešu valodai.	Veicināta piederība Latvijai un latviešu valodai.	Veicināta piederība Latvijai un latviešu valodai.
Veicināta NVO kapacitāte un veikspēja tostarp Latvijas reģionos.	Veicināta NVO kapacitāte un veikspēja.	Veicināta NVO kapacitāte un veikspēja.	Veicināta NVO kapacitāte un veikspēja.	Veicināta NVO kapacitāte un veikspēja, t.sk., jaunu biedru, brīvprātīgo iesaiste.

4.5. Programmas finansējums

Programma tiek finansēta no valsts budžeta līdzekļiem. Konceptuālais ziņojums paredz no valsts budžeta programmas īstenošanai ik gadu atvēlēt vismaz 700 000 eiro. Tomēr līdz 2019. gadam valsts piešķirtais finansējums bija mazāks.

Tabula 5. NVO fonda pieejamais finansējums projektiem 2016.–2024. gadam (euro)

Datu avots: Latvijas valsts budžeta finansētās programmas “NVO fonds” atklāta projektu iesniegumu konkursu nolikumi; izvērtējuma ziņojumi.

Gads	Finansējums, euro
2016	400 000,00
2017	380 000,00
2018	385 696,38
2019	739 330,00
2020	1 097 000,00
2021	1 396 500,00
2022	1 888 088,00
2023	2 350 000,00
2024	2 350 000,00

Kopējais programmā projektiem pieejamais valsts budžeta finansējums kopš 2020. gada ir ievērojami pieaudzis.

2020. gadā SPK ierosināja pieejamā finansējuma sadali makro un mikro projektu atbalstam, lai varētu atbalstīt jaunus, nelielus un reģionālus NVO kapacitātes stiprināšanai un sabiedrības līdzdalības paplašināšanai lēmumu pieņemšanas procesos. Finansējuma sadalījuma proporcija makro projektiem / mikro projektiem 2020. gadā bija 70%/30%, 2021. gadā – 75%/25%, bet 2022. gadā un turpmākajos – 80%/20%, kas izrādījās atbilstošākā līdzsvara nodrošināšanai makro un mikro līmeņa konkursos.

2023.gada konkursā pirmo reizi tika dota iespēja makro projektus īstenot ilgāk nekā viena gada ietvaros. Nolikums paredzēja iesniegt makro projektus ar īstenošanas periodu līdz 10 mēnešiem vai līdz 22 mēnešiem, tātad projekta aktivitātes norisinājās 2023. un 2024. gadā. Šiem projektiem nākamajā (2024.gada) konkursā tika rezervēts finansējums, līdz ar to no jauna finansējumu saņemošo makro projektu skaits 2024.gadā bija mazāks. No kopumā programmai projektu īstenošanai 2024. gadā pieejamā finansējuma 2 350 000 eiro makro projektiem paredzētā finansējuma daļas, kas sastāda 80% jeb 1 880 000 eiro, finansējums 1 488 418 eiro apmērā rezervēts projektiem, kuru īstenošana uzsākta 2023. gadā un turpinās 2024. gadā. Līdz ar to makro projektiem, kuru īstenošana tiks uzsākta 2024.gadā, pieejamais programmas finansējums ir 391 582 eiro. Mikro projektiem ir plānots programmas finansējums 20% apmērā no 2 350 000 eiro, kas ir 470 000 eiro.

Tabula 6. Programmai 2020.–2024. gada projektu konkursos pieejamā finansējuma sadalījums (euro)

Avots: Latvijas valsts budžeta finansētās programmas “NVO fonds” atklāta projektu iesniegumu konkursu nolikumi; izvērtējuma ziņojumi.

Gads	Kopējais projektiem pieejamais finansējums (euro)	Makro projektiem pieejamais finansējums (euro)	Mikro projektiem pieejamais finansējums (euro)
2020	1 097 000	767 900	329 100
2021	1 396 500	1 047 375	349 125
2022	1 888 088	1 510 470	377 618
2023	2 350 000	1 879 999,60	470 000,40
2024	2 350 000	1 880 000	470 000

4.6. Projektam pieejamais finansējums un atbalstāmās aktivitātes

Programmas konkursu nolikumos ir noteiktas **atbalstāmās aktivitātes, finansējuma apjoms vienam projektam** (gan minimālais, gan maksimālais sliekšnis – skatīt tabulu) un **izmaksu atbilstība** – attiecināmās izmaksas, ierobežojumi noteiktām budžeta kategorijām un neattiecināmās izmaksas. Viens no galvenajiem principiem – izmaksām jāatbilst plānotajām un faktiskajām aktivitātēm un izmaksām, jāievēro drošas finanšu vadības principus, tai skaitā izmaksu lietderības, ekonomiskuma un efektivitātes principus. Kopumā programma pieļauj dažādas izmaksu kategorijas, projektu iesniedzējus īpaši neierobežojot. Kopš 2020. gada nolikums ir vienkāršots, uzskaitot tikai dažus ierobežojumus, bet nenosakot detalizēti konkrētas budžeta pozīcijas. Būtiski, ka tiek segtas arī projektā iesaistītā personāla un administratīvās izmaksas. Ir noteikts administratīvo izmaksu ierobežojums. Ja projekta pieteikums attiecas uz darbības virzienu “Atbalsts NVO pilsoniskās sabiedrības aktivitātēm” un/vai “NVO un iedzīvotāju savstarpējās sadarbības stiprināšana”, projekta administratīvās izmaksas nedrīkst pārsniegt 20% no projekta kopējām attiecināmajām izmaksām. Savukārt, ja projekta pieteikums attiecas uz darbības virzienu “NVO darbības stiprināšana” un/vai “NVO interešu aizstāvības stiprināšana”, administratīvās izmaksas var pārsniegt šo ierobežojumu. Tātad administratīvās izmaksas (ko citi finansētāji bieži ierobežo vai neatbalsta) ir vērstas uz NVO administratīvās kapacitātes stiprināšanu.

Kopš 2017. gada katrs projekta iesniedzējs konkursa ietvaros var iesniegt ne vairāk kā vienu projekta iesniegumu. Šāds lēmums tika pieņemts, lai iespējami lielāks organizāciju skaits varētu saņemt programmas atbalstu. Projekta izmaksu attiecināmības periods ir no 1. janvāra līdz 31. oktobrim. Kā jau minēts, 2023. gadā pirmo reizi makro projektu īstenotājiem tika dota iespēja īstenot projektus līdz 22 mēnešiem (tātad – līdz 2024. gada 31. oktobrim). Šo projektu īstenotāji nevarēja atkārtoti pretendēt uz finansējumu 2024. gada konkursā.

2020. gadā tiek lemts atgriezties pie dalījuma starp mikro un makro projektiem, nosakot šādu iedalījumu visam konkursam kopumā, ne tikai kādam atsevišķam darbības virzienam, kā arī tika vienkāršota pieteikuma forma un administrēšanas mehānisms. Viens no mērķiem ir šādā veidā veikt atbilstošāku projektu izvērtēšanu, salīdzinot līdzvērtīga apjoma projektus. Vēl viens mērķis – spēcīnāt mazās, lokālās NVO.

Tabula 7. Vienam projektam pieejamais programmas finansējums (Min/Max sliekšnis, euro)

Datu avots: Latvijas valsts budžeta finansētās programmas “NVO fonds” atklāta projektu iesniegumu konkursu nolikumi.

	2020	2021	2022	2023	2024
Mikroprojekti	1000 / 7000	2000 / 7000	2000 / 10000	2000 / 10000	2000 / 11000
Makroprojekti	7000 / 40000	7000 / 30000	10000 / 33000	10001 / 33000 (gadā)	11001 / 36000

4.7. Programmas finansējuma piešķiršana un izlietojuma uzraudzība

Programmas administrētājs ir Sabiedrības integrācijas fonds (Fonds). Fonds ir 2001. gadā dibināta atvasināta publisko tiesību juridiskā persona (publiskais nodibinājums), kas izveidota, pamatojoties uz Sabiedrības integrācijas fonda likumu, un darbojas saskaņā ar Ministru kabineta 2020. gada 9. jūnija noteikumiem Nr.379 “Sabiedrības integrācijas fonda nolikums”. Fonds atrodas Ministru prezidenta institucionālā pārraudzībā un

kultūras ministra funkcionālā pārraudzībā. Fondu pārvalda Fonda padome, kuru uz paritātes principiem veido valdības un nevaldības sektora pārstāvji²⁵. Programmas darbību īsteno Fonda sekretariāts.

Programmas prioritātes nosaka Fonda padomes apstiprināta Stratēģiskās plānošanas komiteja (SPK), kuras sastāvā ir divi Fonda sekretariāta pārstāvji, Fonda padomē ietilpstošu ministriju deleģēti pārstāvji un seši NVO un Ministru kabineta (turpmāk – MK) sadarbības memoranda īstenošanas uzraudzības padomes (turpmāk – Memoranda padome) deleģēti pārstāvji. SPK izvirzītās prioritātes saskaņo Memoranda padome un Saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības attīstības pamatnostādņu 2021.–2027. gadam īstenošanas uzraudzības padome. Prioritātes apstiprina Fonda Padome. Pamatojoties uz apstiprinātajām prioritātēm, Fonds izstrādā atklāta projektu iesniegumu konkursa nolikumu, kuru apstiprina Fonda padome.

Projektu pieteikumus vērtē projektu pieteikumu vērtēšanas komisija saskaņā ar nolikumu. Komisijas sastāvā ir pa vienam pārstāvim no Izglītības un zinātnes ministrijas, Labklājības ministrijas, Tieslietu ministrijas un Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas, pa diviem pārstāvjiem no Kultūras ministrijas un Valsts kancelejas, kā arī vismaz viens NVO un Ministru kabineta sadarbības memoranda padomes deleģēts NVO sektora pārstāvis. Komisijā pārstāvētās organizācijas var nominēt arī komisijas locekļa aizvietošanu. Projektu pieteikumu vērtēšanai var tikt piesaistīti atklātā konkursā atlasīti neatkarīgi eksperti.²⁶

4.8. Programmas finansējuma saņēmēji

Programmas finansējumu var saņemt Latvijas Republikā reģistrētas biedrības un nodibinājumi, kas darbojas pilsoniskās sabiedrības attīstības jomā.

Nolikumos ir definētas atbilstības prasības; gadu laikā tās ir papildinātas vai mainītas. Kopš 2017. gada ir uzsvērts, ka organizācija “darbojas pilsoniskās sabiedrības attīstības jomā” un “risina būtiskas problēmas plašākas sabiedrības interesēs, valstisku mērķu sasniegšanā, veicinot sabiedrības līdzdalību”. Tāpat ir noteikts, ka “tā nedarbojas tikai savās interesēs vai savu biedru komerciālajās, profesionālajās vai politiskajās interesēs, tās mērķis ir darboties plašākas sabiedrības labā, risinot jautājumus, kas saistīti ar atsevišķu iedzīvotāju grupu vai visas sabiedrības labklājību”²⁷. Kopš 2019. gada ir precīzāk definēts nosacījums “neatkarīga no publiskās pārvaldes institūcijām, politiskām partijām vai komerciālām organizācijām” – nosakot, ka valsts iestādes, pašvaldības un to iestādes vai komersanti nedrīkst pārsniegt pusi no biedru/dibinātāju skaita, kā arī tām nevar būt balsu vairākums lēmumu pieņemšanā. Nolikumos noteikts, ka finansējumam nevar pieteikties darba devēju organizācijas, arodbiedrības, reliģiskas organizācijas un politiskās partijas. Kopš 2020. gada – no dalības konkursā izslēgtas arī dzīvokļu apsaimniekošanas biedrības un pašdarbības (amatieru) sporta un kultūras kolektīvi.

²⁵ Sabiedrības integrācijas fonda 2023. gada publiskais pārskats.

²⁶ Latvijas valsts budžeta finansētās programmas “NVO fonds” Atklāta projektu pieteikumu konkursa nolikums. 2023. gads, identifikācijas Nr. 2024.LV/NVOF.

²⁷ Latvijas valsts budžeta finansētās programmas “NVO fonds” Atklāta projektu pieteikumu konkursa nolikums. 2023. gads, identifikācijas Nr. 2024.LV/NVOF.

Atsevišķos konkursos ir izvirzītas papildu prasības, lai pretendētu uz finansējumu konkrētā programmas darbības virzienā. Galvenokārt prasības ir saistītas ar noteiktu pieredzi – darbību pilsoniskās sabiedrības attīstības jomā. Kopš 2020. gada trīs gadu pieredze šajā jomā prasīta makro projektu iesniedzējiem, kā arī tiek prasīts, lai ir iesniegti darbības pārskati par pēdējiem diviem gadiem. Projektu iesniedzēji nevar prasīt finansējumu izmaksām, par kurām saņemts finansējums no citiem avotiem, nedrīkst būt parādi, kā arī jāievēro virkne citu administratīvu nosacījumu.

Tabula 8. Projektu iesniedzēju atbilstības prasības 2023.–2024.g. programmas nolikumos

2023.–2024.gads
Projekta pieteikumu var iesniegt Latvijas Republikā reģistrēta biedrība vai nodibinājums, kas atbilst Biedrību un nodibinājumu likumā noteiktajam.
Projekta iesniedzējs:
1) darbojas pilsoniskās sabiedrības attīstības jomā;
2) risina būtiskas problēmas plašākas sabiedrības interesēs, valstisku mērķu sasniegšanā, veicinot sabiedrības līdzdalību;
3) darbojas ne tikai savās interesēs vai savu biedru komerciālajās, profesionālajās vai politiskajās interesēs; projekta iesniedzēja mērķis ir darboties plašākas sabiedrības labā, risinot jautājumus, kas saistīti ar atsevišķu iedzīvotāju grupu vai visas sabiedrības labklājību.
Projekta iesniedzējs ir neatkarīgs no publiskās pārvaldes institūcijām, politiskām partijām vai komerciālajām organizācijām.
Makro projektu iesniedzējs uz projekta pieteikuma iesniegšanas dienu vismaz pēdējos 3 (trīs) gadus nepārtraukti darbojas pilsoniskās sabiedrības attīstības jomā un tā darbības ir saistītas ar pilsoniskās sabiedrības aktivitātēm.
Makro projekta iesniedzējam ir iesniegts gada pārskats par pēdējiem 2 (diviem) noslēgtajiem pārskata gadiem.

Tabula 9. Projektu pieteicēju neatbilstība (uz programmas līdzfinansējumu nevar pretendēt šādas organizācijas) atbilstoši definīcijām 2023.–2024.g. programmas nolikumos

2023.–2024.gads
Darba devēju organizācijas un to apvienības
Arodbiedrības un to apvienības
Reliģiskās organizācijas un to iestādes
Politiskās partijas un to apvienības
Dzīvokļu apsaimniekošanas biedrības
Amatieru sporta un kultūras kolektīvi
Organizācijas, kuru, ieskaitot to valdi vai personas, kurām atsevišķi vai visām kopā ir ietekme organizācijā (paraksttiesības vai/un lēmuma pieņemšanas tiesības), darbība rada apdraudējumu valsts drošībai, tai skaitā, valsts informatīvās telpas drošībai, sabiedriskajai kārtībai un sabiedrības veselībai, veido un/vai izplata naida runu, dezinformāciju un tml.

4.9. Projektu vērtēšana

Projektu iesniegumu vērtēšana notiek trīs kārtās – **administratīvā, atbilstības un kvalitātes vērtēšana.**

Fonda darbinieki veic konkursā iesniegto projektu pieteikumu **administratīvo vērtēšanu** un nosūta pieteikumu iesniedzējiem informāciju par nepieciešamajām darbībām konstatēto trūkumu novēršanai. Saskaņā ar konkursa nolikumu šajā kārtā tiek vērtēts projekta pieteikuma noformējums un atbilstība iesniegšanas prasībām; projektam paredzētā finansējuma un norises laika atbilstība nolikumam, kā arī tas, vai projekta budžets ir sastādīts aritmētiski pareizi.

Tad tiek vērtēta **projektu iesniedzēju atbilstība**. Vērtēšanu veic Vērtēšanas komisija, un tās darbu nodrošina Fonda sekretariāts. Atbilstības vērtēšanā tiek vērtēta projekta iesniedzēja **atbilstība konkursa nolikuma**

nosacījumiem. Vērtēšanas protokoli liecina, ka makro projektu kategorijā biežākais noraidīšanas iemesls ir neatbilstība nolikuma prasībai, lai pēdējo 3 (trīs) gadu nepārtrauktā periodā organizācija darbojas pilsoniskās sabiedrības attīstības jomā un tā darbības ir saistītas ar pilsoniskās sabiedrības aktivitātēm (5 noraidīti makro projekti 2023.gadā; 5 projekti – 2024.gadā) vai arī nav projekta iesniedzējam ir iesniegts gada pārskats par pēdējiem 2 (diviem) noslēgtajiem pārskata gadiem (1 projekts 2023.gadā). Nodokļu parāda dēļ noraidīti 3 projektu pieteikumi 2023.gadā. Par 1 projekta iesniedzēju 2024.gadā tika konstatēts, ka tas nav neatkarīgs no publiskās pārvaldes institūcijām, politiskām partijām vai komerciālajām organizācijām.

Uz **kvalitātes** vērtēšanu tiek virzīti tikai atbilstības vērtēšanā par atbilstošiem atzītie projektu iesniegumi. Tālāk projektu iesniegumus izskata vērtēšanas komisija pēc precīzi definētiem **kvalitātes vērtēšanas kritērijiem** ar konkrētu punktu skaitu (kopā – 30 punkti un 4 papildu punkti) – katru gadu izstrādāti un publiskoti metodiskie norādījumi projektu iesniegumu vērtēšanai, kvalitātes kritēriju vērtēšanas veidlapas, noteikti maksimālie punkti katrā kritērijā un kopumā minimālais sasniedzamais punktu skaits, lai projekts atbilstu kvalitātes vērtēšanas kritērijiem. Kvalitātes vērtēšanas kritēriji ir grupēti sekojošās sadaļās: situācijas apraksts, projekta ideja, projekta rezultāti, projektā iesaistītais personāls, projekta budžets. Par projekta ideju un projekta rezultātiem ir noteikts obligāts sasniedzamais sliekšnis (katrā kritērijā vismaz “3” no maksimālajiem “5” punktiem; kā arī kopā iegūstot vismaz 21 punktu no 30).

Uz **kvalitātes** vērtēšanu tiek virzīti tikai atbilstības vērtēšanā par atbilstošiem atzītie projektu iesniegumi. Tālāk projektu iesniegumus izskata vērtēšanas komisija pēc precīzi definētiem **kvalitātes vērtēšanas kritērijiem** ar konkrētu punktu skaitu (kopā – 30 punkti un 4 papildu punkti), ievērojot noteiktus maksimālo punktu skaitu katrā kritērijā un kopumā minimālo sasniedzamo punktu skaitu, lai projekts atbilstu kvalitātes vērtēšanas kritērijiem. Kvalitātes vērtēšanas kritēriji ir grupēti sekojošās sadaļās: situācijas apraksts, projekta ideja, projekta rezultāti, projektā iesaistītais personāls, projekta budžets. Par projekta ideju un projekta rezultātiem ir noteikts obligāts sasniedzamais sliekšnis (katrā kritērijā vismaz “3” no maksimālajiem “5” punktiem; kā arī kopā iegūstot vismaz 21 punktu no 30).

Projektam iespējams piešķirt 4 papildu punktus papildu kvalitātes vērtēšanas kritērijos – ja projekta iesniedzējs ievēro labas pārvaldības principu, ja projekts sniedz būtisku ieguldījumu programmas mērķa sasniegšanā; ja projekts iekļauj interešu pārstāvības aktivitātes vai ir vērsts uz NVO un iedzīvotāju savstarpējo sadarbību.

Projektu noraida, ja pieteikumam piešķirto punktu skaits kvalitātes kritērijos ir nepietiekams. Tos projektu pieteikumus, kas saņēmuši vismaz minimālo punktu skaitu, vērtēšanas komisija sakārto dilstošā secībā pēc iegūto punktu skaita un piešķir finansējumu augstāk novērtētajiem projektiem. Gadījumā, ja kādā no konkursa finansējuma daļām paredzētais finansējums netiek pilnībā izlietots, komisijai ir tiesības ieteikt finansējumu pārdalīt. Komisija sagatavo un iesniedz Fonda padomei, kas pieņem gala lēmumu, projektu pieteikumu vērtēšanas ziņojumu, kurā ietverts apstiprināšanai, apstiprināšanai ar nosacījumiem un noraidīšanai ieteikto projektu pieteikumu saraksts.

Kā neatbilstoši kvalitātes kritērijiem (t.i. projekts nesaņem pietiekamu minimālo punktu skaitu) 2023. gadā tika atzīti 12 makro projekti, bet 2024. gadā 7 projekti.

Makro projektu kategorijā viens no būtiskākajiem noraidījuma iemesliem ir **nepietiekams finansējums**: 24 noraidīti projekti 2023. gadā un 46 projekti 2024. gadā. Īpaši šis skaits pieauga 2024. gadā (kopumā visās vērtēšanas kārtās noraidīti 83 % no iesniegtajiem makro projektiem). Kā vienu no iemesliem varētu minēt to, ka daļa finansējuma tika rezervēta tiem makro projektu pieteikumiem, kuri 2023. gada konkursā pieteica ilgāku projekta īstenošanas laiku (vairāk nekā 10 mēneši un tika īstenoti 2023.–2024. gadā). Kopumā no 72 makro projektu pieteikumiem atbalstīti tika tikai 12 vislabākie projekti.

Ja programmas iepriekšējā gada projektu īstenošanas rezultātā un jaunajā konkursā atbalstīto projektu nosacījumu izpildes rezultātā un līgumu slēgšanas laikā atbrīvojies finansējums, tad apstiprināšanai virza nākamos projektus ar lielāko punktu skaitu.

Tabula 10. Iesniegto projektu skaits un vērtēšanas rezultātā noraidīto projektu iesniegumu skaits 2023.–2024.gadā

Datu avots: SIF mājas lapa.

	Makro projekti	Mikro projekti	Kopā
Iesniegti projekti 2023.gadā	106	60	166
Apstiprināti projekti 2023.gadā	61	44	105
Noraidīti projekti 2023.gadā	45	16	61
%, iesniegti / noraidīti	42 %	27 %	37 %
Noraidīti atbilstības vērtēšanā	9	1	10
Noraidīti kvalitātes vērtēšanā	12	15	27
Noraidīti nepietiekama finansējuma dēļ	24	0	24
Iesniegti projekti 2024.gadā	72	113	185
Apstiprināti projekti 2024.gadā	12	43	55
Noraidīti projekti 2024.gadā	60	70	130
%, iesniegti / noraidīti	83 %	62 %	70 %
Noraidīti atbilstības vērtēšanā	7	8	15
Noraidīti kvalitātes vērtēšanā	7	28	35
Noraidīti nepietiekama finansējuma dēļ	46	33	79
Noraidīti administratīvās vērtēšanas dēļ		1	1

4.10. Pieteiktie un īstenotie projekti

2023.–2024. gada periodā kopumā Fonda sekretariāts interneta vietnē www.sif.gov.lv izsludināja divus atklātus projektu iesniegumu konkursus Latvijas valsts budžeta finansētās programmas “NVO fonds” ietvaros. Laika periodā līdz projektu iesniegšanai Fonds atbilstoši izsludināja un organizēja seminārus par projektu iesniegumu sagatavošanu, kā arī sniedza cita veida atbalstu projektu iesniedzējiem.

Tabula 11. Programmas projektu konkursos saņemto pieteikumu, noslēgto līgumu un īstenoto projektu skaits, 2020.–2024.

Datu avots: Latvijas valsts budžeta finansētās programmas “NVO fonds” izvērtējuma ziņojumi, Vērtēšanas ziņojumi, Fonda sniegtā informācija.

Gads	Saņemtie makro projektu pieteikumi	Noslēgtie makro projektu līgumi	Īstenotie makro projektu projekti	Īstenoto makro projektu skaita īpatsvars pret pieteikumiem
2020	91 (kopā 166)	24	24	26 %
2021	93 (kopā 163)	39	39	42 %
2022	90 (kopā 162)	51	51	57 %
2023	106 (kopā 166)	61	14*	58 %
2024	72 (kopā 185)	12	59	17 %

* 14 makroprojektiem noslēguma pārskati apstiprināti; 47 makro projektu īstenošana turpinās 2024. gadā.

Tabula 12. Programmas makro projektu konkursos pieprasītais un piešķirtais finansējums (noslēgtie līgumi²⁸), 2020. –2024. (euro)

Gads	Pieprasītais finansējums (makro projekti)	Noslēgtie līgumi (makro projekti)
2020	2 933 466,51	793 548,89
2021	2 603 605,60	1 077 186,97
2022	2 553 949,34	1 552 388,73
2023	2023. gadā – 3 244 046,06 2024. gadā – 2 401 879,34	2023. gadā – 1 927 968,54 2024. gadā – 1 487 031,52
2024	2 434 700,02	390 372,46

²⁸ Projektu noslēdzot summa var mainīties, jo netiek iztērēts viss piešķirtais finansējums, kā arī atsevišķos gadījumos tiek laužts līgums.

5. PROGRAMMAS “NVO FONDS” DARBĪBAS REZULTĀTU APRAKSTS UN ANALĪZE

Šajā un nākamajā nodaļā tiek aprakstīti un analizēti programmas “NVO fonds” rezultāti attiecībā uz pēdējiem pieciem gadiem (2020.-2024.) makro projektu tvērumā. Atsevišķos aspektos iekļauti dati arī par mikro projektu īstenotājiem, lai identificētu makro un mikro projektu īstenotāju atšķirīgos vērtējumus, situācijas. Plašāka analīze par programmas darbību un sasniegtajiem rezultātiem 2016.-2020. gada periodā kopumā pieejama 2020. gadā izstrādātajā ziņojumā “Valsts budžeta finansētās programmas “NVO fonds” darbības (rezultātu un ieguldījuma) izvērtēšana”²⁹. Atsevišķos gadījumos, kad tam ir būtiska kontekstuāla nozīme, šajā ziņojumā sniegts sasniegto rezultātu salīdzinājums arī ar iepriekšējiem programmas īstenošanas gadiem.

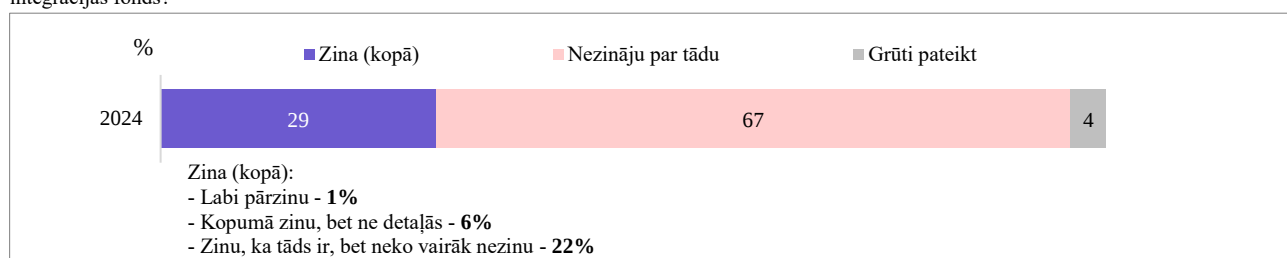
5.1. Sabiedrības kopumā un NVO sektora informētība par programmu “NVO fonds”

Ekonomiski aktīvo iedzīvotāju aptaujas dati liecina, ka **29 % respondentu zina par programmu “NVO fonds”**, bet 67 % norādījuši, ka neko nezina. No 29 % informēto 22 % novērtējuši, ka zina par programmas pastāvēšanu, bet neko vairāk, bet 6 % norādījuši, ka zina, bet ne detaļās, un 1 %, ka labi pārzina.

Grafiks 16. Ekonomiski aktīvo iedzīvotāju informētība par programmu “NVO fonds”

Datu avots: Latvijas iedzīvotāju vecumā no 18 līdz 75 gadiem aptauja, SKDS WEB panelis, 2025. gada februāris.

Jautājums aptaujā: Cik informēts/-a Jūs jūtaties par Latvijas valsts budžeta finansēto programmu “NVO fonds”, kuru administrē Sabiedrības integrācijas fonds?

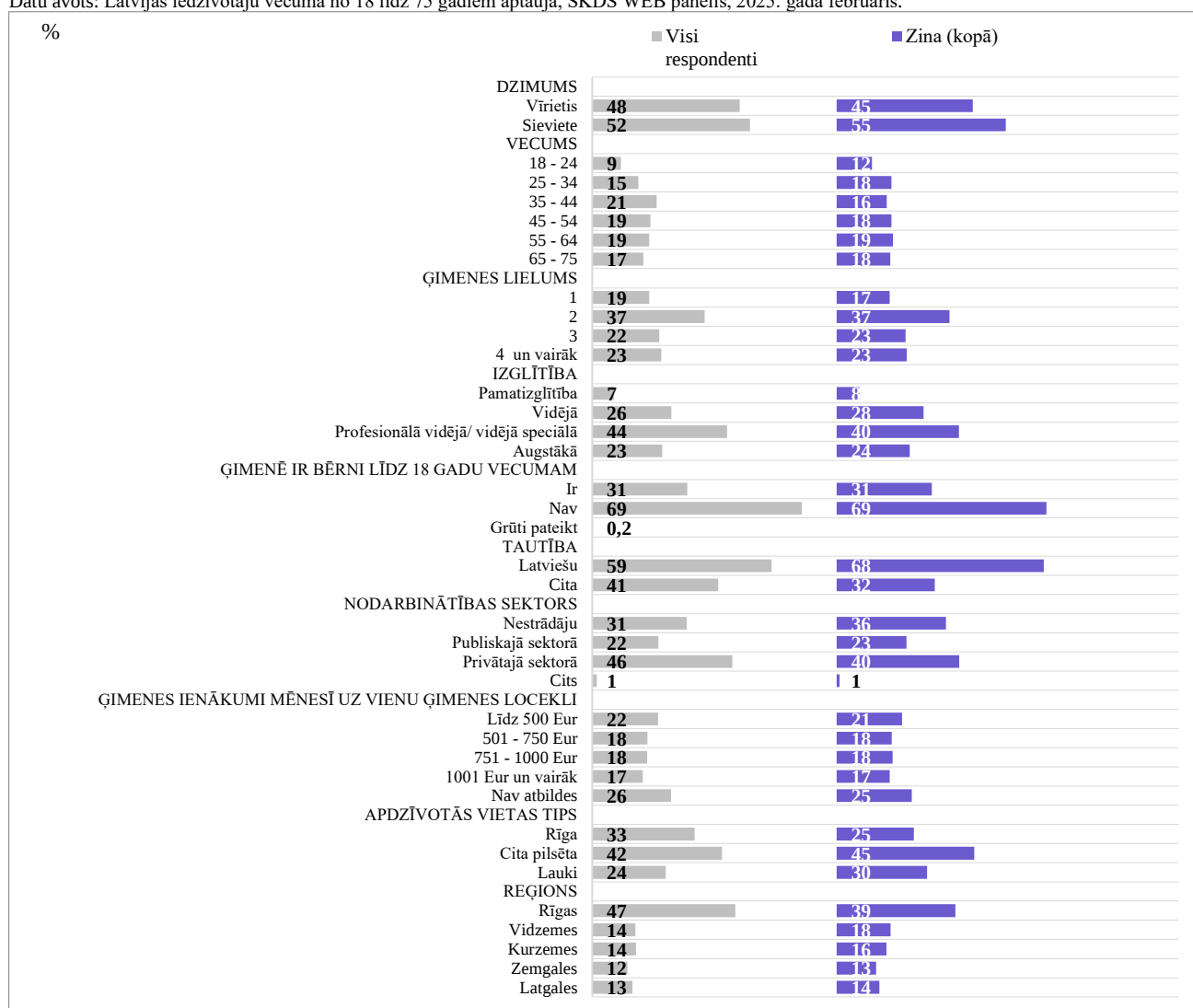
Analizējot sociāli demogrāfiskā aspektā, novērojams, ka **salīdzinoši informētāki par programmu ir latvieši un laukos dzīvojošie**, bet **mazāk informēti** cittautieši, privātajā sektorā nodarbinātie, Rīgā dzīvojošie. Pārējos sociāli demogrāfiskajos aspektos nav statistiski būtisku atšķirību.

²⁹ Izvērtējuma rezultātu ziņojums "Valsts budžeta finansētās programmas “NVO fonds” darbības (rezultātu un ieguldījuma) izvērtēšana". Personu apvienība: Latvijas Kultūras akadēmija un SIA „Analītisko pētījumu un stratēģiju laboratorija”, 2020. Pieejams:

https://www.sif.gov.lv/sites/sif/files/media_file/NVO_fonds_Izv%C4%93rt%C4%93jumsLKALAB_2020_LAT_1.pdf

Grafiks 17. Sociāli demogrāfiskais profils ekonomiski aktīvajiem iedzīvotājiem, kuri zina par programmu "NVO fonds"

Datu avots: Latvijas iedzīvotāju vecumā no 18 līdz 75 gadiem aptauja, SKDS WEB panelis, 2025. gada februāris.

Arī NVO sektora aptaujā tika iekļauts jautājums, cik lielā mērā biedrību un nodibinājumu pārstāvji ir **informēti par programmu "NVO fonds"**. Dati liecina, ka līdz 2022. gadam informētība par programmu arvien **pieauga**, bet **pēdējo divu gadu laikā izmaiņas ir nelielas**. Izņēmums ir NVO fonda projektu īstenotāji – šajā mērķgrupā informētība par programmu turpina palielināties (no 65 % 2021. gadā līdz 74 % 2024. gadā). Jāuzsver, ka projektu īstenotāju mērķgrupa ietver visas biedrības un nodibinājumus, kas jebkad iepriekš ir īstenojuši projektus programmas ietvaros. Jāuzsver – šie dati norāda nevis to, vai respondenti zina vai nezina par programmu, bet gan to, cik lielā mērā respondenti jūtas informēti par programmu.

Otrs izņēmums ir **mikro projektu īstenotāji** – šajā mērķgrupā **informētība pēdējo divu gadu laikā ir samazinājusies** (no 67 % 2022. gadā līdz 58 % 2024. gadā).

Grafiks 18. Informētība par programmu “NVO fonds” dažādās mērķgrupās, salīdzinājums pa gadiem

Piezīme 1: Attēlots to īpatsvars, kuri novērtē, ka ir labi informēti (7-10 punkti 10punktu skalā).

Piezīme2 : norādītais gads grafikā apzīmē aptaujas norises laiku, nevis projektu īstenošanas gadu.

Datu avots: NVO sektora aptauja.

Jautājums aptaujas anketā: Cik lielā mērā Jūs (kā savas organizācijas pārstāvis/-e) esat informēts/-a par Latvijas valsts budžeta finansēto programmu “NVO fonds”, ko administrē Sabiedrības integrācijas fonds (SIF)?

Bāze: Visi respondenti, kuri snieguši atbildi uz konkrēto jautājumu.

To, ka ir **vāji informēti**, aptaujā novērtējuši **43 % no NVO sektora**. Vājāk informētas ir biedrības un nodibinājumi, kas darbojas sporta un vides aizsardzības jomā, darba devēju organizācijas, profesionālās biedrības, tās, kuras darbojas neregulāri, Rīgā bāzētās. Kopumā novērojams, ka **vājāk informētas ir tās NVO, kuras nav programmas tiešā mērķgrupa**. Savukārt tiešās mērķgrupas pārstāvji ir izteikti labāk informēti par programmu. Īpaši organizācijas, kas ir īstenojušas programmas projektus – makro projektu īstenotāju grupā tikai 3 % vērtējuši, ka ir vāji informēti, bet mikro projektu – 16 %.

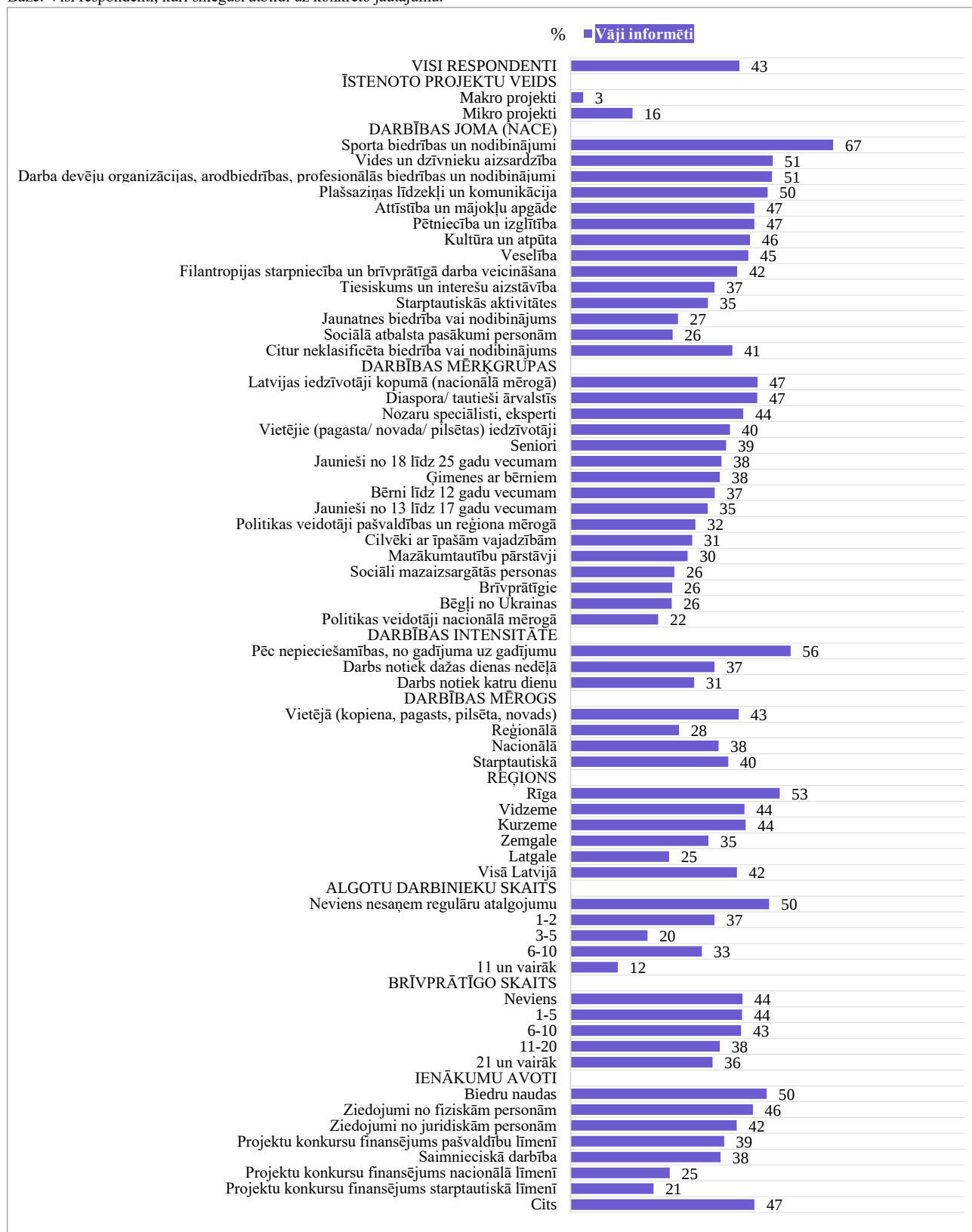
Grafiks 19. Par Programmu vājāk informētās mērķgrupas

Piezīme: Attēlots to īpatsvars, kuri novērtē, ka ir vāji informēti (1-4 punkti 10punktu skalā).

Datu avots: NVO sektora aptauja.

Jautājums aptaujas anketā: Cik lielā mērā Jūs (kā savas organizācijas pārstāvis/-e) esat informēts/-a par Latvijas valsts budžeta finansēto programmu “NVO fonds”, ko administrē Sabiedrības integrācijas fonds (SIF)?

Bāze: Visi respondenti, kuri snieguši atbildi uz konkrēto jautājumu.

5.2. NVO sektora interese iesniegt projektus programmā “NVO fonds”

NVO aptaujas anketā bija iekļauts arī jautājums par organizāciju ieinteresētību iesniegt projektus programmā turpmākajos gados. Kopumā **73 % organizāciju norādījušas, ka ir ieinteresētas iesniegt projektus programmā**. Pēdējo trīs gadu periodā šis rādītājs nav mainījies. **NVO fonds tiešās mērķgrupas ieinteresētība iesniegt projektus pēdējo trīs gadu laikā ir pakāpeniski pieaugusi** no 71 % 2021. gadā līdz 76 % 2024. gadā. Lai gan periodā no 2020. gada līdz 2022. gadam ik gadu nedaudz samazinājās to organizāciju interese iesniegt projektus, kurām jau ir pieredze programmas projektu iesniegšanā vai īstenošanā, pēdējo divu gadu laikā šis rādītājs ir pieaudzis un 2024. gadā kopumā 85 % no šīs mērķgrupas ir ieinteresēti iesniegt projektus. Jāuzsver, ka šie dati attiecas uz visām NVO, kas jebkad ir īstenojušas programmas projektus.

Tai pat laikā **novērojams izteikts kritums interesē iesniegt atkārtotus projektus tiem, kas ir īstenojuši mikro projektus**. Ja 2022. gadā kopumā 96 % no šīs mērķgrupas pauda interesi atkārtoti iesniegt projektus, tad 2024. gadā 82 %. Kas gan kopumā arī ir izteikti augsts rādītājs.

Grafiks 20. Interese iesniegt projektus programmā “NVO fonds” dažādās mērķgrupās, salīdzinājums pa gadiem

Piezīme1 : Attēlots to īpatsvars, kuri ir ieinteresēti iesniegt projektus.

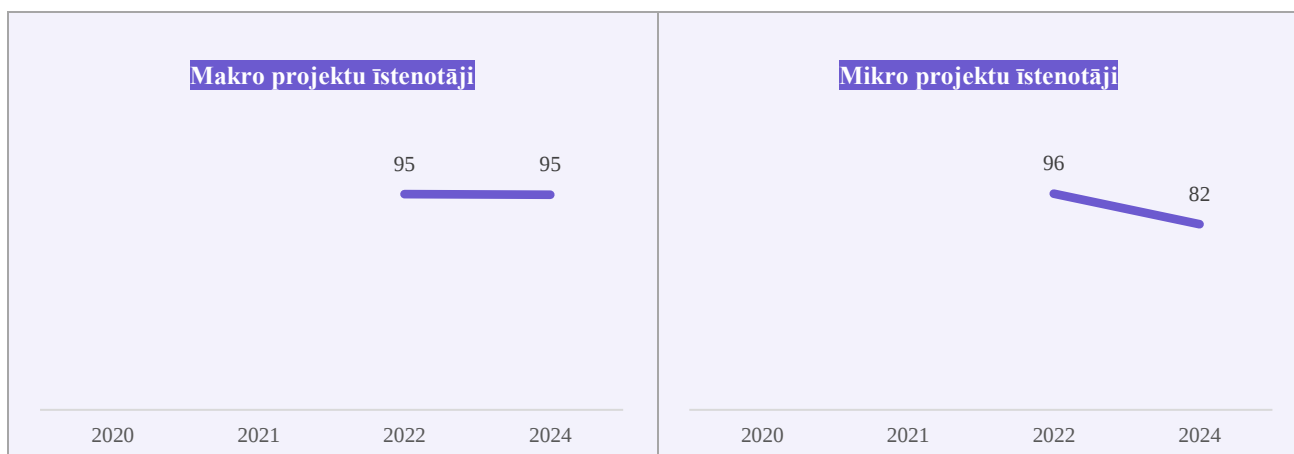
Piezīme 2: norādītais gads grafikā apzīmē aptaujas norises laiku, nevis projektu īstenošanas gadu.

Datu avots: NVO sektora aptauja.

Jautājums aptaujas anketā: Vai Jūsu organizācija būtu ieinteresēta iesniegt projektus programmā “NVO fonds” turpmāk?

Bāze: Visi respondenti, kuri snieguši atbildi uz konkrēto jautājumu.

Interesi iesniegt projektus salīdzinoši biežāk pauž jaunatnes biedrības (86 %), tiesiskuma un interešu aizstāvības jomā strādājošās (85 %), brīvprātīgā darba veicinātāji (85 %), veselības (84 %), sociālā atbalsta (84 %) un starptautisko aktivitāšu (82 %) jomās darbojošās NVO. Tāpat novērojams, ka interese par programmas projektiem ir lielāka tām organizācijām, kuras strādā ar bēgļiem un Ukrainas (97 %), cilvēkiem ar īpašām vajadzībām (86 %), sociāli mazaizsargātām personām (86 %), jauniešiem (85 %). Lielāku ieinteresētību pauž organizācijas, kurās darbs notiek regulāri, kuras strādā reģionālā vai starptautiskā mērogā, Latgalē strādājošās.

Mazāku interesi par projektu iesniegšanu programmā paiduši tie, **kuri iepriekšējo sadarbību ar SIF vērtē negatīvi** (29 %) – lielākā daļa no šīm organizācijām ir tādas, kuras ir iesniegušas projektus, bet nav tikušas atbalstītas. Pārējās mērķgrupās izteiktas datu atšķirības nav novērojamas.

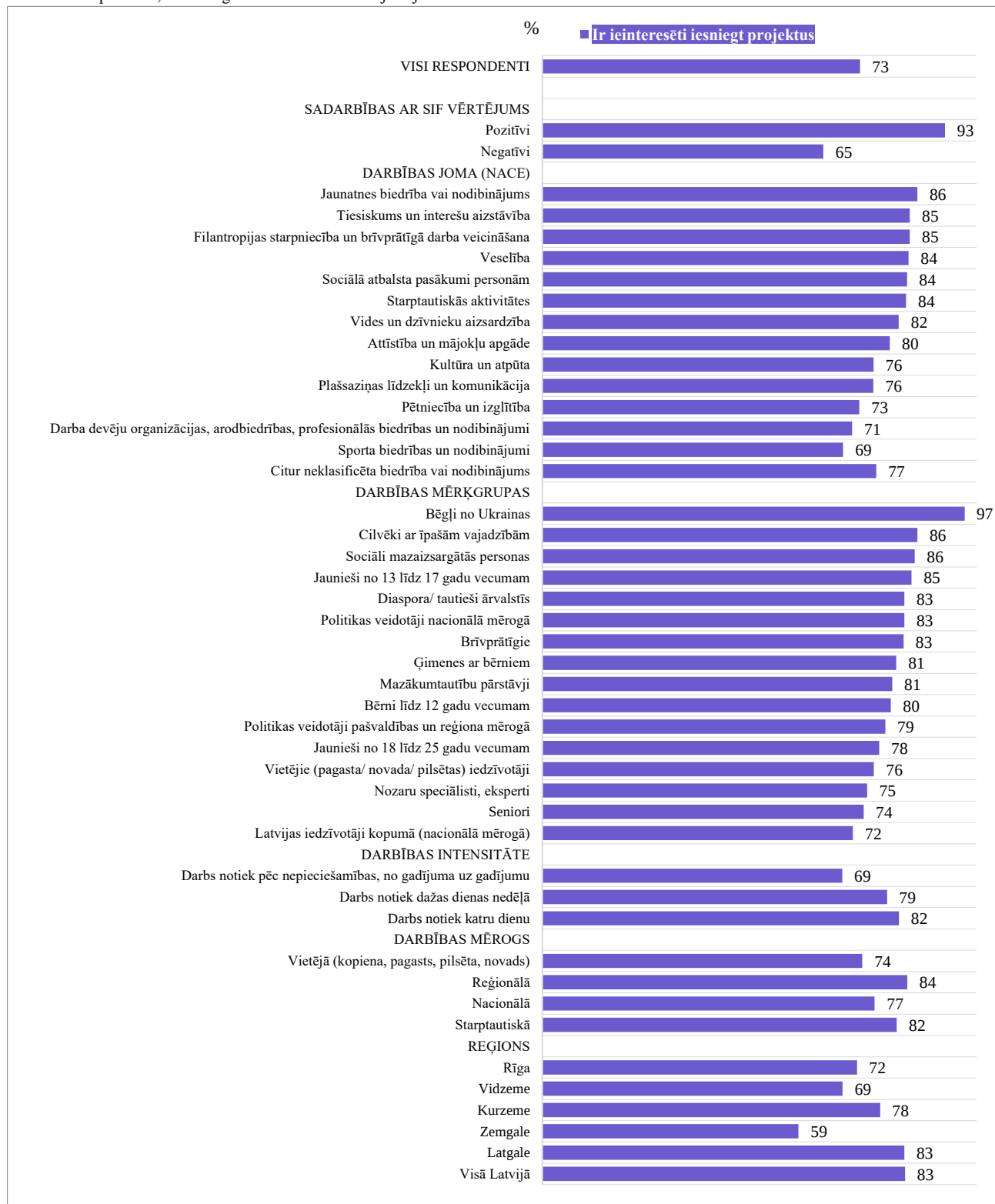
Grafiks 21. Interese iesniegt projektus programmā “NVO fonds” dažādās mērķgrupās

Piezīme: Attēlots to īpatsvars, kuri ir ieinteresēti iesniegt projektus.

Datu avots: NVO sektora aptauja.

Jautājums aptaujas anketā: Vai Jūsu organizācija būtu ieinteresēta iesniegt projektus programmā “NVO fonds” turpmāk?

Bāze: Visi respondenti, kuri snieguši atbildi uz konkrēto jautājumu.

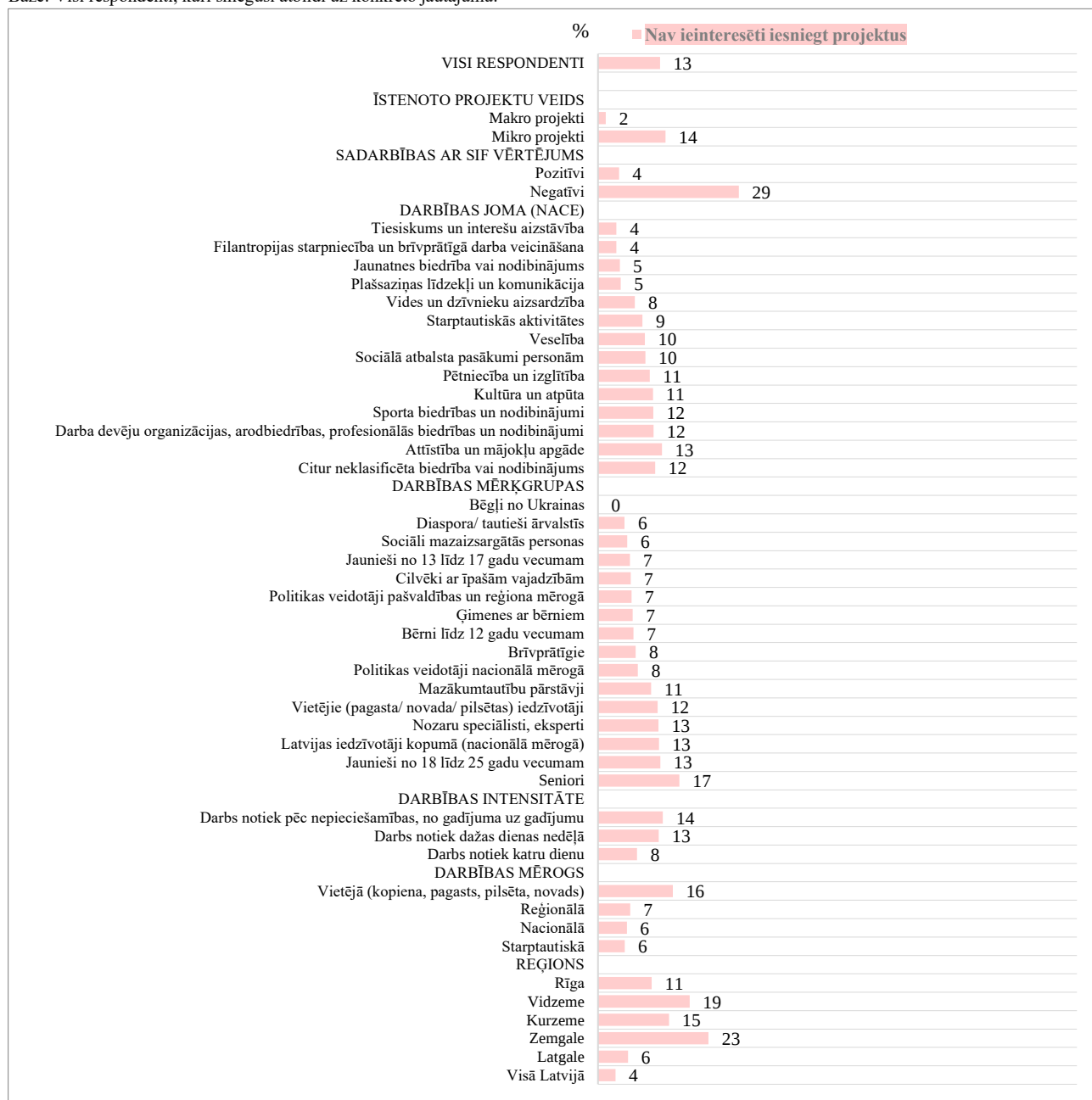
Grafiks 22. Interese iesniegt projektus programmā “NVO fonds” dažādās mērķgrupās

Piezīme: Attēlots to īpatsvars, kuri ir nav ieinteresēti iesniegt projektus.

Datu avots: NVO sektora aptauja.

Jautājums aptaujas anketā: Vai Jūsu organizācija būtu ieinteresēta iesniegt projektus programmā “NVO fonds” turpmāk?

Bāze: Visi respondenti, kuri snieguši atbildi uz konkrēto jautājumu.

Tiem, kuri novērtēja, ka nav ieinteresēti iesniegt projektus programmā, tika lūgts precizēt iemeslus. Salīdzinoši visbiežāk organizācijas norādījušas, ka **projektu konkursā atbalstāmās aktivitātes neatbilst organizāciju iecerēm** (32 %). Katra ceturtda no organizācijām, kas nav ieinteresēta iesniegt projektus, apgalvo, ka pieteikšanās ir sarežģīta. 23 % norāda, ka pietrūkst informācijas un skaidrojumu par pieteikumu sagatavošanu. Bet katrā piektā organizācija norāda uz cilvēkresursu trūkumu. Salīdzinot ar 2022. gada aptaujas datiem, novērojams, ka cilvēkresursu trūkumu kā iemeslu 2024. gadā norāda ievērojami retāk (iepriekš 31 %).

Grafiks 23. Iemesli neieinteresētābai iesniegt projektus programmā “NVO fonds”

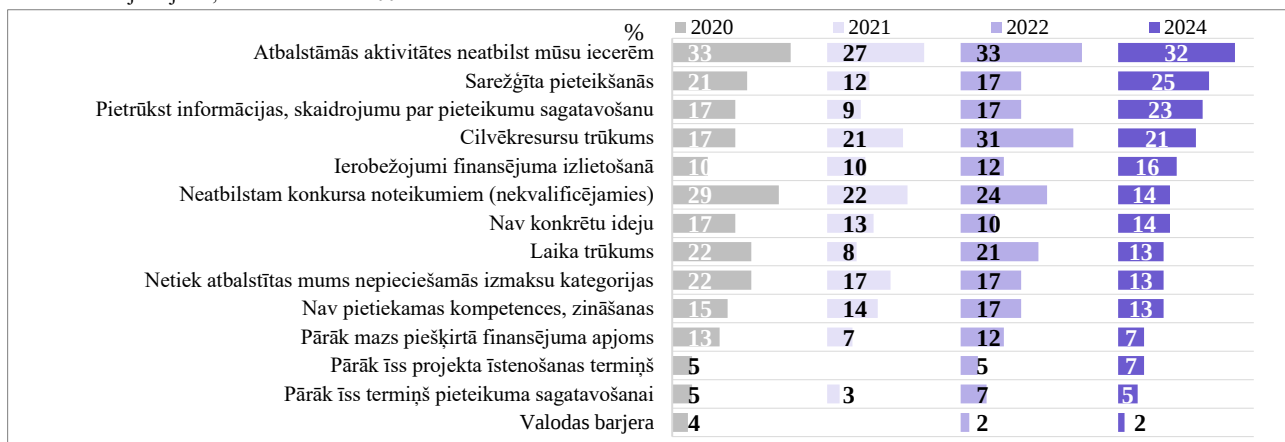
Datu avots: NVO sektora aptauja.

Jautājums aptaujas anketā: Kādēļ Jūsu organizācija nebūtu ieinteresēta iesniegt projektus programmā “NVO fonds”?

Piezīme 1: % no tiem, kuri nav ieinteresēti iesniegt projektus.

Piezīme 2: norādītais gads grafikā apzīmē aptaujas norises laiku, nevis projektu īstenošanas gadu.

Vairākatbilžu jautājums, atbilžu summa >100%.

Vērtējot datus detalizētāk tikai to mērķgrupā, kuri iepriekš ir īstenojuši programmas projektus, novērojams, ka lielākā daļa no tiem, kas nav ieinteresēti, ir tādas organizācijas, kuras ir īstenojušas vienu projektu un pēc tam vairs pieteikumus neiesniedz. Starp neieinteresētajiem maz ir tādu, kas īstenojuši projektus vairākkārt.

Analizējot iemeslus, ko norāda tie, kas iepriekš ir īstenojuši projektus, bet vairs nav ieinteresēti pieteikties, novērojams, ka šajā mērķgrupā biežāk nekā pārējiem neieinteresētajiem, tiek norādīts uz tādiem iemesliem kā: atbalstāmās aktivitātes neatbilst iecerēm, netiek atbalstītas nepieciešamās izmaksu kategorijas, laika trūkums, pārāk mazs piešķirtā finansējuma apjoms. Šie dati liecina – organizācijas, kam ir pieredze programmas projektu īstenošanā, bet kas neizsaka interesi atkārtoti pieteikties, visbiežāk ir tādas, kuras nav apmierinātas ar programmas projektu konkursa nosacījumiem. Tādas, kam ir pieredze projektu iesniegšanā un īstenošanā, bet kas konstatējušas, ka programmas nosacījumi nav atbilstoši to vajadzībām un vēlmēm.

Grafiks 24. Iemesli neieinteresētābai iesniegt projektus programmā “NVO fonds”: salīdzinājums dažādās mērķgrupās

Datu avots: NVO sektora aptauja.

Jautājums aptaujas anketā: Kādēļ Jūsu organizācija nebūtu ieinteresēta iesniegt projektus programmā “NVO fonds”?

Piezīme: % no tiem, kuri nav ieinteresēti iesniegt projektus.

Vairākatbilžu jautājums, atbilžu summa >100%.

5.3. Sadarbības ar Sabiedrības integrācijas fondu vērtējums

Tās organizācijas, kuras ir iesniegušas projektus programmā, tika lūgtas novērtēt sadarbību ar Sabiedrības integrācijas fondu projektu iesniegšanas un īstenošanas gaitā. Kopumā novērojams, ka līdz 2020. gadam ik gadu ir palielinājies to projektu iesniedzēju īpatsvars, kuri sadarbību ar SIF vērtē pozitīvi, bet pēdējo trīs gadu periodā rādītāji ir kritušies. Ja 2020. gadā 75 % no projektu iesniedzējiem sadarbību vērtēja pozitīvi, tad 2024. gadā 62 %. Negatīvo vērtējumu īpatsvars pieaudzis no 12 % līdz 17 %.

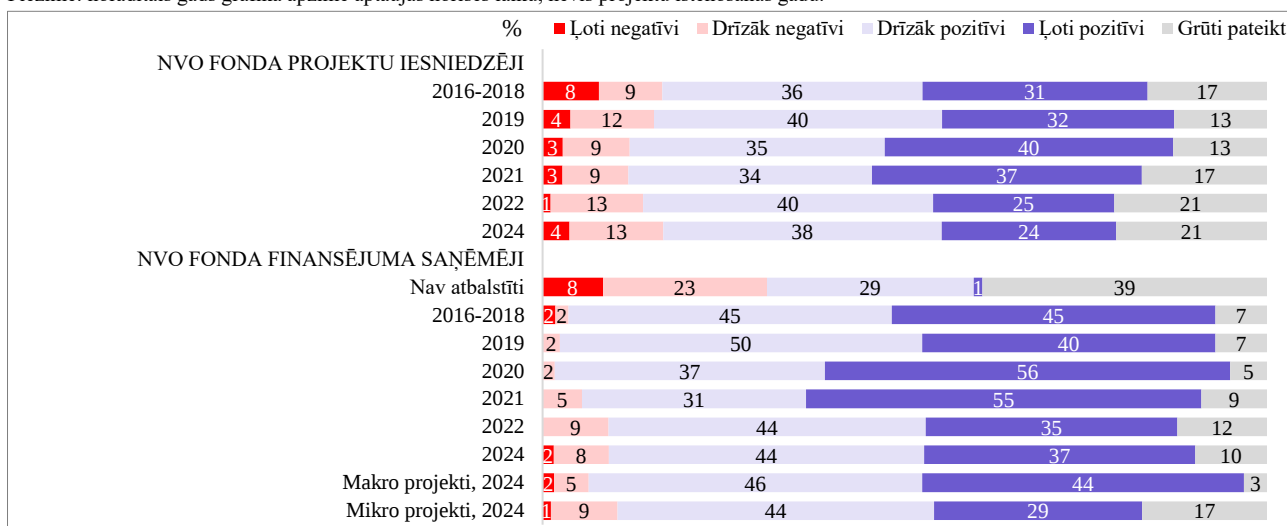
Finansējuma saņēmēju mērķgrupā rādītāji bijuši pa gadiem mainīgi, bet kopumā sadarbības ar SIF novērtējums visā periodā bijis izteikti augsts un pozitīvo vērtējumu īpatsvars nav krities zem 80 %. Jāpiebilst gan, ka mikro projektu īstenošanu mērķgrupā vērtējumi ir nedaudz kritiskāki un pozitīvo vērtējumu īpatsvars 2024. gadā bijis 73 %, kamēr makro projektu – 90 %.

Grafiks 25. Projektu iesniedzēju vērtējums par sadarbību ar Sabiedrības integrācijas fondu

Datu avots: NVO sektora aptauja.

Jautājums aptaujas anketā: Kā Jūs vērtējat sadarbību ar Sabiedrības integrācijas fondu projekta/-u iesniegšanas un īstenošanas gaitā?

Piezīme: norādītais gads grafikā apzīmē aptaujas norises laiku, nevis projektu īstenošanas gadu.

5.4. Programmas "NVO fonds" vērtējums

Projektu iesniedzēji papildus novērtēja arī programmu "NVO fonds" dažādos tās aspektos. Programmu kopumā 61 % projektus iesniegušo vērtē pozitīvi. Izteikti pozitīvi vērtēti tādi aspekti kā: SIF mājas lapā pieejamā informācija par programmu "NVO fonds" (66 % pozitīvo vērtējumu), SIF darbinieku pieejamība, atsaucība, atbalsts (65 %), informācijas pieejamība par programmu "NVO fonds" (63 %).

Kopumā novērojams, ka līdz 2022. gadam vērtējumi bija pieaugoši, bet pēdējo divu gadu laikā tie nedaudz samazinājušies. Izņēmums ir vērtējums par projektu īstenošanai atvēlēto laika periodu – tas ik gadu ir pieaudzis visā mērījumu periodā (no 43 % 2020. gadā līdz 60 % 2024. gadā). Otrs izņēmums ir vērtējums par vienam projektam maksimālo pieejamo finansējumu – pozitīvo vērtējumu īpatsvars šajā aspektā pieaudzis no 41% 2020. gadā līdz 47% 2024. gadā.

Grafiks 26. Projektu iesniedzēju vērtējums par programmu “NVO fonds” dažādos tās aspektos

Datu avots: NVO sektora aptauja.

Jautājums aptaujas anketā: Novērtējiet, lūdzu, programmu “NVO fonds” šādos aspektos!

Piezīme 1: Grafikā attēlots 5+4 atbilžu īpatsvars skalā no 1 (Ļoti slikti) līdz 5 (Ļoti labi).

Piezīme 2: norādītais gads grafikā apzīmē aptaujas norises laiku, nevis projektu īstenošanas gadu.

Makro un mikro projektu īstenoātāju mērķgrupās novērojams, ka **makro projektu īstenoātāji visos aspektos snieguši pozitīvākus novērtējumus**, izņemot kategoriju "Vienam projektam maksimālais pieejamais finansējums", kur makro projektu īstenoātāju vērtējums ir nedaudz kritiskāks nekā mikro projektu mērķgrupā. Makro projektu īstenoātāji **izteikti pozitīvāk vērtējuši tādus aspektus kā** atskaišu iesniegšanas kārtība (86 % pozitīvo vērtējumu), SIF mājas lapā pieejamā informācija par programmu “NVO fonds” (92 %), informācijas pieejamība par programmu “NVO fonds” (90 %).

Līdzīgāki ir abu mērķgrupu vērtējumi par tādiem aspektiem kā projektu pieteikuma formas/ veidlapas, projektu kvalitātes vērtēšanas kritēriji, projektu vērtējumu saprotamība un pamatotība.

Grafiks 27. Projektu iesniedzēju vērtējums par programmu “NVO fonds” dažādos tās aspektos mikro un makro projektu īstenoātāju mērķgrupās

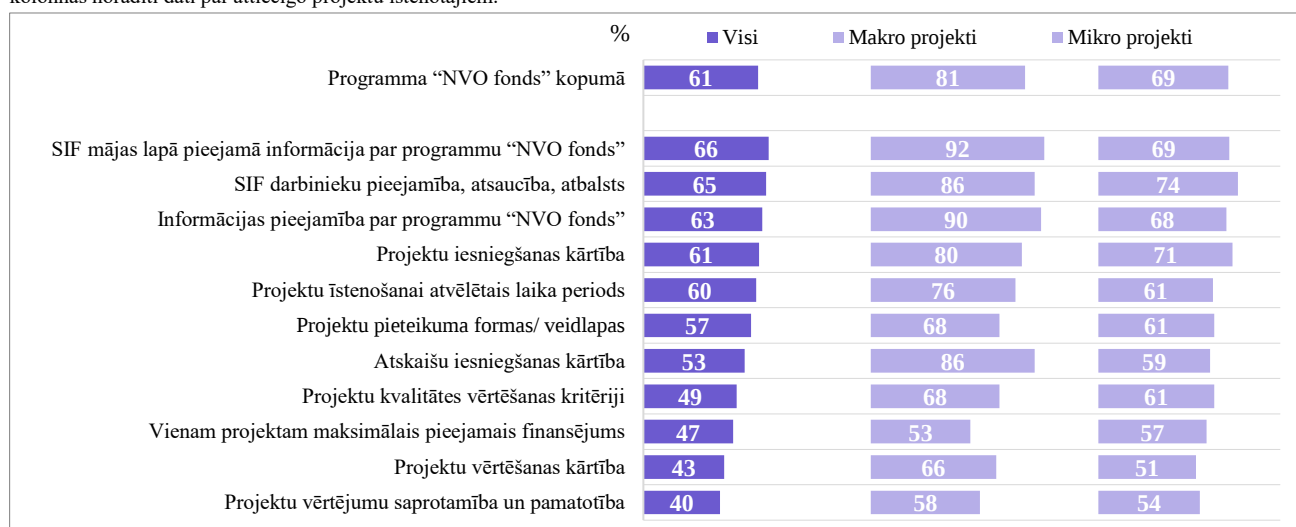
Datu avots: NVO sektora aptauja.

Jautājums aptaujā: Novērtējiet, lūdzu, programmu “NVO fonds” šādos aspektos!

Piezīme 1: Grafikā attēlots 5+4 atbilžu īpatsvars skalā no 1 (Ļoti slikti) līdz 5 (Ļoti labi).

Piezīme 2: norādītais gads grafikā apzīmē aptaujas norises laiku, nevis projektu īstenošanas gadu.

Piezīme 3: “Visi” attiecas uz visiem respondentiem, arī tiem, kas projektus iesniedza, bet atbalstu nav saņēmuši. Savukārt makro un mikro projektu kolonnās norādīti dati par attiecīgo projektu īstenoātājiem.

5.5. Makro projektu pieteicēju un īstenotāju raksturojums

Laika periodā **no 2020. līdz 2024. gadam kopā** programmā **makro projektu pieteikumus iesniegušas 230 unikālās organizācijas**. Tātad – no kopumā identificētajām 894 organizācijām, kas ir aktīvas un darbojas pilsoniskās sabiedrības jomā (skatīt 4.2. nodaļu), tas veido 26 %. Savukārt **atbalstu saņēmušas un īstenojušas makro projektus ir 88 unikālās organizācijas**, kas attiecīgi būtu 10 % no visām pilsoniskās sabiedrības organizācijām.

Jāuzsver, ka **pēdējo piecu gadu laikā atbalstīto unikālo makro projektu īstenojošo organizāciju skaits ir pakāpeniski pieaudzis** – 2020. gadā tika atbalstīti 24 organizāciju makro projekti, 2023.-2024. gadu periodā aptuveni 60 organizāciju (2023. gadā 61 makro projekts, 2024. gadā 59 makro projekti). Tas nozīmē, ka **finansējums nonāk pie arvien plašāka makro projektu īstenojošo organizāciju skaita**. To pierāda arī aprēķins par to, cik liela daļa no organizācijām, kas īstenojušas makro projektus pēdējo piecu gadu periodā, konkursos ir atbalstītas vairākas reizes. No 88 organizācijām, kas piecu gadu periodā saņēmušas atbalstu makro projektu īstenošanai, **42 ir atbalstītas tikai vienu reizi (48 %), bet 46 ir tādas, kuras ir atbalstītas vairākas reizes (52 % no visām)**.

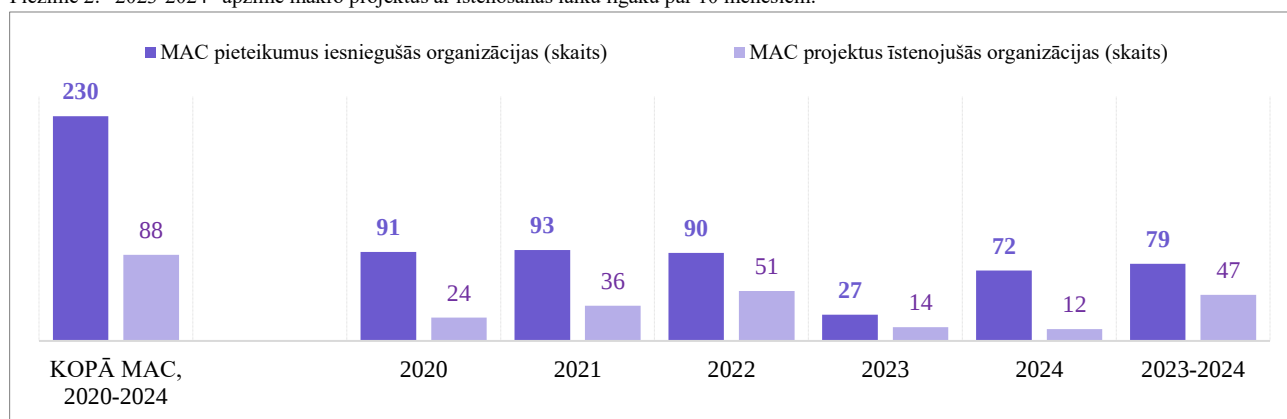
Dati rāda, ka **organizāciju skaits, kas piesakās makro projektu īstenošanai, pa gadiem ir aptuveni līdzīgs** – ik gadu šiem projektiem piesakās ap 90 organizāciju. 2023. gadā šis rādītājs bijis lielāks – pieteikušās kopumā 106 organizācijas (tai skaitā 79 organizācijas pieteikušās makro projektu īstenošanai uz 10 un vairāk mēnešu periodu un 27 organizācijas pieteikušās makro projektiem ar īstenošanas laiku līdz 10 mēnešiem). Iespējams interpretēt, ka šāds skaits (100-110) rāda kopējo tādu organizāciju skaitu, kas spēj sagatavot un īstenot makro līmeņa projektus (pie esošajiem programmas noteikumiem).

Grafiks 28. Programmā MAC pieteikumus iesniegušo un MAC projektus īstenojušo unikālo organizāciju skaits kopā un pa gadiem

Datu avots: programmas MAC projektu (pieteikto un īstenoto) satura analīze.

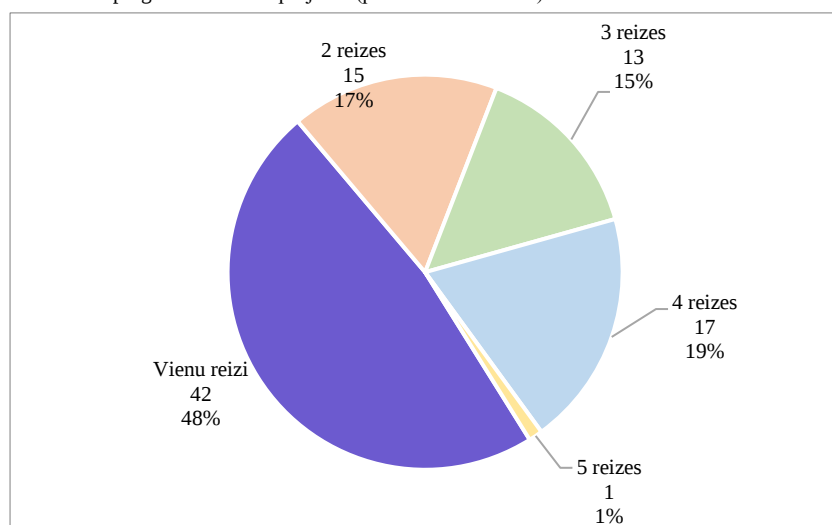
Piezīme 1: unikālās organizācijas – katra organizācija tiek uzskaitīta vienu reizi, neatkarīgi no tā, cik projektu tā iesniegusi/īstenojusi.

Piezīme 2: “2023-2024” apzīmē makro projektus ar īstenošanas laiku ilgāku par 10 mēnešiem.

Grafiks 29. Programmā MAC projektus īstenojušo unikālo organizāciju skaits un īpatsvars pēc atbalstīto MAC projektu skaita 2020.-2024.g. kopā

Datu avots: programmas MAC projektu (ieteikto un īstenoto) satura analīze.

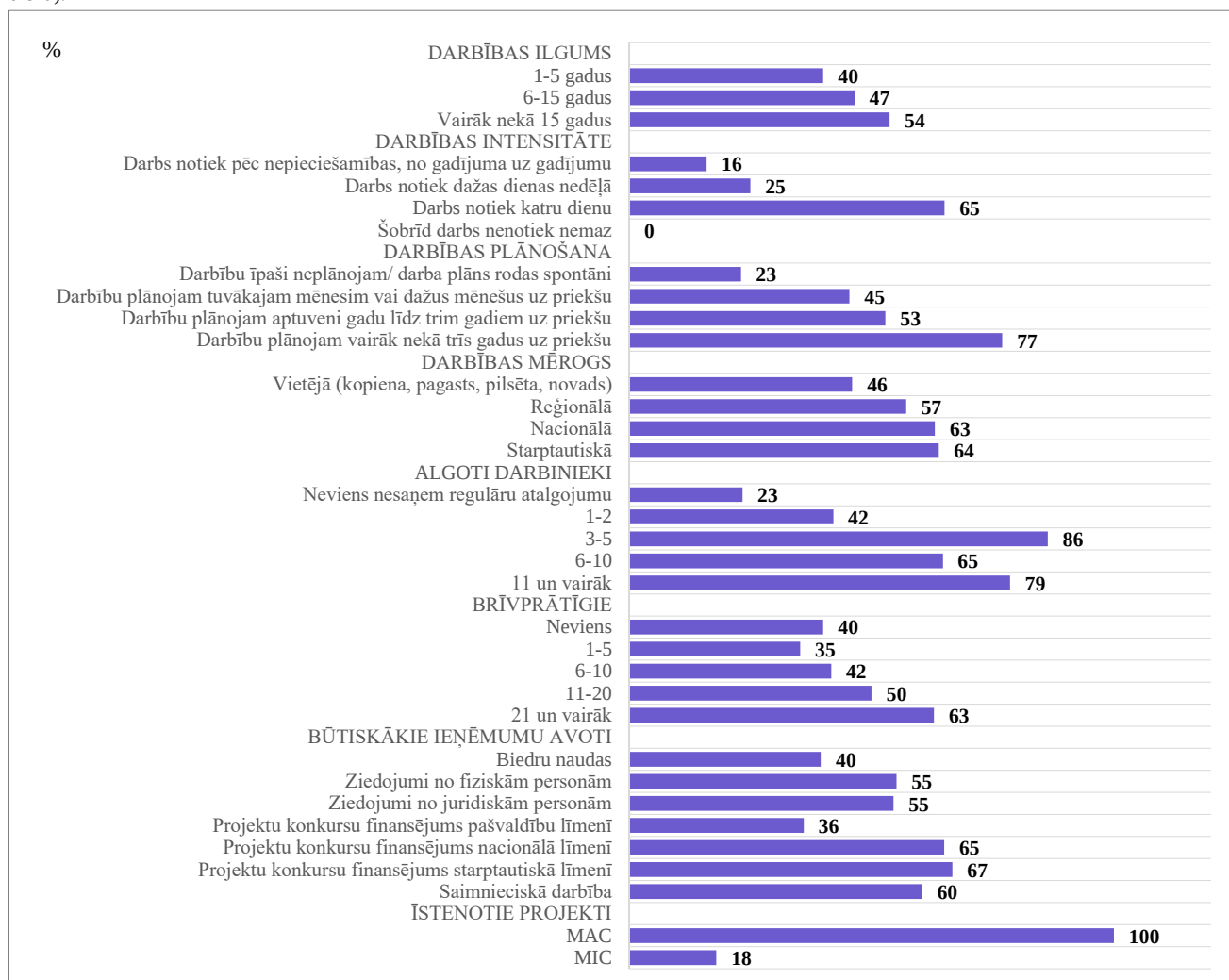
Izvērtējuma ietvaros īstenotās NVO sektora aptaujas dati sniedz arī nelielu daudzumu **plašāku informāciju par to, kādas organizācijas ir īstenojušas makro projektus programmā**. To organizāciju, kuras ir ieguvušas finansējumu makro projektiem programmas konkursos (jebkurā no konkursiem 2020.-2024.g. posmā), profila analīze liecina, ka **biežāk atbalstītas ir tādas organizācijas, kuras darbojas ilgstoši** (47 % no tādām, kuras darbojas 6-15 gadus un 54 % no tādām, kuras darbojas vairāk nekā 15 gadus), kurās **darbs notiek katru dienu** (65 % no tādām ir saņēmušas atbalstu makro projektu īstenošanai), kuras **savu darbību plāno 1-3 gadus uz priekšu** (attiecīgi 53 % un 77 %), nacionālā un starptautiskā mērogā strādājošās (attiecīgi 63 % un 64 %), kurās ir algoti darbinieki, īpaši tās, kurās ir 3 un vairāk darbinieku, kurās ir vairāk nekā 10 brīvprātīgo, kā arī tādas, kuru būtiskākie ienākumu avoti ir projektu konkursu finansējums nacionālā un starptautiskā mērogā, arī saimnieciskā darbība. Tai pat laikā **jāuzsver, ka makro projektu atbalstu ir saņēmušas arī tādas organizācijas, kurās nav nodarbināto un/vai brīvprātīgo, kuras savu darbību neplāno vai plāno tikai īstermiņā, kā arī salīdzinoši nesen dibinātās**. Dati arī liecina, ka **18 % no mikro projektu īstenošanai kādā periodā ir saņēmuši atbalstu arī makro projektiem**. Šie dati rāda, ka **makro un mikro projektu īstenošanai kā mērķgrupas ir lielā mērā izteikti atšķirīgas** un tikai neliela daļa īstenojušas kā makro, tā mikro projektus.

Grafiks 30. Makro projektu finansējumu programmā “NVO fonds” ieguvušo organizāciju raksturojums

Datu avots: NVO sektora aptauja.

Jautājums aptaujā: Cik reizes esat ieguvuši finansējumu (atbalstīti iesniegtie projekti) Latvijas valsts budžeta finansētās programmas “NVO fonds” projektu konkursos?

Datu nolaišanas piemērs: 40 % no organizācijām, kuras darbojas 1-5 gadus, ir saņēmušas makro projektu atbalstu programmā, 65 % no organizācijām, kurās darbs notiek katru dienu (nevis 40 % no visām, kas ieguvušas atbalstu, ir tādas, kuras darbojas 1-5 gadus un 65 % tādu, kurās darbs notiek katru dienu).

5.6. Makro projektos aktualizētās tēmas

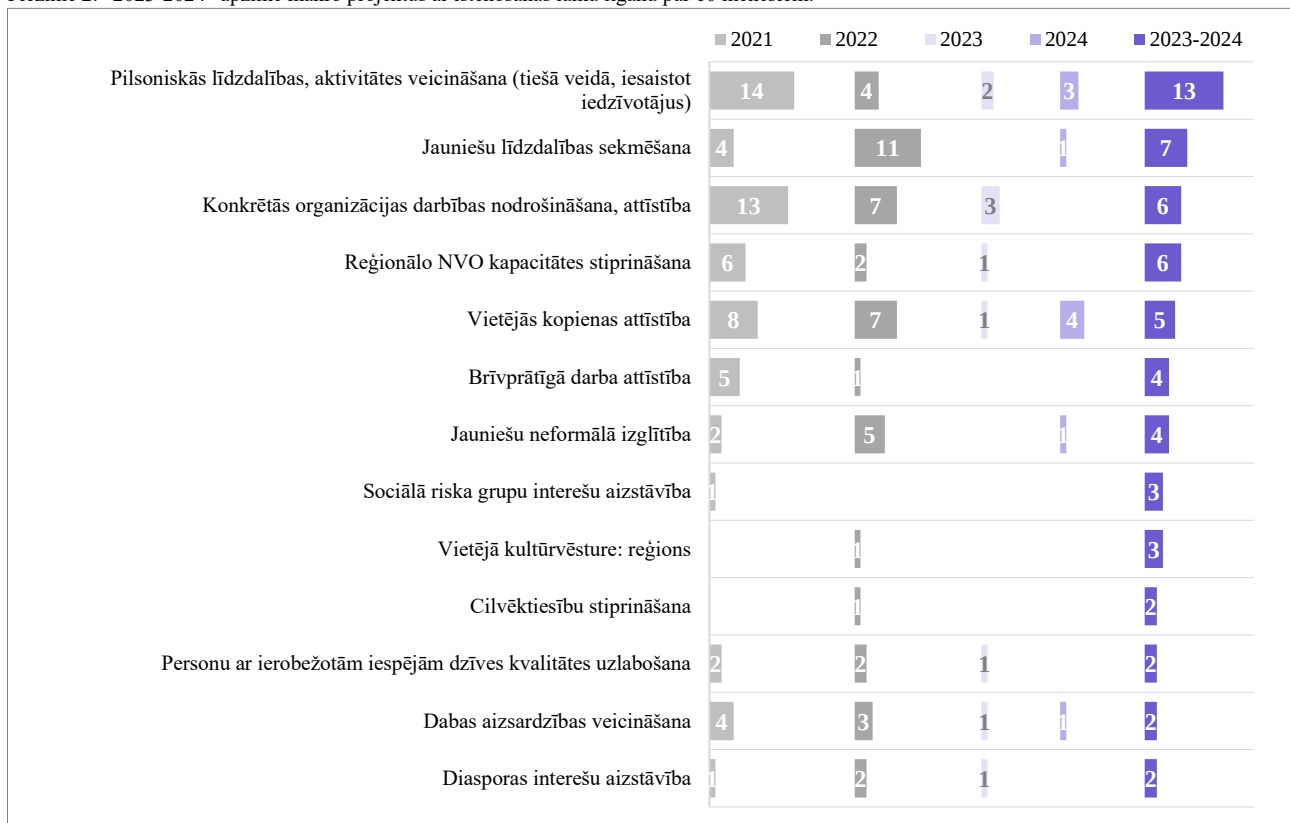
Izvērtējuma ietvaros veiktā makro projektu satura analīze liecina, ka **makro projekti ar ilgāku par 10 mēnešiem īstenošanas termiņu biežāk orientēti uz pilsoniskās līdzdalības veicināšanu kopumā**. Salīdzinoši vairāk šo projektu vērsti arī uz **jauniešu līdzdalības sekmēšanu, konkrēto organizāciju darbības nodrošināšanu, kā arī reģionālo NVO kapacitātes stiprināšanu**. Tai pat laikā dati arī liecina, ka 2021. un 2022. gados īstēnotajos makro projektos šādi saturiski projekti arī bijuši biežāk pārstāvēti, tātad tie nav unikāli raksturīgi tikai ilgāka termiņa makro projektiem.

Grafiks 31. Īstenoto makro projektu aktualizētās tēmas (projektu skaits): Biežākās tēmas katrā no gadiem

Datu avots: programmas ietvaros īstenoto projektu satura analīze.

Piezīme 1: katram projektam var būt vairākas tēmas. Attēlotas tēmas, kuras 2023-2024 parādās vismaz divos gadījumos, pārējās netiek attēlotas.

Piezīme 2: "2023-2024" apzīmē makro projektus ar īstenošanas laiku ilgāku par 10 mēnešiem.

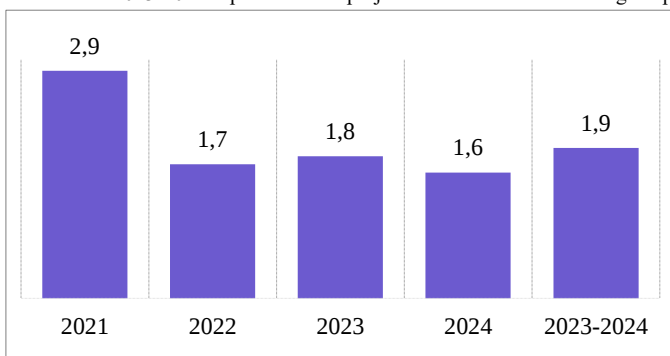
Vidējais katra makro projekta tēmu skaits pēdējos gados nav būtiski mainījies – 2021. gadā tas bija 2,9 tēmas, bet sekojošajos gados rādītājs bijis 1,6-1,8 līmenī. Makro projektu ar ilgāku par 10 mēnešiem īstenošanas laiku rādītājs ir 1,9 tēmas, kas ir nedaudz augstāks, tomēr kopumā liecina – projektu īstenotāji veido koncentrētākus, tematiski fokusētākus projektus, necenšoties aptvert plašu tēmu loku.

Grafiks 32. Īstenoto projektu tēmu dažādība: vidējais viena projekta tēmu skaits

Datu avots: programmas ietvaros īstenoto projektu satura analīze.

Piezīme 1: katram projektam var būt vairākas tēmas.

Piezīme 2: "2023-2024" apzīmē makro projektus ar īstenošanas laiku ilgāku par 10 mēnešiem.

Papildus projektos aktualizētajām tēmām, izvērtējumā tika veikta saturiskā analīze informācijai, kas projektu pieteikumos sniegta sadaļā “B 5. Projekta mērķis un nepieciešamības pamatojums”. Tas ļauj identificēt, kādos aspektos organizācijas saskata nepieciešamību pēc intervences pilsoniskās sabiedrības attīstībā.

1. Zema sabiedrības līdzdalība un iesaiste lēmumu pieņemšanā.

Problēmas būtība:

- Latvijā joprojām mazs iedzīvotāju skaits aktīvi piedalās pilsoniskajās aktivitātēs un lēmumu pieņemšanas procesos.
- Lēmumu pieņemšana notiek bez plašas sabiedrības līdzdalības un nereti cilvēki tiek informēti tikai procesa noslēgumā.
- Sabiedrībai trūkst zināšanu un prasmju, lai efektīvi iesaistītos politiskajos un sabiedriskajos procesos.
- Vietējās pašvaldības ne vienmēr veicina dialogu ar iedzīvotājiem un dažviet pat pretojas sabiedrības aktīvai līdzdalībai.

Piedāvātie risinājumi projektos:

- Organizēt apmācības un diskusijas par līdzdalību.
- Veicināt iedzīvotāju padomju vai cita veida līdzdalības mehānismu izveidi pašvaldībās.
- Atbalstīt kopienu līderu veidošanos, lai stiprinātu vietējās iedzīvotāju grupas.
- Sniegt iespējas iedzīvotājiem praktiski iesaistīties vietējās iniciatīvās un projektos.

2. Jauniešu pasivitāte un mazā pilsoniskā iesaiste.

Problēmas būtība:

- Jaunieši nepietiekami iesaistās pilsoniskajā un sabiedriskajā dzīvē, jo nezina un neapzinās savas iespējas un ietekmi.
- Lauku jauniešiem ir mazāka piekļuve aktivitātēm un līdzdalības iespējām nekā pilsētās dzīvojošajiem.
- Nevalstisko organizāciju darbs ar jauniešiem ir nepietiekami attīstīts, un daudzas organizācijas cieš no administratīvās kapacitātes trūkuma.

Piedāvātie risinājumi projektos:

- Apmācības jauniešiem par demokrātiju, līderību un līdzdalību.
- Jauniešu neformālās izglītības attīstība.
- Jauniešu organizāciju kapacitātes stiprināšana.
- Jauniešu un pašvaldību sadarbības veicināšana (projekti, diskusijas, komisiju, padomju izveide).

3. Vietējo kopienu vājināšanās un sadarbības trūkums.

Problēmas būtība:

- Vietējās kopienas bieži ir pasīvas un sadrumstalotas.
- Trūkst kopienu līderu, kas varētu vadīt iniciatīvas.
- Cilvēki nejūt piederību savām kopienām un neiesaistās to attīstībā.
- Nevalstiskās organizācijas nesadarbojas savā starpā, kas samazina to efektivitāti.

Piedāvātie risinājumi projektos:

- Iedzīvotāju apvienošana kopīgās aktivitātēs.
- Kopienu līderu un aktīvistu mācības.
- Vietējo iedzīvotāju padomju izveide, lai iedzīvotāji varētu ietekmēt lēmumus.

4. Reģionālā nevienlīdzība un resursu trūkums.

Problēmas būtība:

- Lauku reģioniem ir mazāka pieeja finansējumam un resursiem, lai attīstītu kopienas un veicinātu iedzīvotāju līdzdalību.
- Atšķirība starp pilsētu un laukiem palielinās, jo lauku jaunieši un aktīvistu saskaras ar mazākām iespējām.
- Mazās organizācijas cieš no birokrātiskā sloga, kas ierobežo to darbību.

Piedāvātie risinājumi projektos:

- Jaunu finansējuma modeļu izstrāde vietējām iniciatīvām.
- NVO kapacitātes stiprināšana, lai tās spētu piesaistīt resursus.
- Pašvaldību un NVO sadarbības veicināšana.

5. Demokrātisko vērtību un interešu pārstāvniecības nepietiekamība.

Problēmas būtība:

- Sabiedrībā trūkst izpratnes par demokrātijas mehānismiem un iespējām ietekmēt lēmumus.
- Sabiedrības uzticība valsts institūcijām ir zema, un daudzi uzskata, ka viņu balss netiek sadzirdēta.
- Nevalstiskajām organizācijām ir ierobežotas iespējas efektīvi pārstāvēt sabiedrības intereses.

Piedāvātie risinājumi projektos:

- Izglītojoši pasākumi un diskusijas par demokrātijas procesiem.
- Sabiedrības informēšana.
- Līdzdalīgā budžeta un vietējo lēmumu pieņemšanas mehānismu attīstība.

5.7. Makro projektos īstenotās aktivitātes

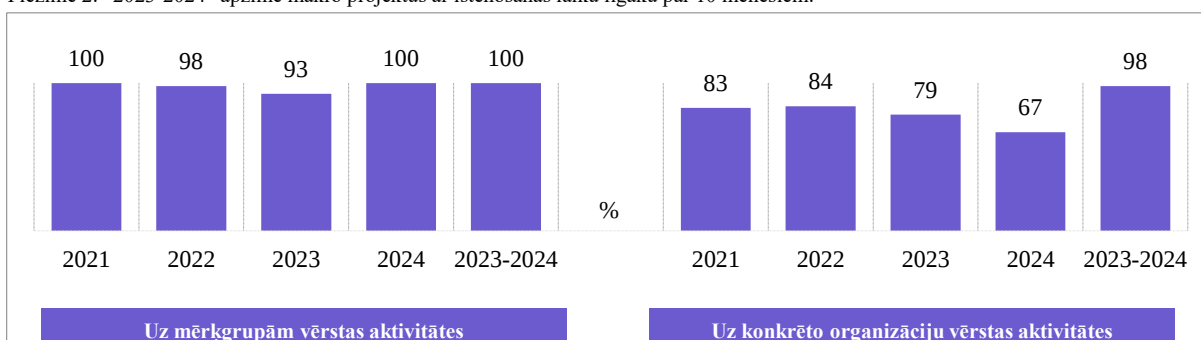
Analizējot makro projektu ietvaros īstenotās aktivitātes, novērojams, ka **gandrīz visi makro projekti iekļauj aktivitātes, kas ir vērstas tiešā veidā uz mērķgrupām**. Savukārt tādu aktivitāšu, kas vērsts uz konkrēto organizāciju (mācības, infrastruktūras pilnveidošana, pamatdarbības nodrošināšana, u.c.), pēdējo trīs gadu laikā makro projektos bija mazinājos. Savukārt **makro projektos ar ilgāku par 10 mēnešiem īstenošanas laiku uz organizāciju vērstās aktivitātes bijušas tik pat daudz, cik uz ārējām mērķgrupām vērstās**. Tas liecina, ka ilgāka perioda īstenošanas termiņā organizācijas var veiksmīgi plānot un īstenot kā pašas organizācijas kapacitāti stiprinošas aktivitātes, tā darbu ar iedzīvotājiem vai konkrētām mērķgrupām tiešā veidā.

Grafiks 33. Makro projektos īstenotās aktivitātes (% no projektiem): tematiskais grupējums

Datu avots: programmas ietvaros īstenoto projektu satura analīze.

Piezīme 1: katram projektam var būt vairākas aktivitātes.

Piezīme 2: "2023-2024" apzīmē makro projektus ar īstenošanas laiku ilgāku par 10 mēnešiem.

Makro projektu ietvaros pēdējo trīs gadu laikā **biežākās uz konkrētām mērķgrupām vērstās aktivitātes** bijušas: **seminārs, diskusijas, domnīcas, darba grupas, komisijas, ieteikumu, priekšlikumu izstrāde, mācības mērķgrupai, konferences, forumi**.

Salīdzinot pēdējos divus gadus ar 2021.-2022. gadiem, novērojams, ka **makro projektos retāk iekļautas tādas aktivitātes kā informatīvās kampaņas, radošās nodarbības un darbnīcas, tikšanās un diskusijas ar lēmumpieņēmējiem**. Savukārt **biežāk iekļautas tādas aktivitātes kā socioloģiskās izpētes, pieredzes apmaiņas pasākumi**.

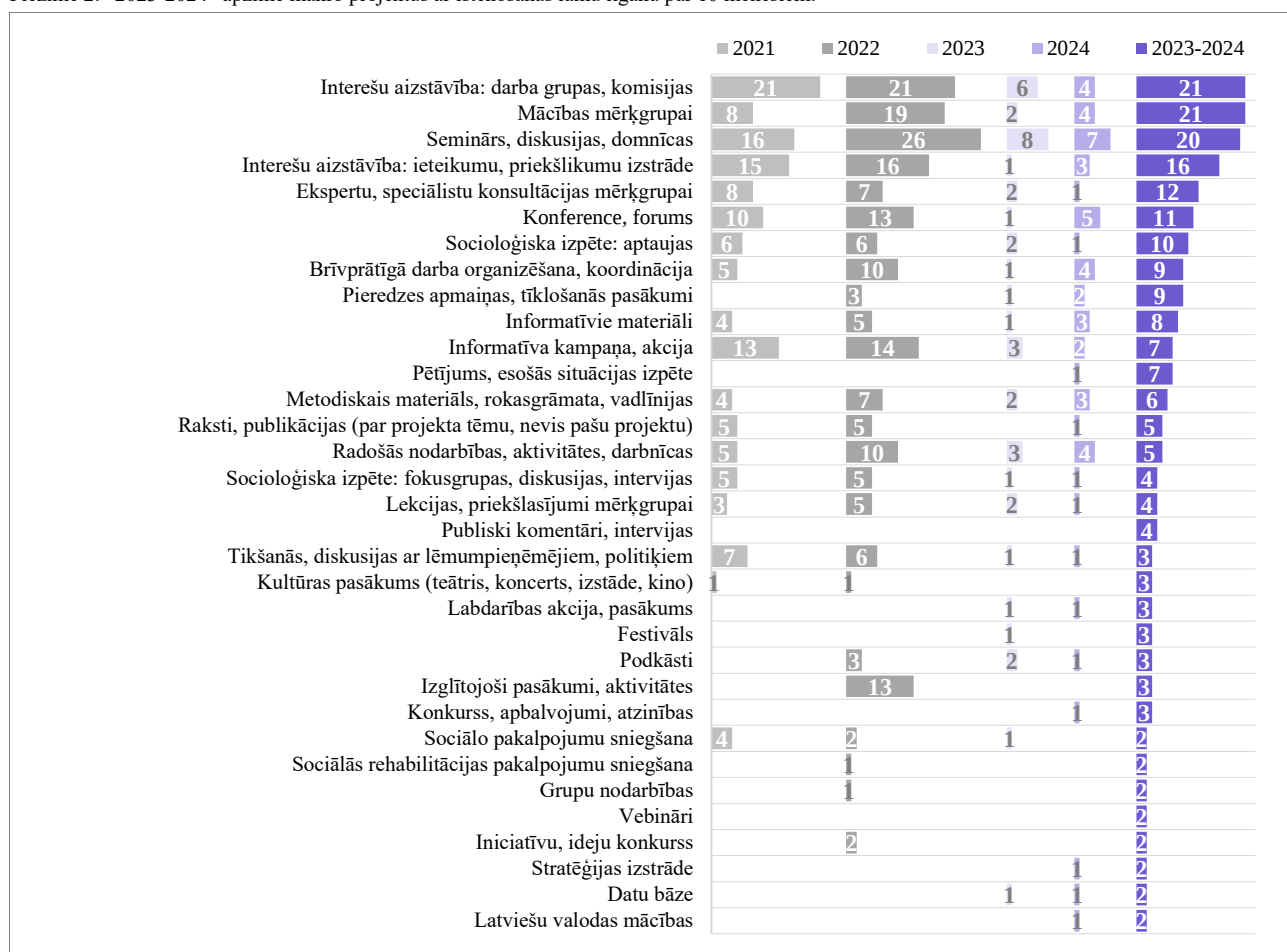
Ja salīdzina makro projektu ar īstenošanas periodu līdz 10 mēnešiem un ilgāka termiņa projektus, būtiskas atšķirības iekļautajās aktivitātēs nav novērojamas. Tas netieši liecina – **ilgāka perioda makro projektos tikušas īstenotas līdzīgas aktivitātes kā īsākos projektos, bet tās īstenotas ilgākā laika periodā**.

Grafiks 34. Makro projektos īstenotās uz mērķgrupām vērstās aktivitātes (projektu skaits): biežākās aktivitātes

Datu avots: programmas ietvaros īstenoto projektu satura analīze.

Piezīme 1: katrā projektā var būt vairākas aktivitātes; iekļautas aktivitātes, kurām 2023-2024 bijuši vismaz 2 projekti.

Piezīme 2: "2023-2024" apzīmē makro projektus ar īstenošanas laiku ilgāku par 10 mēnešiem.

Kā biežāk īstenotās aktivitātes, kas vērstas uz konkrēto organizāciju pēdējo trīs gadu laikā, **identificējamās**: organizācijas komunikācijas aktivitātes, mācības organizācijas kolektīvam, organizācijas pamatdarbības nodrošināšana, diskusijas, sanāksmes, darba grupas organizācijas kolektīvam, sadarbība ar citām NVO.

Salīdzinot pēdējos divus gadus ar 2021.-2022. gadiem, novērojams, ka **makro projektos retāk iekļautas tādas aktivitātes kā** izpētes par konkrēto jomu. Jāuzsver, ka vienlaikus organizācijas biežāk veic socioloģiskās izpētes par iedzīvotājiem vai konkrētām mērķgrupām kopumā (skatīt iepriekšējā grafikā un aprakstā). **Savukārt biežāk iekļautas tādas aktivitātes kā** projektu pieteikumu gatavošana, konkrētu darbinieku algošana.

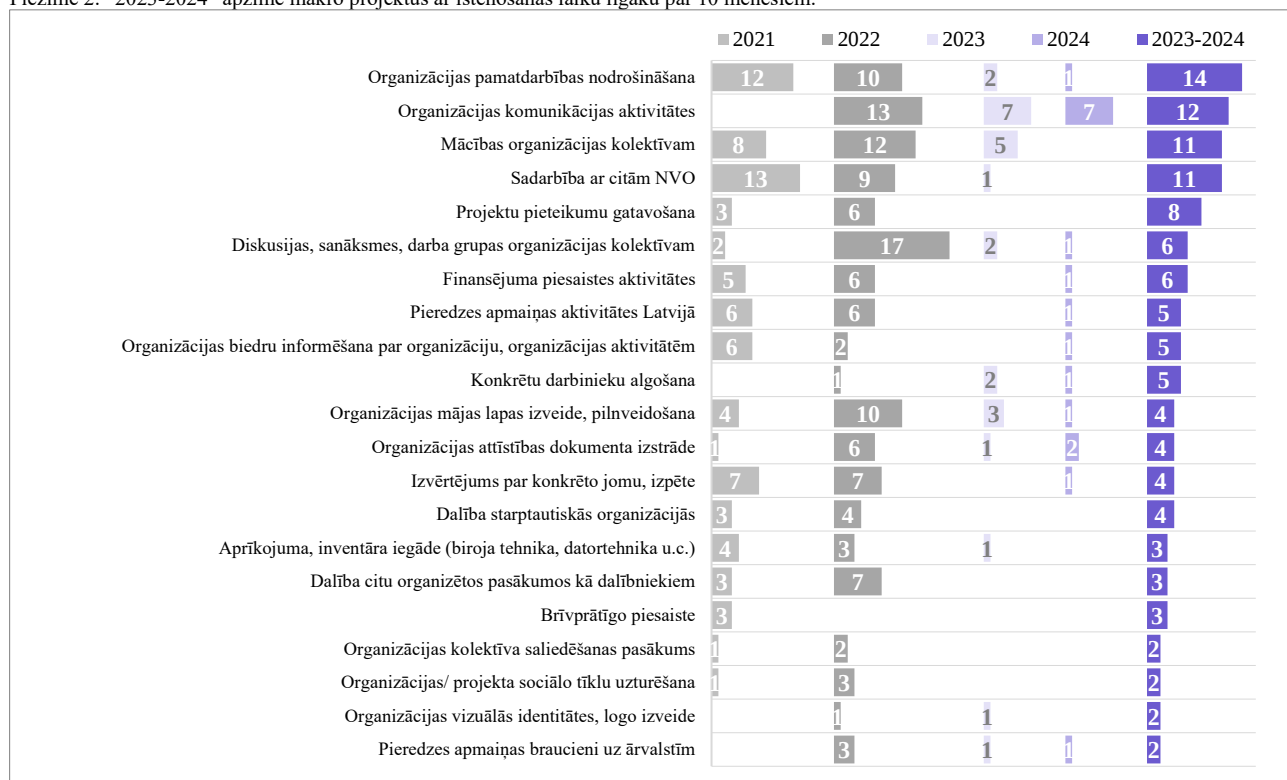
Ja salīdzina makro projektu ar īstenošanas periodu līdz 10 mēnešiem un ilgāka termiņa projektus, dažas atšķirības iekļautajās aktivitātēs ir novērojamas. **Ilgtermiņa projektos biežāk iekļautas aktivitātes**, kas vērstas uz pamatdarbības nodrošināšanu, projektu pieteikumu gatavošana finansējuma piesaistei, konkrētu darbinieku algošana. Tas liecina, ka **ilgāka īstenošanas perioda projektu ietvaros organizācijas cita starpā varējušas vairāk orientēties uz kapacitātes stiprināšanas pasākumiem**. Piemēram, konkrētu darbinieku algošana sekmēta tieši ilgtermiņa projektos, kamēr īsāka termiņa projektos tas darīts daudz retāk.

Grafiks 35. Makro projektos īstenotās uz konkrēto organizāciju vērstās aktivitātes (projektu skaits): biežākās aktivitātes

Datu avots: programmas ietvaros īstenoto projektu satura analīze.

Piezīme 1: katrā projektā var būt vairākas aktivitātes; iekļautas aktivitātes, kurām 2023-2024 bijuši vismaz 2 projekti.

Piezīme 2: "2023-2024" apzīmē makro projektus ar īstenošanas laiku ilgāku par 10 mēnešiem.

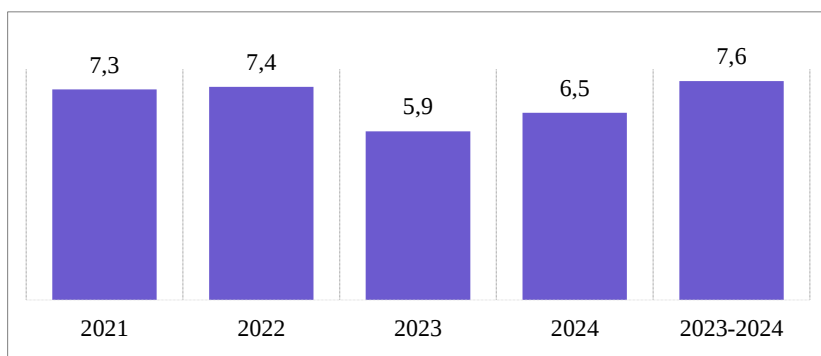
Vidējais iekļauto aktivitāšu skaits pēdējos divos gados bijis mazāks nekā iepriekš. Ja 2021.-2022. gadu periodā tas bija 7,3-7,4 līmenī, tad 2023. gadā 5,9 un 2024.gadā 6,5. Savukārt par 10 mēnešiem ilgākos projektos šis rādītājs ir 7,6 aktivitātes. Vienlaikus ilgāka termiņa projektos iekļauto aktivitāšu skaita vidējais rādītājs ir aptuveni tādā pat līmenī kā 2021.-2022. gadu periodā īstenotajos īsāka termiņa projektos. Tas liecina – tāpat kā projektu tēmu aspektā, arī attiecībā uz aktivitāšu daudzumu **organizācijas orientējas uz koncentrētākiem projektiem, ar mazāk, bet izvērstākām aktivitātēm, nevis daudzām un epizodiskām aktivitātēm.**

Grafiks 36. Makro projektos īstenotās aktivitātes: vidējais viena projekta aktivitāšu skaits

Datu avots: programmas ietvaros īstenoto projektu satura analīze.

Piezīme 1: katram projektam var būt vairākas aktivitātes.

Piezīme 2: "2023-2024" apzīmē makro projektus ar īstenošanas laiku ilgāku par 10 mēnešiem.

5.8. Makro projektu mērķgrupas

Projektu iesniegumos organizācijām ir jānorāda, jāapraksta un jāpamato konkrētas mērķa grupas un to pārstāvju skaits. 2020. gada izvērtējumā tika secināts, ka bieži vien organizācijas projektu mērķgrupas definē neprecīzi, uzrādot daudz plašāku iesaisti un ietekmi, nekā tā izriet no projekta konkrētajām aktivitātēm (piemēram, norādot, ka aktivitātēs iesaistīs konkrētas pašvaldības iedzīvotājus, bet iesaistīti tiek tikai jaunieši, seniori, konkrētās organizācijas aktīvisti u.tml.). Tādēļ izvērtējuma analīzei pētnieki veic mērķgrupu papildu identificēšanu konkrēti pēc projektos īstenotajām aktivitātēm, nevis pašu organizāciju norādītās mērķgrupu informācijas. 2023. gada izvērtējumā tika secināts – kopumā novērojams, ka **ar katru gadu organizāciju prasmes definēt mērķgrupas uzlabojas un apraksti kļūst konkrētāki**. Pēdējo divu gadu makro projektu aprakstos šis novērojums apstiprinās.

Veiktā mērķgrupu analīze liecina, ka **pēdējo trīs gadu makro projektos mērķgrupas visbiežāk bijušas**: konkrētās organizācijas biedri, darbinieki, brīvprātīgie (kopumā 70 makro projekti), brīvprātīgie (46), jaunieši (34), valsts pārvaldes pārstāvji (23), nacionālās politikas veidotāji, lēmumpieņēmēji (21), NVO reģionos (20).

Salīdzinot pēdējos divus gadus ar 2021.-2022. gadiem, novērojams, ka **makro projektos retāk iekļautas tādas mērķgrupas kā** NVO, nacionālās politikas veidotāji un lēmumpieņēmēji, konkrētu pašvaldību vai novadu iedzīvotāji. **Savukārt biežāk iekļautas tādas mērķgrupas kā** brīvprātīgie, valsts pārvaldes pārstāvji, pašvaldību institūciju pārstāvji, specifiski pilsoniskās sabiedrības organizācijas. Netieši šie dati liecina, ka **makro projekti kļuvuši fokusētāki uz konkrētām mērķgrupām, praktiskākām aktivitātēm, iedzīvotāju iesaisti aktivitātēs**.

Ja salīdzina makro projektu ar īstenošanas periodu līdz 10 mēnešiem un ilgāka termiņa projektus, dažas atšķirības iekļautajās aktivitātēs ir novērojamas. **Ilgtermiņa projektos biežāk iekļautas tādas mērķgrupas kā** konkrētās organizācijas biedri, darbinieki un brīvprātīgie, brīvprātīgie organizācijas aktivitātēs, valsts pārvaldes pārstāvji (ministrijas, iestādes), pašvaldību institūciju pārstāvji. Līdzīgi kā konkrētu darbinieku algošanas aspektā, novērojams, ka **ilgtermiņa projektos organizācijas bijušas aktīvākas arī brīvprātīgo piesaistē**.

2020. gada izvērtējumā tika secināts, ka vairākums no mērķgrupām tiek aktualizētas tikai kādā vienā gadā vai divos, kamēr pārējos uz tām vērstas aktivitātes nenotiek. Šādā aspektā **pēdējos gados vērojamas izmaiņas un lielāka mērķgrupu pēctecība** – lielākā daļa no tām tiek iesaistītas projektos ik gadus. Epizodiska mērķgrupu aktualizācija vērojama vien tajos gadījumos, kad tās ir ļoti specifiskas un darbu ar tām veic tikai kāda konkrēta organizācija.

Saturiski analizējot projektu aprakstos iekļautos mērķgrupu aprakstus un pamatojumus, identificējam šādas to **iezīmes**, kas vienlīdz izteiktas visos analizētajos gados:

- **Jaunieši** – daudzi projekti koncentrējas uz jauniešiem, īpaši no lauku reģioniem vai sociāli mazāk aizsargātām grupām. Jaunieši ir viena no biežākajām mērķgrupām visos gados, bet ar dažādiem

uzsvariem – 2023. gadā vairāk uz informētību par līdzdalību, 2024. gadā uz vietējo kopienu attīstību un aktīvo jauniešu iesaisti, ilgāka termiņa projektos – uz jauniešu motivāciju un neformālo izglītību.

- **Kopienu un apkaimju iedzīvotāji** – vairāki projekti paredz sabiedrības aktivizēšanu un iedzīvotāju iesaisti vietējo jautājumu risināšanā. Projektos tiek akcentēta sabiedrības iesaiste lēmumu pieņemšanā un pilsoniskās apziņas stiprināšana.
- **NVO sektors** – daļa projektu ir vērsti uz nevalstisko organizāciju kapacitātes stiprināšanu un sadarbības veicināšanu sektorā.

Grafiks 37. Īstenoto makro projektu mērķgrupas (projektu skaits): biežāk norādītās

Datu avots: programmas ietvaros īstenoto projektu satura analīze.

Piezīme 1: katram projektam var būt vairākas norādītās mērķgrupas, iekļautas mērķgrupas, kuras 2023-2024 norādītas vismaz 3 projektos.

Piezīme 2: "2023-2024" apzīmē makro projektus ar īstenošanas laiku ilgāku par 10 mēnešiem.

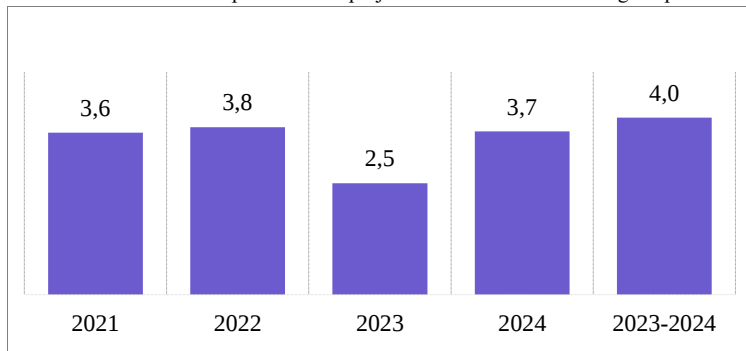
Vidējais mērķgrupu skaits uz vienu makro projektu pēdējos gados bijis līdzīgs (3,6-3,8), izņemot 2023. gada makro projektus, kas rādītājs samazinājies (2,5). Savukārt ilgāka īstenošanas perioda projektos vidējais mērķgrupu skaits rādītājs (4,0) nav būtiski lielāks kā īsāka termiņa projektos. Tas vēlreiz apliecina, ka šajos ilgtermiņa projektos organizācijas neorientējas uz kvantitatīvi lielāku skaitu mērķgrupu, aktivitāšu vai tēmu, bet drīzāk uz fokusētākām aktivitātēm, bet ar ilgstošāku intervenci.

Grafiks 38. Īstenoto makro projektu mērķgrupu skaits: vidējais viena projekta mērķgrupu skaits

Datu avots: programmas ietvaros īstenoto projektu satura analīze.

Piezīme 1: katram projektam var būt vairākas mērķgrupas.

Piezīme 2: "2023-2024" apzīmē makro projektus ar īstenošanas laiku ilgāku par 10 mēnešiem.

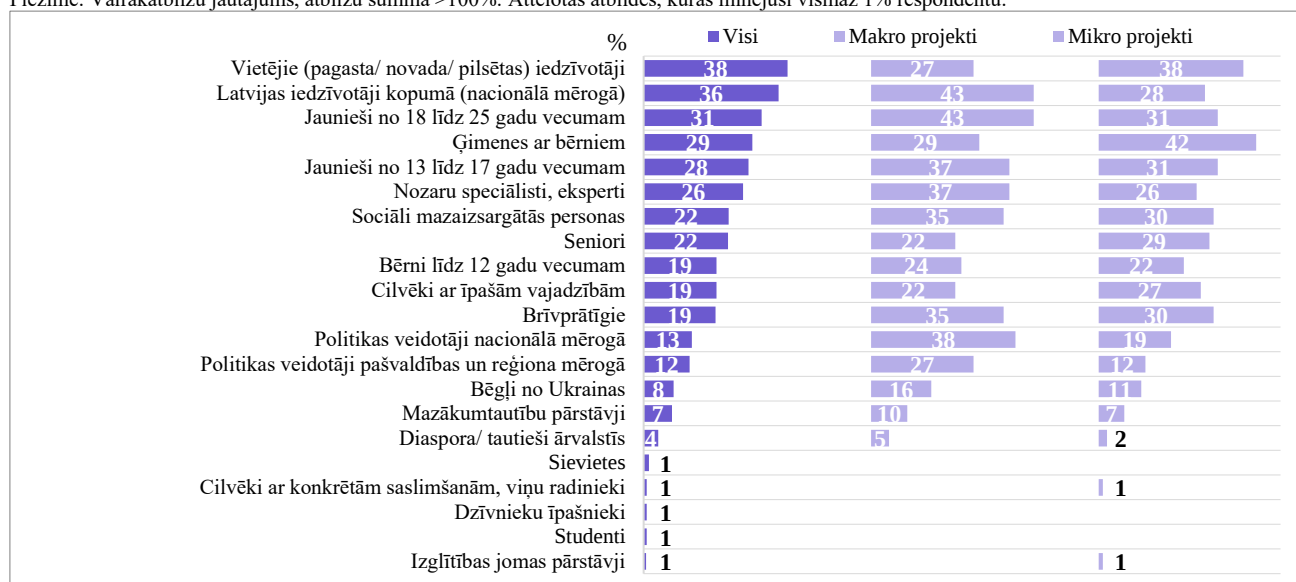
Papildu informāciju un datus par organizāciju mērķgrupām sniedz izvērtējuma ietvaros īstenotā NVO sektora aptauja. Tajā organizācijas tika lūgtas norādīt savas tiešās mērķgrupas (uz ko vērsta organizācijas pamatdarbība un/vai īstenotie pasākumi, aktivitātes). Šie dati liecina, ka makro projektus īstenojušo organizāciju mērķgrupas visbiežāk ir Latvijas iedzīvotāji kopumā (to norādījušas 43 % organizāciju), pilngadīgie jaunieši no 18 līdz 25 gadu vecumam (43 %), politikas veidotāji nacionālā mērogā (38 %), jaunieši no 13 līdz 17 gadu vecumam (37 %), nozaru speciālisti un eksperti (37 %). Šajos aspektos makro projektu īstenotāji atšķiras no mikro projektu īstenotājiem, kuri ar minētajām mērķgrupām strādā salīdzinoši retāk. Savukārt makro projektu īstenotāji salīdzinoši retāk nekā mikro projektu īstenotāji strādā ar tādām mērķgrupām kā ģimenes ar bērniem, vietējie (pagasta/ novada/ pilsētas) iedzīvotāji, seniori.

Grafiks 39. Pilsoniskās sabiedrības organizāciju tiešās mērķgrupas

Datu avots: NVO sektora aptauja.

Jautājums aptaujā: Kas ir Jūsu organizācijas tiešā mērķgrupa (uz ko vērsta organizācijas pamatdarbība un/vai īstenotie pasākumi, aktivitātes)?

Piezīme: Vairākatbilžu jautājums, atbilžu summa >100%. Attēlotas atbildes, kuras minējuši vismaz 1% respondentu.

5.9. Sadarbība makro projektu ietvaros

Kopš 2019. gada kā viens no sasniedzamajiem programmas rezultātiem ir definēta arī NVO savstarpējā sadarbība un sadarbība ar publisko sektoru. Analizējot īstenoto projektu aktivitātes, tika identificēts, vai un kādi sadarbības partneri projektu ietvaros bijuši organizācijām, kas īsteno makro projektus. Projektu satura analīze liecina, ka **pa gadiem mainīgs bijis rādītājs, cik lielā daļā no makro projektiem notikušas sadarbības**. Zemākais rādītājs novērojams 2023. gadā, kad 64 % projektu bijušas paredzētas sadarbība, bet augstākais 2022. gadā, kad sadarbība paredzēta 86 % projektu. **Ilgtermiņa projektos kopumā 86 % paredzētas sadarbības.**

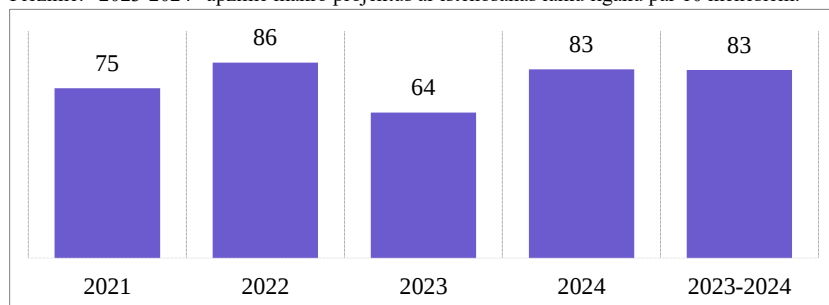
Arī vidējais sadarbības partneru skaits pa gadiem bijis mainīgs, bet kopumā visbiežāk tas nepārsniedz 2 partnerus. Šādā aspektā novērojams, ka **ilgtermiņa projektos vidējais rādītājs ir nedaudz augstāks (2,1), tātad šajos projektos sadarbības tiek veidotas vairāk un plašākas.**

Pēdējo trīs gadu periodā makro projektu sadarbības **biežāk tikušas veidotas ar citām NVO, jomas ekspertiem, pašvaldību institūcijām**. Ilgtermiņa projektos būtiskas datu atšķirības no īsāka termiņa projektiem nav identificējamās.

Grafiks 40. Makro projektu ar sadarbības partneriem īpatsvars (% no projektu kopskaita)

Datu avots: programmas projektu (īstenoto) satura analīze.

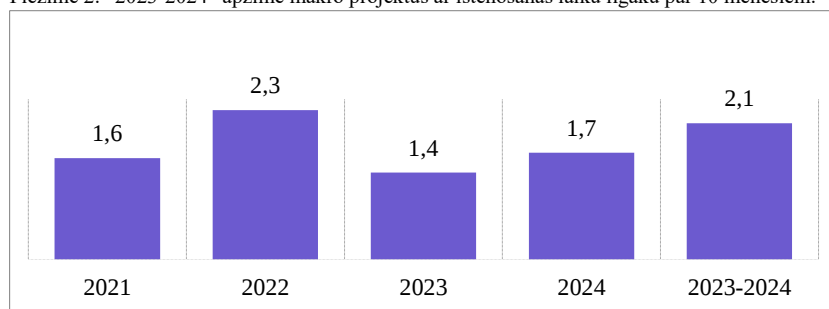
Piezīme: "2023-2024" apzīmē makro projektus ar īstenošanas laiku ilgāku par 10 mēnešiem.

Grafiks 41. Vidējais sadarbības partneru skaits makro projektos

Datu avots: programmas projektu (īstenoto) satura analīze.

Piezīme 2: "2023-2024" apzīmē makro projektus ar īstenošanas laiku ilgāku par 10 mēnešiem.

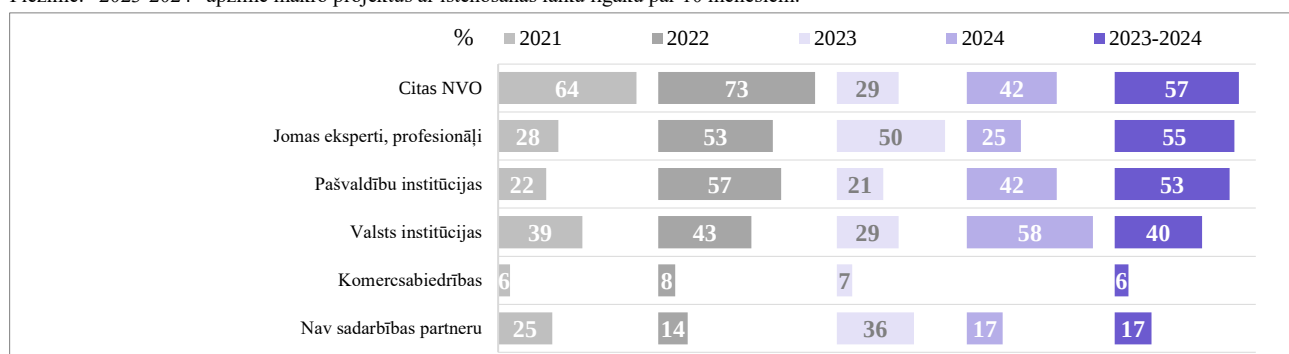

Grafiks 42. Sadarbības partneri makro projektu ietvaros (% no projektu kopskaita)

Datu avots: programmas projektu (īstenoto) satura analīze.

Datu nolasīšanas piemērs: 2024. gadā 42 % projektu ietvaros ir bijusi sadarbība ar citām NVO, 25 % – ar jomas ekspertiem.

Piezīme: "2023-2024" apzīmē makro projektus ar īstenošanas laiku ilgāku par 10 mēnešiem.

5.10. Ģeogrāfiskais pārklājums

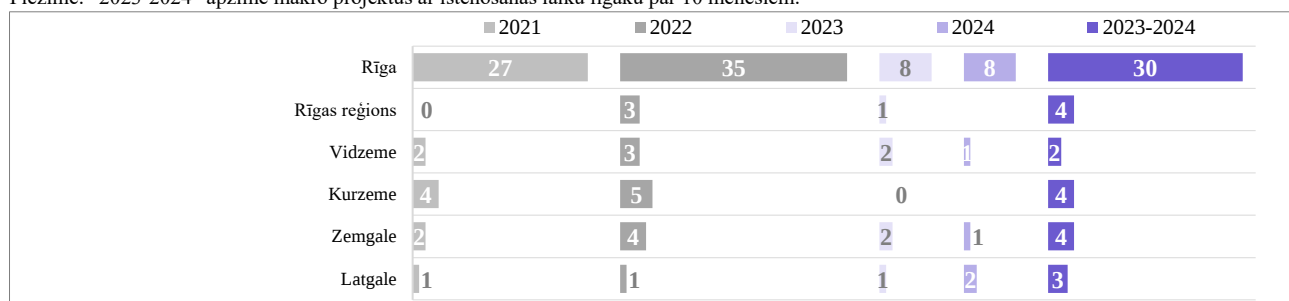
Ģeogrāfisko pārklājumu iespējams analizēt divos aspektos – pēc projektu īstenotāju juridiskās reģistrācijas adresēm un pēc projektu īstenošanas vietām. Dati liecina, ka **lielākā daļa no makro projektus īstenojošajām organizācijām ir reģistrētas Rīgā**, bet **pārējie reģioni pārstāvēti ar 2-4 organizācijām katrā**. Kopumā šie rādītāji atbilst arī kopējam pilsoniskās sabiedrības profilam (skatīt 4.2. nodaļu), bet vienlaikus netieši liecina, ka šobrīd ir maz reģionālo un vietējā mēroga organizāciju, kuras spēj sekmīgi sagatavot un īstenot makro

līmeņa projektus. To apliecina arī projektu noraidījuma iemeslu reģionālā analīze. Apstiprināto un nepietiekama finansējuma dēļ noraidīto projektu kopskaitā par pēdējiem diviem gadiem reģionos reģistrēto organizāciju īpatsvars ir gandrīz identisks (30 %), savukārt **pēc kvalitātes vai atbilstības kritērijiem noraidīto projektu skaitā reģionos reģistrēto organizāciju īpatsvars ir izteikti lielāks** (attiecīgi 47 % un 61 %). To, ka šo organizāciju iesniegto makro projektu kvalitāte neatbilst makro līmeņa projektu prasībām, papildus apliecina arī to satura analīze, kas sniegta 5.14. nodaļā.

Savukārt projektu īstenošanas vietu aspektā novērojams, ka **lielākā daļa organizāciju norāda, ka projektus īsteno "visā Latvijā"**. Otrs biežākais norādītais reģions ir Rīgas pilsēta. Jāuzsver, ka projektu īstenošanai var norādīt vairākus reģionus vienlaikus, tādēļ kopsumma no uz katru reģionu attiecinātajiem projektiem ir lielāka, nekā īstenoto projektu skaits kopumā.

Grafiks 43. Makro projektu īstenošanu juridiskās reģistrācijas adreses reģioni (projektu skaits)

Datu avots: reģioni atbilstoši programmā iesniegto makro projektu organizāciju reģistrācijas adresēm (atbilstoši SIF pieteikumu reģistra datiem).
Piezīme: "2023-2024" apzīmē makro projektus ar īstenošanas laiku ilgāku par 10 mēnešiem.

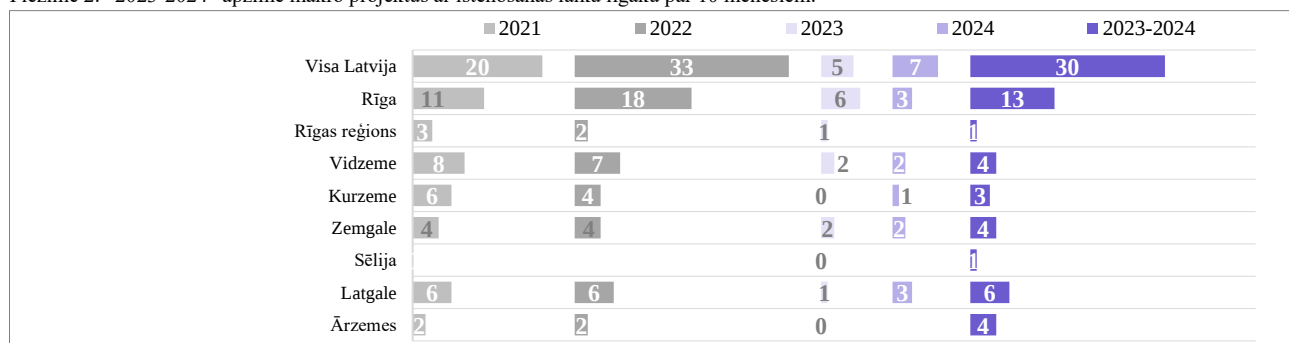

Grafiks 44. Makro projektu īstenošanas reģioni (projektu skaits)

Datu avots: programmā iesniegtajos makro projektos norādītā informācija par īstenošanas vietām (atbilstoši SIF pieteikumu reģistra datiem).

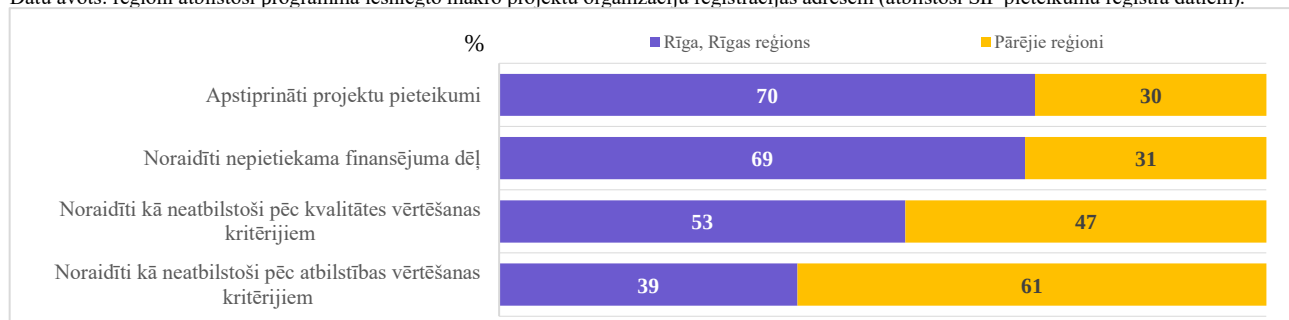
Piezīme 1: katram projektam var būt vairākas īstenošanas vietas.

Piezīme 2: "2023-2024" apzīmē makro projektus ar īstenošanas laiku ilgāku par 10 mēnešiem.

Grafiks 45. Makro projektu pieteikumi un noraidīšanas iemesli reģionālā dalījumā

Datu avots: reģioni atbilstoši programmā iesniegto makro projektu organizāciju reģistrācijas adresēm (atbilstoši SIF pieteikumu reģistra datiem).

5.11. Projektu ietekme uz organizācijām

NVO sektora aptaujā programmas projektu īstenotāji tika lūgti novērtēt, kāda bijusi **īstenoto projektu ietekme uz pašām organizācijām**. 2024. gada aptaujā programmas projektus (gan makro, gan mikro) īstenojušās organizācijas visbiežāk kā ietekmes uz savām organizācijām norādījušas: stiprināta organizācijas kapacitāte (to norādījušas 64% organizāciju aptaujā), paplašināta organizācijas atpazīstamība (57%), radušās jaunas idejas citiem projektiem (48%), ieviestas jaunas aktivitātes, kādas iepriekš nav bijušas (47%), organizācijas darbība kļuvusi aktīvāka (47%), palielināta organizācijas ietekme (40%). Aptuveni katra piektā organizācija norāda arī, ka tai ir palielinājies algoto darbinieku skaits, piesaistīts lielāks finansējums no citiem finansējuma avotiem, izveidotas jaunas partnerības. Kopumā šie dati liecina, ka **programmas projektu īstenošanai ir būtiska kapacitāti stiprinoša ietekme uz organizācijām**.

Makro projektu īstenotāji izteikti biežāk nekā mikro projektu īstenotāji norādījuši dažādas ietekmes uz organizāciju. Tai skaitā, piemēram, kopumā 32 % makro projektu īstenotāju norāda, ka tajās ir palielinājies algoto darbinieku skaits, 60 % norāda, ka to darbība kļuvusi aktīvāka, 42 % norāda, ka piesaistīti jauni biedri organizācijā, 44 % – ka organizācijā iesaistījušies vairāk brīvprātīgo.

Tai pat laikā, salīdzinot makro un mikro projektu īstenotāju sniegtos vērtējumus, redzams, ka starp abām mērķgrupām nav būtisku atšķirību tādās ietekmēs kā finansējuma piesaiste no citiem finansējuma avotiem, jaunu mērķgrupu piesaiste un līdzīgu citu projektu īstenošana. Tas netieši liecina, ka **makro projektu īstenotājiem programmas finansējums ir ļoti būtisks to darbības nodrošināšanai un šim finansējumam šobrīd nav alternatīvu lielākajai daļai šo organizāciju.**

Grafiks 46. Īstenoto projektu ietekme uz organizācijām (pašnovērtējums)

Datu avots: NVO sektora aptauja.

Jautājums aptaujā: Ja domājat par konkrēto projektu/projektiem, kurus īstenojāt ar programmas “NVO fonds” atbalstu, kāda bijusi to ietekme uz Jūsu organizāciju kopumā?

Piezīme 1: Vairākatbilžu jautājums, atbilžu summa >100%.

Piezīme 2: norādītais gads grafikā apzīmē aptaujas norises laiku, nevis projektu īstenošanas gadu.

Grafiks 47. Īstenoto projektu ietekme uz organizācijām (pašnovērtējums) projektu veidu dalījumā

Datu avots: NVO sektora aptauja.

Jautājums aptaujā: Ja domājat par konkrēto projektu/projektiem, kurus īstenojāt ar programmas “NVO fonds” atbalstu, kāda bijusi to ietekme uz Jūsu organizāciju kopumā?

Piezīme 1: Vairākatbilžu jautājums, atbilžu summa >100%.

Piezīme 2: norādītais gads grafikā apzīmē aptaujas norises laiku, nevis projektu īstenošanas gadu.

	Makro projekti		Mikro projekti	
	2022	2024	2022	2024
%				
Stiprināta mūsu organizācijas kapacitāte	80	84	51	55
Paplašināta organizācijas atpazīstamība	80	71	53	48
Organizācijas darbība kļuvusi aktīvāka, regulārāka	44	60	43	43
Radušās jaunas idejas citiem projektiem	69	58	60	48
Palielināta organizācijas ietekme	73	56	30	34
Ieviestas jaunas aktivitātes, pasākumi (kādi iepriekš mums nebija)	64	55	47	44
Izveidotas sadarbības ar nozares ekspertiem, speciālistiem	51	47	23	30
Izveidotas jaunas partnerības ar citiem NVO sektora pārstāvjiem	53	45	32	28
Organizācijā iesaistījušies vairāk brīvprātīgo	56	44	34	28
Pilnveidotas organizācijas biedru un darbinieku kompetences	67	42	28	28
Piesaistīti jauni biedri organizācijā	33	42	34	25
Pēc tam īstenoti citi, līdzīgi projekti	44	34	30	31
Organizācija ir finansiāli nostiprinājusies	31	34	21	17
Palielinājies algoto darbinieku skaits organizācijā	36	32	19	15
Izveidotas jaunas partnerības ar valsts/pašvaldību institūcijām	38	29	19	17
Piesaistīts lielāks finansējums no citiem finansējuma avotiem	29	24	19	16
Piesaistītas jaunas mērķgrupas	40	21	19	18
Citi ieguvumi				2
Grūti pateikt		2		2
Nav bijusi būtiska ietekme uz mūsu organizāciju	4	2	2	9

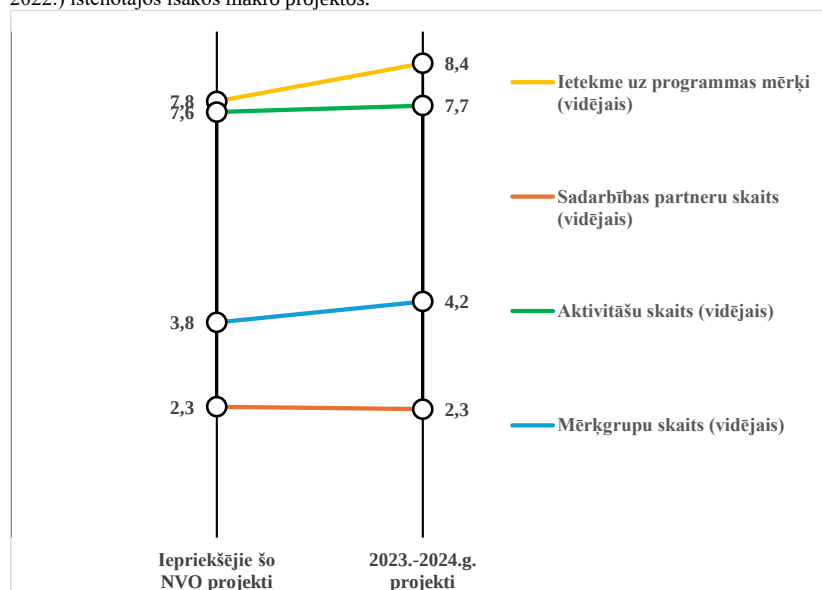
5.12. Makroprojektu ar īstenošanas periodu ilgāku par 10 mēnešiem papildu analīze

Atsaucoties organizāciju paustajiem viedokļiem un ieteikumiem, 2023. gada konkursā pirmo reizi tika dota iespēja makro projektus īstenot ilgākā laika periodā. Nolikums paredzēja iespēju iesniegt makro projektus ar īstenošanas periodu līdz 10 mēnešiem vai līdz 22 mēnešiem. Kā liecina iepriekšējās nodaļās veiktā datu analīze (papildus skatīt arī 6. nodaļu), ilgāka izpildes termiņa projektu rādītāji lielā daļā aspektu ir izteikti augstāki kā īsāka termiņa makro projektiem. Papildus tika veikta datu analīze, salīdzinot konkrēto organizāciju īstenotos ilgāka termiņa makro projektus un šo pašu organizāciju iepriekšējos gados (2021.-2022.) īstenotos īsāka termiņa makro projektus. Tas ļauj identificēt, vai projektu kvalitāte un efektivitāte ir mainījusies arī konkrēto organizāciju ietvaros. Un dati liecina, ka ir vairāki aspekti, kuros rādītāji ilgāka termiņa projektos ir augstāki – ietekme uz programmas mērķi, mērķgrupu skaits. Tai pat laikā tādos aspektos kā sadarbības partneru skaits un aktivitāšu skaits rādītāji nav būtiski mainījušies. Tas liecina, ka ilgtermiņa projektu īstenotāji garākā izpildes termiņā ir spējuši īstenot efektīvākus un plašākas mērķgrupas iekļaujošus projektus, vienlaikus necenšoties kvantitatīvi audzēt aktivitāšu skaitu vai sadarbības partnerus.

Grafiks 48. Ilgāka termiņa makro projektu salīdzinājuma raksturojums

Datu avots: programmas ietvaros īstenoto projektu satura analīze.

Piezīme: dati rāda datu salīdzinājumu starp rezultātiem ilgāka termiņa makro projektu īstenošanā un to pašu organizāciju iepriekšējos gados (2021.-2022.) īstenotajos īsākos makro projektos.

Lai noskaidrotu šādu projektu īstenotāju pieredzi un ieguvumus, izvērtējuma ietvaros tika veikta arī ekspresaptauja ar projektu īstenotājiem (47 organizācijas), kas īstenoja projektus ar ilgāku īstenošanas termiņu par 10 mēnešiem (28 organizācijas sniedza savu viedokli). Papildus tika veikta gadījumu izpēte, pēc nepieciešamības projektu pieteikumu un atskaišu analīzi papildinot ar telefonintervijām (skatīt pielikumu “Labās prakses piemēri”). Tāpat tika veikta detalizēta visu iesniegto makro projektu pieteikumu un apstiprināto projektu atskaišu analīze (skatīt 5. un 6. nodaļas). **Šajā nodaļā sniedzam kopējus secinājumus par makro projektu ar ilgāku īstenošanas periodu ieguvumiem un trūkumiem, kā arī ieteikumus.**

NVO sektora kapacitātes stiprināšana

Kopumā Latvijā NVO sektors ir fragmentēts un ar ierobežotām iespējām iegūt finansējumu ilgākam laika periodam. Uz to norāda dati dažādos pētījumos, tai skaitā respondentu atbildes šī pētījuma ietvaros veiktajā NVO sektora aptaujā (detalizētāk analizēts 5. nodaļā). Apmēram puse no respondentiem kā būtiskus šķēršļus, kas kavē NVO sektora attīstību Latvijā, norāda uz nepietiekamu finansējumu (53 %) un neregulāru finansējumu (48 %). 33 % respondentu norāda uz cilvēkresursu trūkumu, kas arī ir cieši saistīts ar finansējuma problemātiku nevalstiskajā sektorā. Savukārt 64 % no tiem, kas ir saņēmuši finansējumu no programmas, apliecina, ka tas ir palīdzējis stiprināt viņu organizācijas kapacitāti. Uz dažādiem kapacitātes stiprināšanas aspektiem ekspresaptaujā norādīja arī tie projektu īstenotāji, kas saņēma atbalstu ilgāka termiņa projektiem. Piemēram, viņi norādīja, ka šie projekti sniedza lielāku stabilitāti un drošību par finansējumu; iespēju piesaistīt darbiniekus un ekspertus uz ilgāku termiņu; piesaistīt kompetentākus darbiniekus, nodrošināt projekta komandas stabilitāti; deva iespēju plānot organizācijas darbību un resursus ilgtermiņā; nodrošināja organizācijas kapacitātes pieaugumu kopumā. Arī detalizēta makro projektu pieteikumu un atskaišu analīze liecina, ka divu gadu projektu ietvaros biežāk nekā īstermiņa projektos paredzēts algot konkrētus darbiniekus. Dati arī liecina, ka šajos

projektos vairāk īstenotas kapacitāti stiprinošas aktivitātes pašā organizācijā – pamatdarbības nodrošināšana, mācības, infrastruktūras attīstība, u.tml. (skatīt detalizētāk 6. nodaļā).

Projektu analīze un labās prakses piemēru izpēte liecina, ka ilgāka termiņa projektu aktivitātes vērstas gan uz tiešo mērķgrupu sasniegšanu, gan arī uz pašas organizācijas stratēģisku attīstību (piemēram, izstrādāta vidēja termiņa darbības stratēģija, iepazīti labās prakses piemēri citviet Latvijā vai ārvalstīs u.tml.). 2025. gada konkursa prasība, lai makro projekta pieteicējam būtu vidēja termiņa darbības stratēģija, šķiet pamatota gan pašu projektu pieteicēju, gan pētnieku skatījumā, jo tas ļauj organizācijai fokusēties uz ilgtermiņa mērķu sasniegšanu, kā arī stratēģisku darbu ar mērķa grupām un sabiedrību.

Programmas mērķis ir vērsts uz NVO sektora iniciētiem procesiem ilgtermiņā – “stiprināt pilsoniskās sabiedrības ilgtspējīgu attīstību un demokrātiju Latvijā”, kā arī viens no programmas darbības virzieniem (“NVO darbības stiprināšana”) ir vērsts tieši uz NVO kapacitātes stiprināšanu, varam secināt, ka šādu **ilgāka termiņa projektu ieviešana tiešā veidā sniedz ieguldījumu programmas mērķa un konkrētā darbības virziena “NVO darbības stiprināšana” sasniegšanā.**

Projektu ilgtspējas nodrošināšana

Pētījumā iegūtā informācija liecina, ka ilgāka termiņa projektos ir iespēja veiksmīgāk nodrošināt projekta ilgtspēju. Piemēram, ilgāks termiņš dod iespēju efektīvāk plānot dažādu aktivitāšu ieviešanu, kas prasa vairāk laika vai arī īstenot ilgtermiņa aktivitātes ar nozīmīgāku ietekmi, plānot atkārtotas aktivitātes (procesā izvērtējot sasniegto un koriģējot nākamās aktivitātes); ilgāks realizēšanas laiks projekta īstenotājam dod iespēju pārliicināties par projekta idejas dzīvotspēju, redzēt projekta rezultātus un izvērtēt to efektivitāti. Projektu īstenotāji kā ieguvumu min arī to, ka ilgākā laika periodā var piesaistīt papildu finansējumu projekta īstenošanai un/vai turpināšanai, kas nav iespējams 10 mēnešu periodā.

Projektu īstenotāji norāda arī uz vairākiem aspektiem, kas saistīti ar darbu ar mērķgrupām. Ilgāka perioda projekti ļauj kompleksi un efektīvi risināt mērķa grupas problēmas un ilgtermiņā attīstīt sadarbību ar mērķgrupu un/vai kopienu; sniedz iespēju nodrošināt efektīvāku komunikāciju; komunikācijas aktivitāšu īstenošana ilgākā laika posmā ļauj pakāpeniski audzēt auditoriju (piemēram, sekotājus sociālo tīklu kontos). Labās prakses piemēru analīze liecina, ka ilgāka perioda projektos izteikti vērojama pēctecība un sinerģija ar citām aktivitātēm, ko īstenojusi gan konkrētā NVO, gan citas NVO (attīstītas sadarbības formas ar citām NVO – sadarbības līgumi, kopēji semināri un citas aktivitātes), gan kopienas un pašvaldības. Šādi projekti arī dod iespēju projekta īstenotājiem veidot izpētē balstītas aktivitātes, kā arī to īstenošanā ciešāk sadarboties ar mērķa grupām un kopienām – proti, veikt tādu sagatavošanos, kas prasa vairāk laika. Garāks projekta termiņš arī dod iespēju NVO nodrošināt pastāvīgu klātbūtni politikas veidotāju aktivitātēs, lēmumu pieņemšanas visos posmos, labāk nodrošinot konkrētās jomas interešu pārstāvību.

Vienlaikus projektu īstenotāji norāda, ka ilgāka termiņa projektos aktivitātes var zaudēt aktualitāti, jo ārēju apstākļu dēļ var mainīties sabiedrības vajadzības, tiesību akti, tāpēc atsevišķas plānotās aktivitātes var būt

novēlotas vai arī vairs nav aktuālas, organizācija var zaudēt motivāciju līdz galam īstenot visu plānoto. Tas rosina domāt par elastīgāku pieeju projekta pieteikuma prasībās un iespējām mainīt sākotnējo plānu, vairāk fokusējoties uz stratēģisku uzdevumu definēšanu projekta iesniegumā.

Projektu pieteikumu un atskaišu analīze liecina, ka ilgtermiņa projektos organizācijas neorientējas uz kvantitatīvi lielāku mērķgrupu, aktivitāšu vai tēmu skaitu, bet drīzāk uz fokusētākām aktivitātēm, bet ar ilgstošāku intervenci.

Kopumā var secināt, ka ilgāka perioda projektu īstenošana pozitīvi ietekmē dažādus projekta ilgtspējas aspektus (efektīvu līdzekļu izlietojumu, efektīvākas komunikācijas aktivitātes u.tml.), **ļauj projekta īstenotājam stratēģiski un sinerģiski attīstīt sadarbības ar mērķgrupām**, kā arī ar citiem spēlētājiem (NVO, pašvaldībām, kopienām), nodrošināt interešu pārstāvēniecību ilgtermiņā un dod iespēju izvērtēt sasniegtos rezultātus, pieņemt izsvērtu lēmumu par aktivitāšu turpināšanu, kā arī piesaistīt finansējumu tālākai darbībai. Projekta ilgtspējas aspektā ilgāka perioda projekti sniedz pozitīvu ietekmi uz programmas mērķa sasniegšanu, kā arī sniedz ieguldījumu vairākos programmas darbības virzienos: “Atbalsts NVO pilsoniskās sabiedrības aktivitātēm”, “NVO un iedzīvotāju savstarpējās sadarbības stiprināšanas”, “NVO interešu aizstāvības stiprināšana”.

Administratīvā sloga mazināšana

Ilgāka perioda projektu īstenošana **palīdz mazināt administratīvo slogu: gan no projekta īstenotāja, gan Fonda puses** mazāk resursu jātērē projekta pieteikuma rakstīšanai, vērtēšanai, administrēšanai.

Domājot par makro projektu īstenošanas termiņu, projektu īstenotāji norāda, ka šāda veida konkursu būtu vēlams turpināt, pat rosinot vēl garāku īstenošanas periodu – 24 līdz 36 mēnešu garumā, kas sniegtu vēl lielāku stabilitāti projektu īstenotājiem. Optimālajam projektu ilgumam, lai netiktu zaudēts mērķa fokuss un rīcības efektivitāte, nevajadzētu pārsniegt trīs gadus. Vēlamo projekta īstenošanas ilgumu ietekmē arī citi projekta īstenošanas aspekti. Piemēram, finansējuma apmērs, tā izlietošanas nosacījumi, inflācija. Atsevišķi projektu īstenotāji norāda uz grūtībām plānot ilgtermiņā budžetu (inflācija ietekmē to, ka izmaksas vairs nav atbilstošas plānotajam budžetam); projekta administrēšanā iesaka nedalīt budžetu pa kalendāriem gadiem, jo tas rada problēmas finansējuma plānošanā, tomēr norāda uz nepieciešamību pēc katra kalendārā gada izvērtēt sasniegto, veikt nepieciešamos grozījumus līgumā, bet ieviest elastīgāku pieeju izmaiņām, īpaši projekta noslēgumā.

Kopumā projektu īstenotāji pozitīvi vērtēja iespēju realizēt projektus ar ilgāku termiņu par 10 mēnešiem, kā arī **novērtēja kā atbilstošas prasības projektu konkursā un birokrātisko slogu projekta īstenošanā kā samērīgu un draudzīgu projekta īstenotājam.**

Ieteikumi

Sākotnējā izpēte par projektiem, kas tika īstenoti ar termiņu virs 10 mēnešiem, kā arī konteksta informācija liecina par vairākiem aspektiem, kas vērtējami pozitīvi un liecina par nepieciešamību turpināt šādus konkursus.

Šie projekti sniedz ieguldījumu programmas mērķa sasniegšanā un darbības virzienu īstenošanā – stiprina nevalstiskā sektora kapacitāti, nodrošina projektu ilgtspēju, kā arī mazina administratīvo slogu. Apkopotā informācija un dati ļauj definēt vairākus ieteikumus turpmākai šādu makro projektu īstenošanai.

- 22 mēnešu maksimālais īstenošanas periods šobrīd varētu tikt uzskatīts par optimālu, jo ilgākam laika periodam esošajos apstākļos būtu apgrūtināti vai pat neiespējami paredzēt aktivitātēm nepieciešamo finansējumu, kā arī konkrētu aktivitāšu un tēmu aktualitāti. Īpaši organizācijām, kuras savu darbību neplāno tik ilgam periodam uz priekšu. Vienlaikus – iespējams, ilgāks projektu īstenošanas laiks par 22 mēnešiem būtu atbilstošs tām organizācijām, kuras programmas finansējuma ietvaros īsteno aktivitātes savu vidēja termiņa attīstības stratēģiju ietvaros (tādā gadījumā būtu apsverams veidot nodalītu finansējumu tieši šāda veida aktivitātēm).
- Turpināt veidot elastīgu pieeju projektu vērtēšanā, īstenošanā un uzraudzībā: projektu pieteikumā vairāk fokusēties uz organizācijas stratēģiju, projekta stratēģisku mērķu sasniegšanu un darba plānu kopumā, neprasot detalizētu aktivitāšu aprakstu vai arī elastīgāk ļaujot modificēt plānotās aktivitātes ilgāka termiņa projektos (jo tās var mainīties vai zaudēt aktualitāti).
- Projektu vērtēšanā būtisku daļu vērtējuma turpināt balstīt pieteicēja pieredzes, reputācijas, vidēja termiņa stratēģijas un kopējā darbības plāna izvērtējumā.
- Projektu vērtēšanā iekļaut arī potenciālo projekta rezultātu ilgtspēju. Kā liecina šī izvērtējuma dati (skatīt 6.4. nodaļu), daļa ilgāka īstenošanas laika makro projektu raksturojami kā tādi, kuriem ir īstermiņa ietekme, kas, iespējams, norāda uz nepilnībām projektu vērtēšanā.
- 2025. gada konkursā paredzētais projekta ietekmes izvērtējums pēc projekta noslēguma ir nozīmīgs solis ilgāka termiņa makro projektu fokusa maiņā no aktivitāšu uzskaitījuma uz projekta rezultātu ietekmes novērtējumu, bet vienlaikus projektu īstenošanā norāda, ka ietekmes vērtēšana var būt papildu apgrūtinājums projekta īstenošanai un resursu ietilpīga aktivitāte. Ieteikums nodrošināt projekta iesniedzējiem apmācības vai informatīvus materiālus par ietekmes izvērtējuma veikšanu jau pirms projekta iesniegšanas (lai varētu paredzēt projektā atbilstošu finansējumu), kā arī samērot prasības, kāda veida izvērtējums jāveic projekta īstenošanai un kāda veida ietekmes izvērtējums jāveic ārējiem ekspertiem ilgākā termiņā par visiem Fonda atbalstītajiem projektiem.

5.13. Makro projektus īstenojušo organizāciju finanšu un darbības kapacitātes raksturojums

Izvērtējuma ietvaros pētījuma autori veica eksperimentālu papildu analīzi par programmas makro projektu īstenošanu finanšu un darbības kapacitātes rādītājiem, balstoties organizāciju gada pārskatu datus. Par tām 88 organizācijām, kas ir īstenojušas vismaz vienu programmas makro projektu laika periodā no 2020. līdz 2024. gadam, tika apkopota gada pārskatos pieejamā informācija par laika periodu no 2016. līdz 2023. gadam

(gada pārskati tika iegūti Uzņēmuma reģistra informācijas portālā). Šie dati raksturo makro projektu īstenotājus kā vienotu mērķgrupu, ļaujot vērtēt programmas mērķgrupas finanšu, cilvēkresursu un darbības kapacitātes izmaiņas vairāku gadu periodā.

Analizējot programmas makro projektus īstenojušo organizāciju finanšu rādītājus³⁰, redzams, ka 86 % no šīm organizācijām 2023. gadā ir bijis rezerves fonds, 56 % ir bijuši biedru naudas ieņēmumi, 70 % ir saņēmuši ziedojumus, 76 % saņēmuši dotācijas, 76 % bijuši ieņēmumi no saimnieciskās darbības, 63 % piesaistījuši ārvalstu fondu finansējumu, 76 % ir bijuši vēl citi ieņēmumi. Tāpat šie dati liecina, ka 2023. gadā **93 % organizāciju ir bijuši izdevumi algām, tātad tām ir bijuši algoti darbinieki**. Vērtējot šo rādītāju izmaiņas pēdējo trīs-cetru gadu laika periodā, novērojams, ka **pakāpeniski palielinājies to organizāciju īpatsvars, kurām ir rezerves fonds** (no 81 % 2020. gadā līdz 86 % 2023. gadā), **ir ieņēmumi no saimnieciskās darbības** (no 66 % līdz 76 %), **ir citi ieņēmumi** (no 64 % līdz 76 %). Pēdējo piecu gadu laikā **samazinājies tādu organizāciju īpatsvars, kurām ir biedru naudas ieņēmumi** (no 60 % 2019. gadā līdz 56 % 2023. gadā).

Minētos rādītājus **iespējams analizēt arī absolūtajos skaitļos**. Gada pārskatos norādītie dati par darbinieku skaitu organizācijās liecina, ka **programmas makro projektus īstenojušās organizācijas 2023. gadā kopumā nodarbina 1028 personas** un nodarbināto personu skaits ik gadu ir pieaugošs (no 546 personām 2016. gadā).

Kopējie makro projektus īstenojušo organizāciju ieņēmumi 2023. gadā bijuši 54,9 milj. EUR un arī šis rādītājs pēdējo gadu periodā ir būtiski pieaudzis (no 20,7 milj. EUR 2016. gadā līdz 33,9 milj. EUR 2021. gadā). Projektu īstenotāju kopējais **rezerves fonds** 2023. gadā sastāda 14,23 milj. EUR un pa gadiem tas nedaudz palielinājies. **Saņemtie ziedojumi bijuši pieaugoši visā periodā**. Īpaši izteikts ziedojumu pieaugums novērojams 2022.-2023. gados, bet tas saistīts ar dažu organizāciju šajā periodā piesaistītiem lielākiem ziedojumiem (kamēr pārējās organizācijās kopējā ziedojumu aina nav mainījusies). Pēdējo piecu gadu laikā **novērojams arī izteikts biedru naudas ieņēmumu pieaugums** – no 117,0 tūkst. EUR 2018. gadā līdz 224,0 tūkst. EUR 2023. gadā. **Pieaugums novērojams arī saņemto dotāciju apjomā** – no 6,6 milj. EUR 2016. gadā līdz 17,0 milj. EUR 2023. gadā. Tāpat pieauguma tendence vērojama **ārvalstu fondu finansējuma** piesaistē – no 4,1 milj. EUR 2018. gadā līdz 9,6 milj. EUR 2023. gadā.

Gada pārskatu dati ļauj arī vērtēt **programmas makro projektus īstenojušo organizāciju ieņēmumu struktūru un tās izmaiņas**. Dati liecina, ka 2023. gadā šo organizāciju kopējos ieņēmumos **38 % veidoja saņemtie ziedojumi, 31 % dotācijas, 18 % ārvalstu fondu finansējums, 9 % biedru naudas, bet 4 % saimnieciskās darbības ieņēmumi**. Pēdējo trīs gadu periodā **dažas izmaiņas ir novērojamas** – pieaudzis ziedojumu īpatsvars ieņēmumu struktūrā (no 31 % 2020. gadā līdz 38 % 2023. gadā), biedru naudas ieņēmumu

³⁰ Finanšu un cilvēkresursu analīzē netika iekļautas biedrības “Latvijas Sarkanais Krusts” un “Latvijas Samariešu apvienība”, jo to rādītāji atsevišķās kategorijās veido ekstremāli lielas rādītāju vērtības, kas radītu maldīgu priekšstatu par projektus īstenojušo organizāciju mērķgrupas kopējiem rādītājiem. Piemēram, darbinieku skaits šajā organizācijā atsevišķi ir lielāks, nekā visās pārējās organizācijās kopā, kopējos ieņēmumos šīs organizācijas rādītājs atsevišķi veidots aptuveni 40%, savukārt saimnieciskās darbības ieņēmumos šīs organizācijas rādītājs ir vairākas reizes lielāks, nekā pārējām organizācijām kopā.

īpatsvars (no 1 % līdz 9 %), bet samazinājies dotāciju īpatsvars (no 34 % līdz 31 %) un citu ieņēmumu īpatsvars (no 10 % līdz 0,4 %).

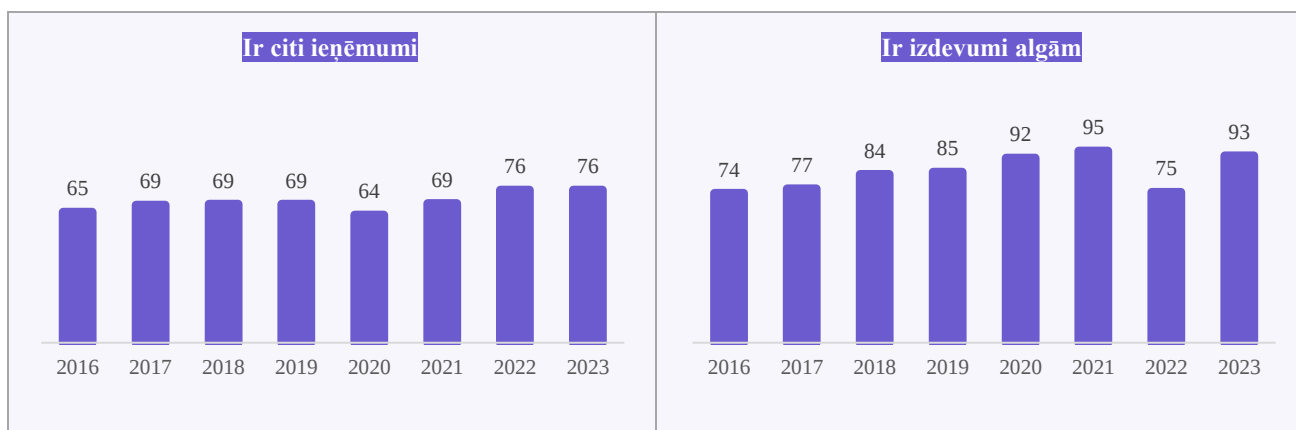
Lai gan kopumā šie dati liecina, ka **pastāv korelācija starp programmā makro projektos piesaistīto finansējumu un organizāciju kopējo finanšu un cilvēkresursu kapacitāti**. Organizācijas, kuras sekmīgi īsteno makro projektus, ilgtermiņā kopumā spēj audzēt savu finanšu un cilvēkresursu kapacitāti.

Grafiks 49. Programmas makro projektus īstenojušo organizāciju finanšu un darbības kapacitātes rādītāji, % no visām organizācijām

Datu avots: programmas projektus īstenojušo organizāciju gada pārskatu datu analīze.

Datu nolasišanas piemērs: 2021. gadā 71% no organizācijām, kuras īstenojušas programmas projektus (jebkurā no gadiem), ir rezerves fonds, 45% ir biedru naudas ieņēmumi, 58% ir saņēmušas ziedojumus.

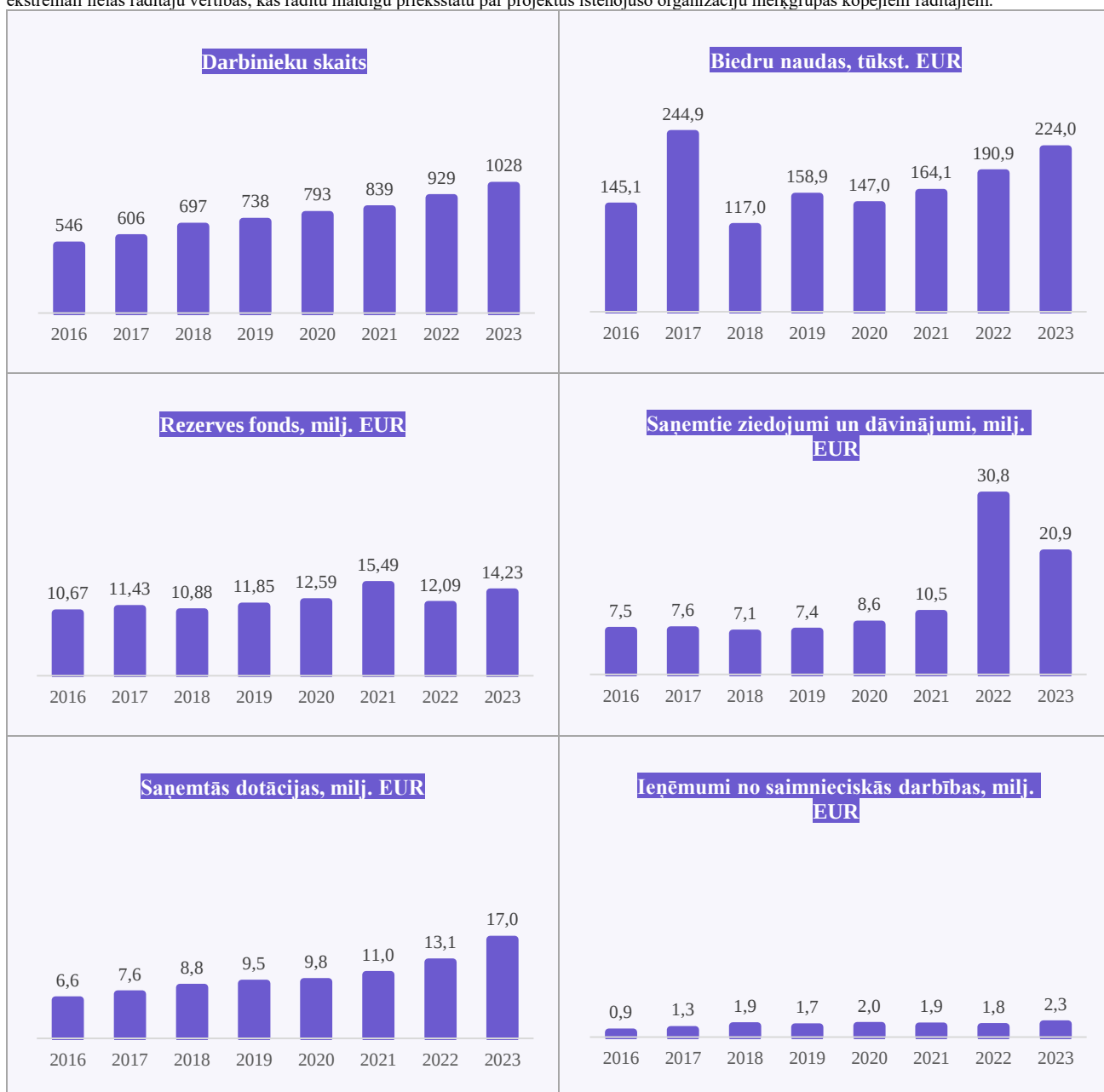

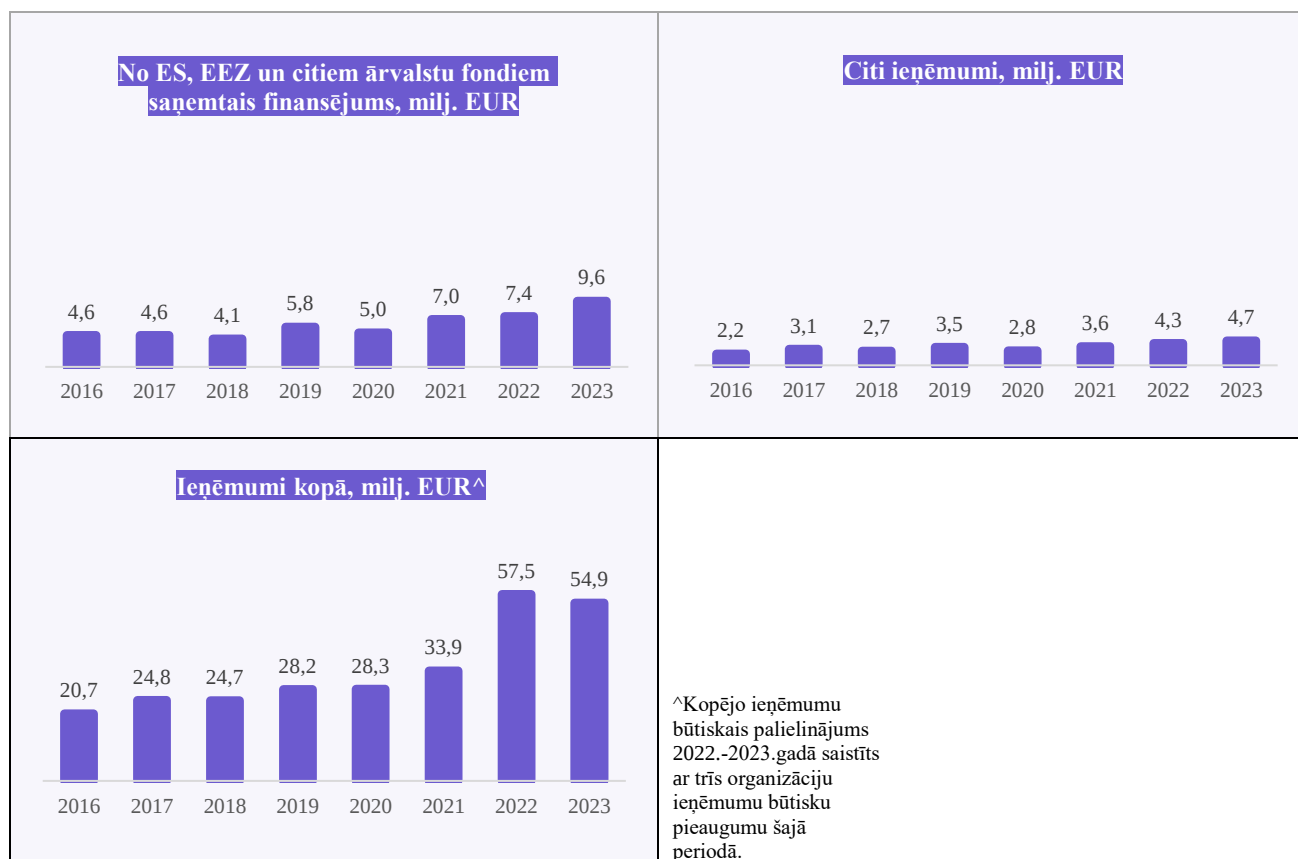

Grafiks 50. Programmas makro projektus īstenojušo organizāciju finanšu un darbības kapacitātes rādītāji

Datu avots: programmas makro projektus īstenojušo organizāciju gada pārskatu datu analīze.

Piezīme: Datu analīzē nav iekļautas biedrības "Latvijas Sarkanais Krusts" un "Latvijas Samariešu apvienība", jo to rādītāji atsevišķās kategorijās veido ekstremāli lielas rādītāju vērtības, kas radītu maldīgu priekšstatu par projektus īstenojušo organizāciju mērķgrupas kopējiem rādītājiem.

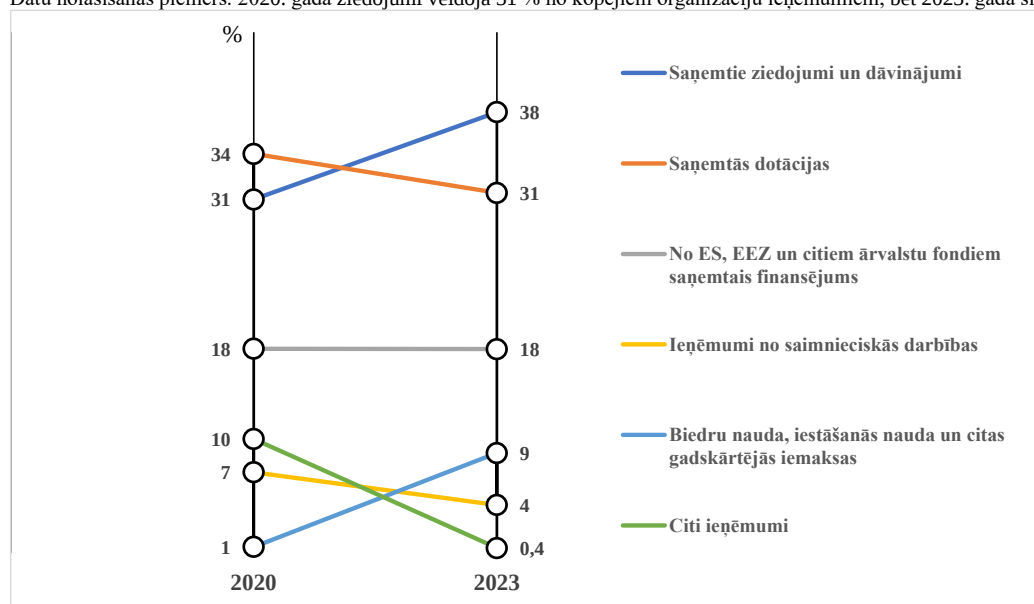

Grafiks 51. Programmas makro projektus īstenojušo organizāciju ieņēmumu struktūras izmaiņas

Datu avots: programmas makro projektus īstenojušo organizāciju gada pārskatu datu analīze.

Datu nolasišanas piemērs: 2020. gadā ziedojumi veidoja 31 % no kopējiem organizāciju ieņēmumiem, bet 2023. gadā šis rādītājs bija 38 %.

5.14. Noraidīto projektu satura analīze

Izvērtējuma ietvaros tika īstenota arī noraidīto projektu satura analīze. Tika veikta satura analīze (projekta mērķis un nepieciešamības pamatojums, mērķgrupas, aktivitātes) projektiem, kas tika noraidīti finansējuma nepietiekamības vai kvalitātes dēļ. Netika analizēti projekti, kas noraidīti atbilstības kritērija dēļ. Šīs analīzes mērķis bija **identificēt, vai un kādos aspektos saturiski atšķiras noraidītie un apstiprinātie projekti.**

Īstenotā satura analīze liecina – **apstiprinātie projekti ir kvalitatīvāki no pilsoniskās sabiedrības attīstības viedokļa, jo tie ir plašāk vērsti uz sabiedrības iesaisti, ilgtspējīgām partnerībām un demokrātisko vērtību stiprināšanu.** Tie veicina ne tikai konkrētu mērķgrupu aktivitāti, bet arī radošus un efektīvus mehānismus, kā ilgtermiņā iesaistīt iedzīvotājus vietējo kopienu vai pilsoniskās sabiedrības aktivitātēs. **Apstiprinātie projekti sniedz lielāku un strukturētāku ieguldījumu pilsoniskās sabiedrības attīstībā,** jo tie stiprina sabiedrības līdzdalību ne tikai individuālā, bet arī institucionālā līmenī. Savukārt **neapstiprinātie projekti nereti ir pārāk šauri un orientēti uz konkrētu organizāciju vai specifiskām grupām,** tāpēc tiem pietrūkst ilgtermiņa sabiedrības attīstības perspektīvas. Neapstiprinātie projekti lielākoties bija orientēti uz individuālu organizāciju kapacitātes stiprināšanu, tehniskiem uzlabojumiem vai specifisku grupu atbalstu bez plašāka konteksta, kā tas palīdzēs veidot pilsoniski aktīvāku sabiedrību kopumā.

Apstiprināto projektu būtiskākās priekšrocības, salīdzinot ar neapstiprinātajiem:

- **Plašākas sabiedrības iesaistes aktivitātes un pieeja** – projekti balstīti uz kopienu līdzdalību, ne tikai konkrētas organizācijas izaugsmi.
- **Strukturētas aktivitātes ar reālu ietekmi** – forumi, diskusijas, pasākumi un sadarbība starp dažādiem sektoriem (pašvaldībām, NVO, iedzīvotājiem). Aktivitātes paredz ne tikai informēšanu, bet arī praktisku līdzdalību, rīcību, pieredzi.
- **Ilgtspējīgi un mērogojami risinājumi** – veido mehānismus, kas potenciāli turpinās darboties arī pēc projekta beigām.
- **Demokrātisko vērtību stiprināšana** – tiek attīstīta līdzdalība lēmumu pieņemšanā un sabiedrības izpratne par pilsonisko aktivitāti, veicina iedzīvotāju spēju iesaistīties un ietekmēt lēmumu pieņemšanas procesus.
- **Sistemātiska pieeja pilsoniskās līdzdalības attīstībai** – projekti veido ilgtermiņa sadarbību starp iedzīvotājiem, NVO un pašvaldībām.

Šī analīze liecina, ka pastāvošā pieteikto projektu vērtēšanas sistēma kopumā ir veiksmīga labāko projektu identificēšanā un atbalstīšanā.

6. PROGRAMMAS "NVO FONDS" DARBĪBAS IEGULDĪJUMS PLĀNOŠANAS DOKUMENTOS NOTEIKTO MĒRĶU SASNIEGŠANĀ

6.1. Ieguldījums programmas "NVO fonds" rezultātu sasniegšanā

Ziņojuma 4.4. nodaļā ir sniegts apkopojums par programmas rezultātu definēšanu un izmaiņām katrā no projektu konkursa gadiem. Projektu pieteikumos organizācijas norāda, uz kuru no desmit programmas rezultātiem ir virzīts projekts (iespējams atzīmēt arī vairākus). **Lai gan norādīto rezultātu skaits neietekmē projektu vērtējumu, vairākums no projektu pieteicējiem norāda piecus vai vairāk rezultātus.** Piemēram, pēdējo divu gadu projektu konkursos 77 % no apstiprināto projektu organizācijām norādījušas piecus vai vairāk rezultātus, tai skaitā 18 % norādījušas deviņus vai desmit rezultātus. Tādēļ vērtējot programmas ieguldījumu rezultātu sasniegšanā, jāņem vērā vairāki apsvērumi.

Būtisks apsvērums saistīts ar faktu, ka **programmas rezultāti definēti plaši un vispārīgi.** Daļa definēto rezultātu var tikt konkrēti identificēti projektu saturā (piemēram, "veicināta sabiedrības līdzdalība rīcībpolitikas veidošanas un lēmumu pieņemšanas procesos", "veicināta NVO savstarpējā sadarbība", "veicināta iedzīvotāju iesaiste NVO", "nodrošināta datu un pierādījumus balstītu priekšlikumu un politikas iniciatīvu izstrāde" u.c.), bet daļa ir pārāk vispārīgi, lai būtu iespējams identificēt korelāciju starp projekta aktivitātēm un sasniedzamo rezultātu (piemēram, "veicināta sabiedrības izpratne par pilsonisko līdzdalību un līdzdarbības veidiem", "veicināta uzticēšanās nevalstiskajam sektoram", "veicināta piederība Latvijai" u.c.). **Lai gan par lielāko daļu rezultātu ir iespējams vairāk vai mazāk drošticami noteikt, vai projekti ir bijuši uz tiem vērsti, noteikt īstenoto projektu reālo ietekmi uz konkrētajiem rezultātiem ir apgrūtināts.** Tas, savukārt, lielā mērā saistīts ar faktu, ka konkrētu rezultātu sasniegšanu ietekmē ļoti daudzi un dažādi faktori, ne tikai konkrēto projektu īstenošana (bet arī dažādu citu projektu īstenošana, ārēji ietekmes faktori u.tml.). Proti, **nav iespējams nodalīt tikai konkrēto īstenoto projektu ietekmi no citiem ietekmes faktoriem.**

Otrs būtisks apsvērums – **atšķiras projektu iesniedzēju izpratnes līmenis un spēja attiecināt savas aktivitātes uz plaši un vispārīgi formulētajiem rezultātiem.** Lai veiktu datu apkopošanu par projektu ietekmi uz programmas rezultātiem, kopš 2019. gada projekta iesnieguma veidlapā iesniedzējam ir jānorāda, uz kuru no programmas sasniedzamajiem specifiskajiem rezultātiem (vai vairākiem) projekts ir vērsts. Kā jau iepriekš minēts – atbilstība programmas rezultātiem bieži vien tiek definēta ļoti plaši, deklarējot atbilstību pēc iespējas vairāk rezultātiem. Līdz ar to šie pašu organizāciju sniegtie novērtējumi par ieguldījumu rezultātu sasniegšanā lielā daļā gadījumu ir subjektīvi un nepamatoti plaši.

Kā risinājumu precīzākai ietekmes mērīšanai 2020. gada izvērtējumā pētnieki definēja metodoloģiju, kas paredzēja katru no īstenojamiem projektiem novērtēt divos aspektos: (1) vai projekts kopumā ir vērsts uz konkrēto rezultātu sasniegšanu (ir/nav), (2) cik būtiska ir katra projekta ietekme uz katru konkrēto rezultātu (skalā no 0 līdz 10). Pēc šīs metodoloģijas tiek vērtēts makro projektu ieguldījums arī šajā izvērtējumā. Šie

vērtējumi ļauj identificēt, vai makro projekti vispār ir vērsti uz konkrētajiem rezultātiem un potenciāli cik būtisks varētu būt to ieguldījums programmas rezultātu sasniegšanā.

Lai veiktu īstenoto makro projektu vērtēšanu, izvērtējumā tika izmantota **ekspertu vērtējuma metode** – projekti pēc nejaušības principa tika sadalīti starp izvērtējuma darba grupas trim ekspertiem-pētniekiem, un katrs veica sev piekritīgo projektu noslēguma pārskatu satura analīzi, katram projektam piešķirot vērtējumu 10-punktu skalā par to, cik būtiska ir konkrētā projekta ietekme un ieguldījums uz katru konkrēto no programmas 10 rezultātiem (vērtējot projekta ietvaros īstenotās aktivitātes, sasniegtās mērķgrupas, projekta kopējo mērķi). Tā rezultātā tika iegūts vērtējums divos aspektos: (1) projektam ir/nav ietekmes uz konkrētajiem programmas rezultātiem, (2) cik izteikta jeb būtiska ir ietekme (vērtējums 10-punktu skalā, kur 0 nozīmē, ka ietekmes nav nemaz, bet 10, ka ietekme ir ļoti būtiska). Šie piešķirtie vērtējumi tiek izmantoti tālāk šajā nodaļā, lai novērtētu makro projektu ieguldījumu programmas rezultātu sasniegšanā.

Veiktā projektu satura vērtēšana liecina, ka **vairākums pēdējo trīs gadu makro projektu ir bijuši tieši vai netieši vērsti uz šādu rezultātu sasniegšanu:** veicināta **NVO kapacitāte** un veikspēja (100 %), veicināta **uzticēšanās nevalstiskajam sektoram** (100 %), veicināta **sabiedrības aktivitāte** un iesaistīšanās sabiedrībai būtisku problēmu risināšanā (93 % - 100 %), veicināta **sabiedrības izpratne par iekļaujošu pilsonisko līdzdalību** un līdzdalības veidiem (83 % - 90 %), veicināta **iedzīvotāju iesaiste NVO** un veicināts brīvprātīgais darbs (79 % - 92 %), nodrošināta sabiedrības interešu aizstāvība konkrētā NVO pamatdarbības jomā (83 % - 93 %). **Zemākie ir rādītāji šādu rezultātu aspektā:** veicināta piederība Latvijai un latviešu valodai (uz to bijuši vērsti 21 % - 37 % makro projektu), nodrošināta datos un pierādījumos balstītu priekšlikumu un politikas iniciatīvu izstrāde (33 % - 57 %). Jāuzsver – **lielākā daļa īstenoto makro projektu vienlaikus ir bijuši vērsti uz gandrīz visiem definētajiem desmit programmas rezultātiem.**

Lai gan lielākā daļa makro projektu ir bijuši vērsti uz konkrētiem programmas rezultātiem, ne visu projektu ietekme uz tiem ir vienāda. Kādam projektam ietekme uz konkrētu rezultātu var būt ļoti izteikta, bet kādam tikai neliela un pastarpināta. Tādēļ **papildus tika noteikta arī ietekmes izteiktība jeb būtiskums,** veicot projektu satura analīzi un katram projektam piešķirot vērtējumu 10-punktu skalā par to, cik būtiska ir konkrētā projekta ietekme un ieguldījums uz katru konkrēto no programmas 10 rezultātiem (vērtējot projekta ietvaros īstenotās aktivitātes, sasniegtās mērķgrupas, projekta kopējo mērķi).

Kopumā ietekmes izteiktības vērtējumi liecina, ka **būtiskākā pēdējos trīs gados īstenoto makro projektu ietekme ir uz tādiem programmas rezultātiem kā:** veicināta NVO kapacitāte un veikspēja (7,1-7,9 punkti 10punktu skalā), veicināta uzticēšanās nevalstiskajam sektoram (6,8-7,6 punkti), veicināta sabiedrības aktivitāte un iesaistīšanās sabiedrībai būtisku problēmu risināšanā (5,6-7,3 punkti), nodrošināta sabiedrības interešu aizstāvība konkrētā NVO pamatdarbības jomā (6,4-7,4 punkti). Savukārt **viszemākie makro projektu ietekmes rādītāji ir tādiem rezultātiem kā:** veicināta piederība Latvijai un latviešu valodai (1,1-2,1 punkts), nodrošināta datos un pierādījumos balstītu priekšlikumu un politikas iniciatīvu izstrāde (2,4-4,4 punkti).

Vērtējot ieguldījuma rādītāju izmaiņas pa gadiem, novērojams, ka **pēdējo trīs gadu periodā samazinājies tādu makro projektu īpatsvars, kuriem ir ieguldījums šādos programmas rezultātos:** veicināta sabiedrības izpratne par iekļaujošu pilsonisko līdzdalību un līdzdalības veidiem (no 90 % 2022. gadā līdz 83 % 2024. gadā, ieguldījuma būtiskuma rādītāja kritums no 5,5 līdz 3,8 punktiem), nodrošināta sabiedrības interešu aizstāvība konkrētā NVO pamatdarbības jomā (no 88 % līdz 83 %, no 7,4 līdz 6,4 punktiem), nodrošināta datos un pierādījumos balstītu priekšlikumu un politikas iniciatīvu izstrāde (no 57 % līdz 33 %, no 4,4 līdz 3,0 punktiem).

Statistiski **šie rādītāji vērtējami kā viduvēji – lielākā daļa projektu bijuši vērsti uz gandrīz visiem no definētajiem desmit programmas rezultātiem, bet to ietekme bijusi viduvēja** (lielā mērā tādēļ, ka rezultāti definēti vispārīgi un plaši, savukārt projektos īstenotas konkrētas, šaurāk fokusētas aktivitātes). Salīdzinoši vismazākā ietekme projektiem bijusi uz tādiem programmas rezultātiem kā: nodrošināta datos un pierādījumos balstītu priekšlikumu un politikas iniciatīvu izstrāde (3,3 punkti 10punktu skalā), veicināta piederība Latvijai un latviešu valodai (3,1 punkts).

Jāuzsver – **ne visos gadījumos, kad projekti ir vērsti uz kādu no rezultātiem, to satura potenciālā ietekme uz rezultātu sasniegšanu ir izteikta.** Piemēram – lai gan kopumā 33 % no projektiem ir vērsti uz piederības Latvijai veicināšanu, šo projektu potenciālā ietekme uz šāda rezultāta sasniegšanu novērtēta tikai ar 1,7 punktiem. Tas netieši varētu liecināt par to, ka **projektu īstenotāji nereti iekļauj formālas aktivitātes, lai demonstrētu atbilstību pēc iespējas dažādiem programmas rezultātiem, bet to efektivitāte ir zema.** Īpaši tas novērojams trīs programmas rezultātu aspektā. Jau iepriekš minētājā, kā arī: vairāk nekā 80 % projektu ir iekļautas aktivitātes, lai veicinātu sabiedrības izpratni par iekļaujošu pilsonisko līdzdalību un līdzdalības veidiem, tomēr to potenciālā ietekme uz rezultāta sasniegšanu novērtēta tikai ar 3,8-4,6 punktiem; 58 % projektu ir iekļautas aktivitātes, lai veicinātu NVO savstarpējo sadarbību reģionu, Latvijas, Eiropas Savienības līmenī un globāli, taču to ietekmes būtiskums uz programmas rezultātu vērtēts tikai ar 2,9-3,1 punktiem. Tas liecina, ka **nereti iekļautās aktivitātes ir formālas, vērstas uz aprakstu atbilstību konkrētiem rezultātiem,** nevis jēgpilnīgas pēc būtības.

Ja vērtē ilgāka par 10 mēnešiem īstenošanas perioda projektu ietekmi, tad novērojams, ka **tiem bijis lielāks ieguldījuma programmas rezultātos,** nekā īsāka termiņa projektiem, tādos rezultātos kā: veicināta NVO kapacitāte un veikspēja (8,0 punkti), veicināta sabiedrības izpratne par iekļaujošu pilsonisko līdzdalību un līdzdalības veidiem (6,2 punkti), veicināta iedzīvotāju iesaiste NVO un veicināts brīvprātīgais darbs (5,6 punkti), nodrošināta sabiedrības interešu aizstāvība konkrētā NVO pamatdarbības jomā (7,6 punkti), veicināta sabiedrības līdzdalība rīcībpolitikas veidošanas un lēmumu pieņemšanas procesos, kā arī NVO sadarbība ar publisko sektoru (5,8 punkti), veicināta NVO savstarpējā sadarbība reģionu, Latvijas, Eiropas Savienības līmenī un globāli (5,1 punkts), nodrošināta datos un pierādījumos balstītu priekšlikumu un politikas iniciatīvu izstrāde (4,0 punkti). Tas liecina, ka **ilgāks projektu īstenošanas termiņš korelē ar lielāku ieguldījuma būtiskumu programmas rezultātos.**

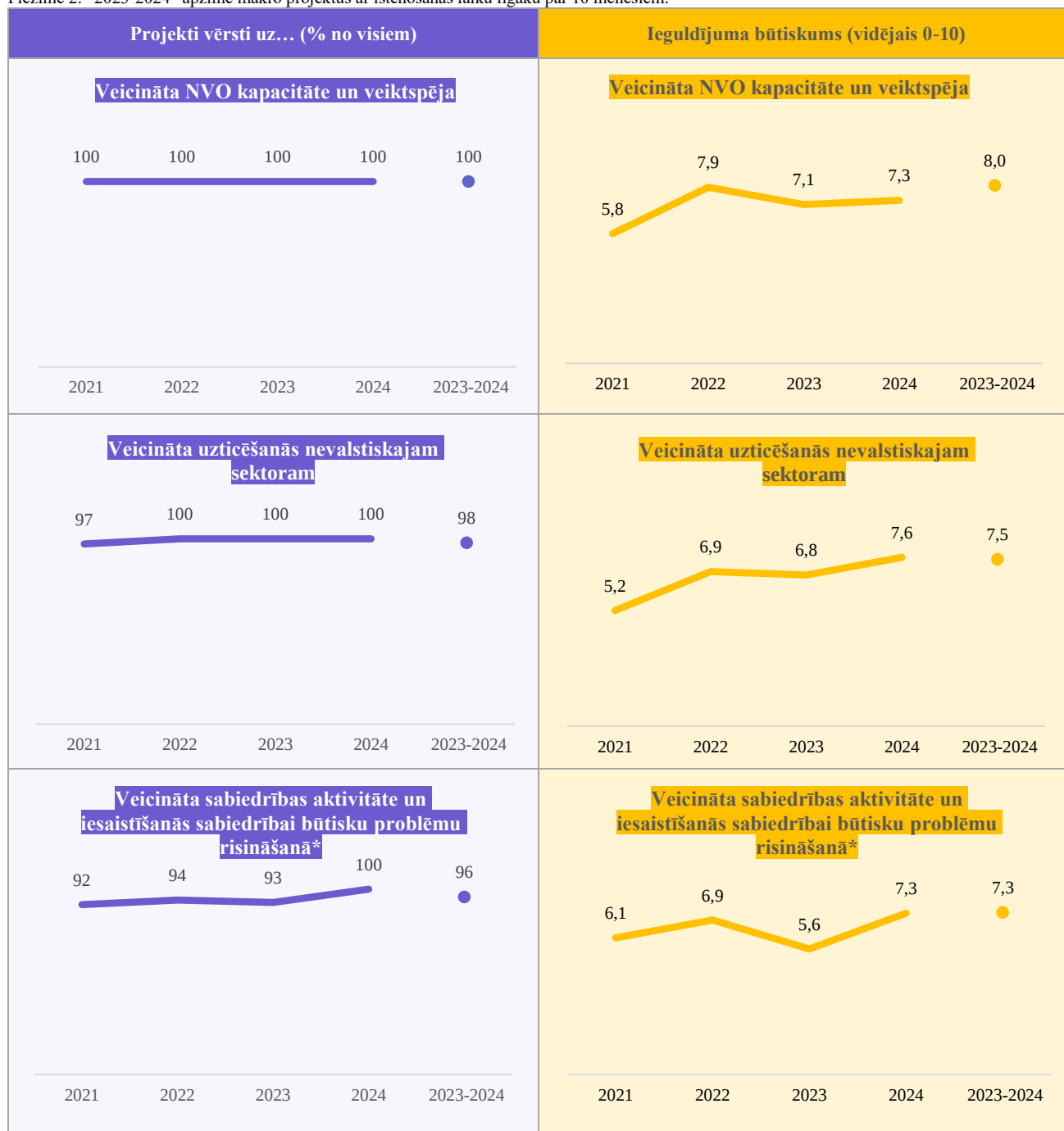
Grafiks 52. Makro projektu ieguldījums programmas rezultātu sasniegšanā: dalījumā pa gadiem

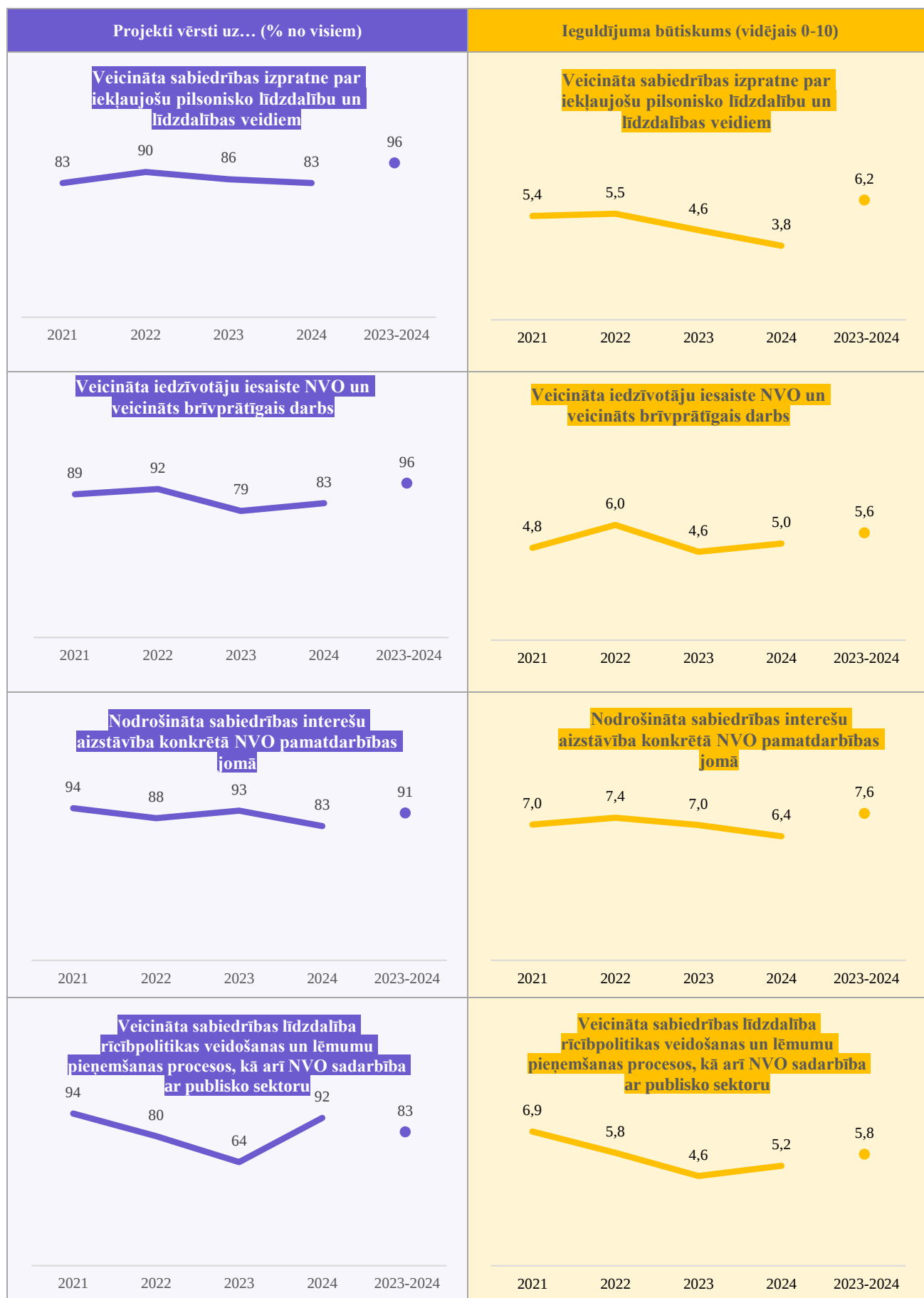
Datu avots: programmas ietvaros īstenoto projektu satura analīze.

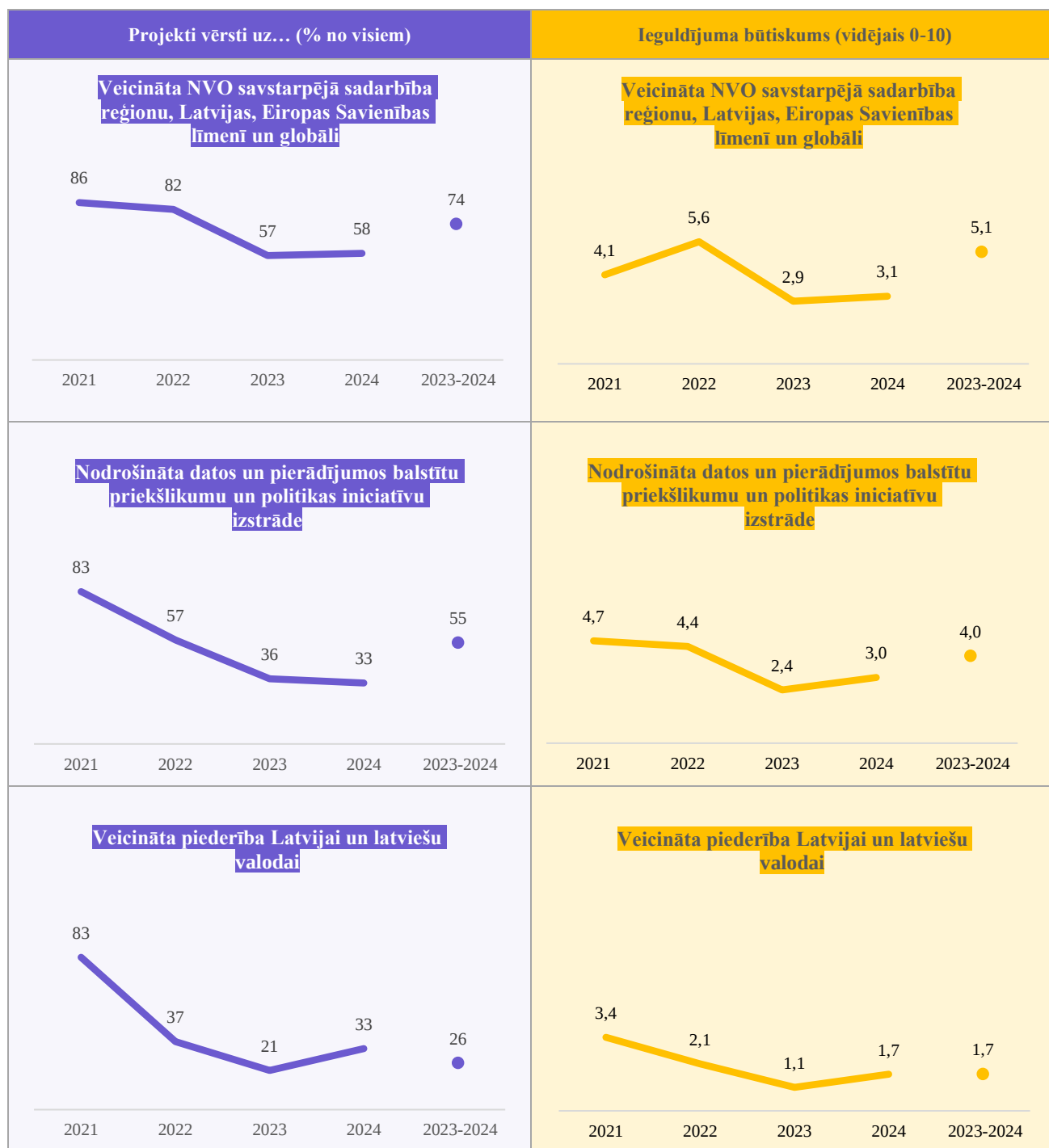
Datu nolaišanas piemērs: 100 % no visiem 2024. gadā īstenotajiem makro projektiem ir bijusi ietekme uz programmas rezultātu “Veicināta NVO kapacitāte un veikspēja” un to ieguldījuma būtiskums bijis vidēji 7,3 punkti 10punktu skalā.

Piezīme 1: *saīsināts no “Veicināta sabiedrības aktivitāte un iesaistīšanās sabiedrībai būtisku problēmu risināšanā ar mērķi stiprināt Satversmē noteiktās demokrātiskās vērtības un cilvēktiesību ievērošanu Latvijā un veicināt sociālo atbildību, sadarbību un solidaritāti sabiedrībā”.

Piezīme 2: “2023-2024” apzīmē makro projektus ar īstenošanas laiku ilgāku par 10 mēnešiem.

6.2. Ieguldījums programmas "NVO fonds" mērķa sasniegšanā

Pēc detalizētas analīzes par īstenoto makro projektu ieguldījumu konkrētu programmas rezultātu sasniegšanā tika veikts **kopnovērtējums par to ietekmi uz programmas mērķa** (stiprināt pilsoniskās sabiedrības ilgtspējīgu attīstību un demokrātiju Latvijā) **sasniegšanu**. Analizējot projektu iesniegumus un projektu noslēguma pārskatos sniegto informāciju, izvērtējuma eksperti-pētnieki katram projektam piešķir ieguldījuma vērtējumu skalā no 0 "nav nekāda ieguldījuma" līdz 10 "ir ļoti būtisks ieguldījums". Kopējo vērtējumu veido visu trīs ekspertu vērtējumu vidējās vērtības.

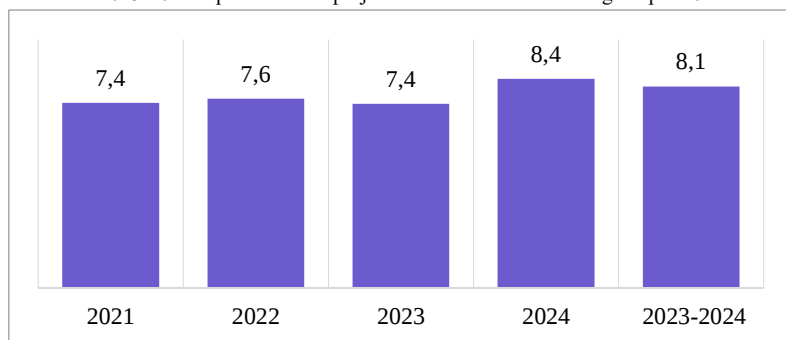
Šie vērtējumi liecina, ka **pēdējos gados makro projektu ieguldījums programmas mērķa sasniegšanā ir pieaudzis** no 7,4 punktiem līdz 8,4 punktiem. Ilgāka termiņa makro projektu ieguldījuma rādītājs ir augstāks, nekā īsāka termiņa makro projektu ieguldījuma rādītājs iepriekšējos gados, bet nedaudz mazāks, nekā 2024. gada makro projektu rādītājs (tas skaidrojams ar faktu, ka 2024. gadā no 72 iesniegtiem pieteikumiem tika atbalstīti tikai 12 īstermiņa makro projekti, kuri pēc novērtējuma bijuši ar izteikti augstāku kvalitāti. Šie rādītāji liecina – ilgāka termiņa makro projektiem ir bijusi izteikti lielāka ietekme uz programmas mērķu sasniegšanu, nekā īsāka termiņa makro projektiem.

Grafiks 53. Makro projektu ieguldījums programmas mērķa sasniegšanā (vidējais vērtējums 0-10)

Datu avots: programmas ietvaros īstenoto projektu satura analīze.

Datu nolasišanas piemērs: 10punktu skalā 2024. gadā īstenoto makro projektu ieguldījums programmas mērķa sasniegšanā izvērtējuma ekspertu novērtējumā ir vidēji 8,4 punkti.

Piezīme: “2023-2024” apzīmē makro projektus ar īstenošanas laiku ilgāku par 10 mēnešiem.

6.3. Ieguldījums politikas rezultātu sasniegšanā

Programmas darbība ir saskaņota ar un izriet no sabiedrības integrācijas politikas. Izstrādājot programmas projektu konkursu dokumentāciju, nolikums tiek saskaņots ar “Saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības attīstības pamatnostādnēm 2021.–2027. gadam”³¹ (skatīt izvērstāku skaidrojumu 4.6. nodaļā). Programmā definēti četri sasniedzamie politikas rezultāti.

Tāpat kā programmas rezultātu un vispārīgā mērķa novērtēšanā, arī īstenoto makro projektu ieguldījums politikas rezultātu sasniegšanā ticis iegūts, pamatojoties izvērtējuma ekspertu-pētnieku katram projektam piešķirtajiem vērtējumiem, par to ieguldījumu konkrētu politikas rezultātu sasniegšanā. Lai veiktu visu īstenoto projektu vērtēšanu pēc to ieguldījuma politikas rezultātu sasniegšanā, projekti pēc nejaušības principa tika sadalīti starp izvērtējuma darba grupas trim ekspertiem-pētniekiem, un katrs veica sev piekritīgo projektu satura analīzi, katram projektam piešķirot vērtējumu 10 punktu skalā par to, cik būtiska ir konkrētā projekta ietekme un ieguldījums uz katru konkrēto no politikas četriem rezultātiem (vērtējot projekta ietvaros īstenotās aktivitātes, sasniegtās mērķgrupas, projekta kopējo mērķi). Tā rezultātā tika iegūts vērtējums divos aspektos: (1) projektam ir/nav ietekmes uz konkrētajiem politikas rezultātiem, (2) cik izteikta jeb būtiska ir ietekme (vērtējums 10 punktu skalā, kur 0 nozīmē, ka ietekmes nav nemaz, bet 10, ka ietekme ir ļoti būtiska). Šie

³¹ Ministru kabineta 2021.gada 5. februāra rīkojums Nr.72 (prot. Nr.12 24§)

piešķirtie vērtējumi tiek izmantoti tālāk šajā nodaļā, lai novērtētu makro projektu ieguldījumu politikas rezultātu sasniegšanā.

Veiktā projektu satura vērtēšana liecina, ka **gandrīz visi makro projekti pēdējos trīs gados ir bijuši vērsti uz katru no četriem politikas rezultātiem.** Tai pat laikā ne visu projektu ietekme ir vienāda. Kādam projektam ietekme uz konkrētu rezultātu var būt ļoti izteikta, bet kādam tikai neliela un pastarpināta. Tādēļ papildus tika noteikta arī ietekmes izteiktība jeb būtiskums, veicot projektu satura analīzi un katram projektam piešķirot vērtējumu 10 punktu skalā par to, cik būtiska ir konkrētā projekta ietekme un ieguldījums uz katru konkrēto no politikas četriem rezultātiem (vērtējot projekta ietvaros īstenotās aktivitātes, sasniegtās mērķgrupas, projekta kopējo mērķi). Kopumā iegūtie vērtējumi liecina, ka **programmas makro projektu ietekme uz politikas rezultātiem ir viduvēja** un nevienā no politikas rezultātiem nepārsniedz 6,8 punktu vērtējumu 10punktu skalā. **Salīdzinoši būtiskāks makro projektu ieguldījums novērojams divos aspektos:** palielinājies iedzīvotāju skaits, kas aktīvi iesaistās dažādās sabiedrības līdzdalības aktivitātēs (5,8-6,4 punkti), uzlabojusies iedzīvotāju savstarpējā sadarbība un uzticēšanās (4,9-5,1 punkts). Savukārt mazāka bijusi makro projektu ietekme uz atlikušajiem diviem politikas rezultātiem: paaugstinājusies visas sabiedrības pilsoniskā un politiskā uzticēšanās (3,5-3,6 punkti), pieaugusi iedzīvotāju ticība spējai ietekmēt rīcībpolitiku un apmierinātība ar demokrātijas darbību (3,9-4,7 punkti).

Vērtējot ieguldījuma rādītāju izmaiņas pa gadiem, novērojams, ka **pēdējo gadu periodā pieaugošs bijis ieguldījuma būtiskums tādos aspektos kā:** palielinājies iedzīvotāju skaits, kas aktīvi iesaistās dažādās sabiedrības līdzdalības aktivitātēs (no 5,3 līdz 6,4 punktiem), uzlabojusies iedzīvotāju savstarpējā sadarbība un uzticēšanās (no 4,4 līdz 5,0). Pārējos aspektos izmaiņas ir nelielas.

Ja vērtē **ilgāka par 10 mēnešiem īstenošanas perioda projektu ietekmi**, tad novērojams, ka tiem visos aspektos bijis lielāks ieguldījuma būtiskums politikas rezultātos, nekā īsāka termiņa projektiem. Tai skaitā **izteikti augstāks ieguldījuma būtiskums tajos aspektos, kur īsāka termiņa makro projektiem ieguldījums bijis izteikti neliels:** paaugstinājusies visas sabiedrības pilsoniskā un politiskā uzticēšanās (4,7 punkti, kamēr īstermiņa makro projektiem tikai 3,5 punkti), pieaugusi iedzīvotāju ticība spējai ietekmēt rīcībpolitiku un apmierinātība ar demokrātijas darbību (attiecīgi 5,0 un 3,9 punkti).

Kopumā gan jāsecina, ka īstenoto programmas makro projektu ietekme uz politikas rezultātiem ir mazāka nekā uz programmas rezultātiem. To iespējams skaidrot ar faktu, ka politikas rezultāti ir vispārīgāki un plašāki nekā programmas rezultāti. Īstenotie projekti ir kā laikā, tā aktivitātēs un budžetā ierobežoti, tādēļ to ietekme uz vispārīgiem un plašiem rezultātiem nav tik izteikta. Tai pat laikā īpaši jāuzsver tas, ka īstenoto projektu ietekme ir bijusi uz visiem politikas rezultātiem, nevis tikai kādu atsevišķu vai dažiem. To, savukārt, jāvērtē kā būtisku daudzpusīgu NVO fonda projektu ieguldījumu politikas rezultātu sekmēšanā. Tāpat novērojams, ka **ilgāka īstenošanas termiņa projektu ietekme uz politikas rezultātiem ir ievērojami lielāka, nekā īsāka termiņa makro projektiem.** Vienlaikus jāuzsver – programmas ietvaros īstenotie projekti ir tikai viens no faktoriem, kas ietekmē politikas rezultātu sasniegšanu. Piemēram, kā liecina Sabiedrības

saliedētības radara 2023. gada dati³², iedzīvotāju pilsoniskā līdzdalība korelē ar izglītības līmeni, ienākumu līmeni, ģimenē lietoto valodu – aspektiem, kuros izmaiņas notiek ilgākā laika periodā un plašākā valsts un sabiedrības attīstības sociāli ekonomiskā kontekstā.

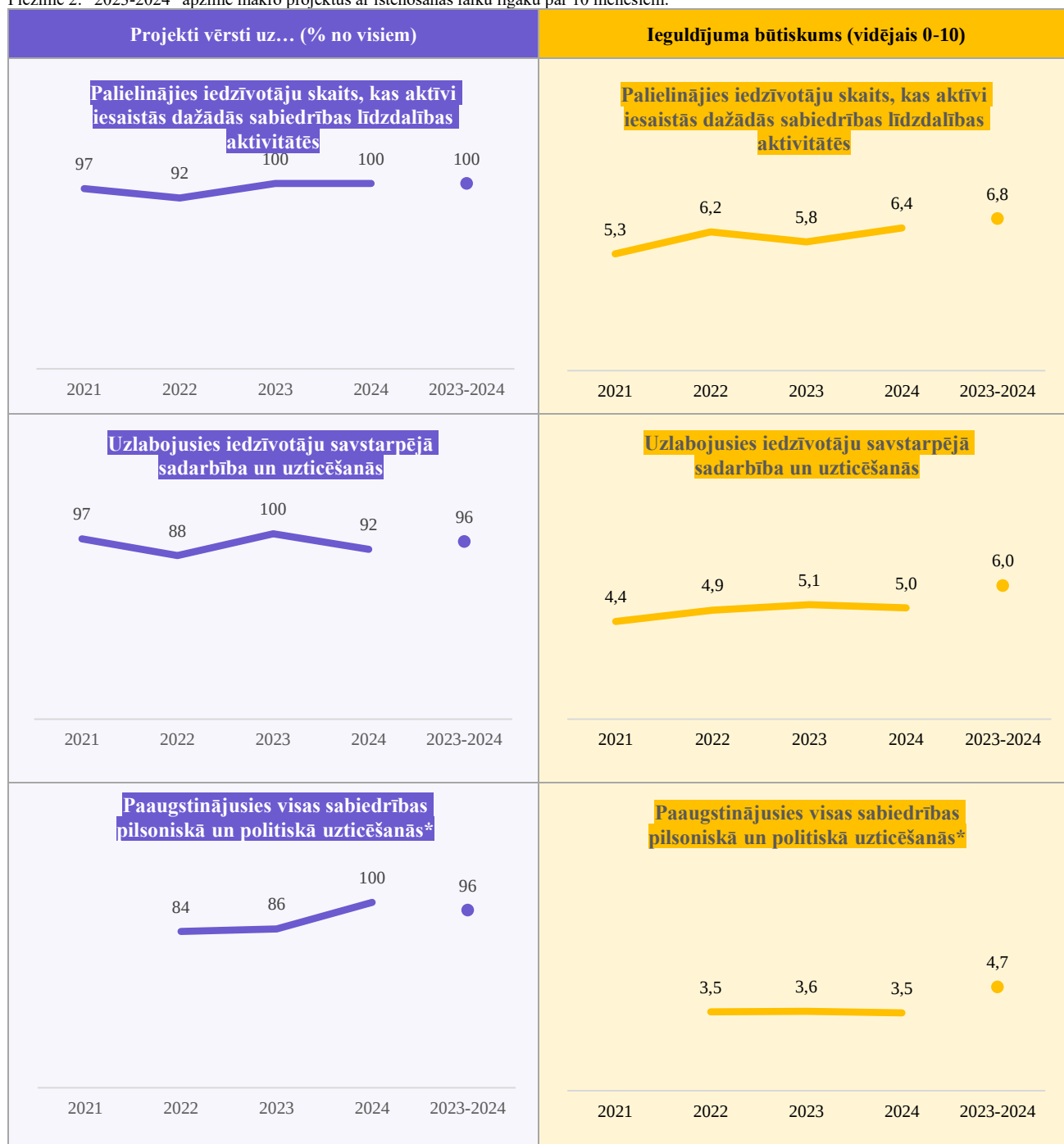
Grafiks 54. Makro projektu ieguldījums politikas rezultātu sasniegšanā: dalījumā pa gadiem

Datu avots: programmas ietvaros īstenoto projektu satura analīze.

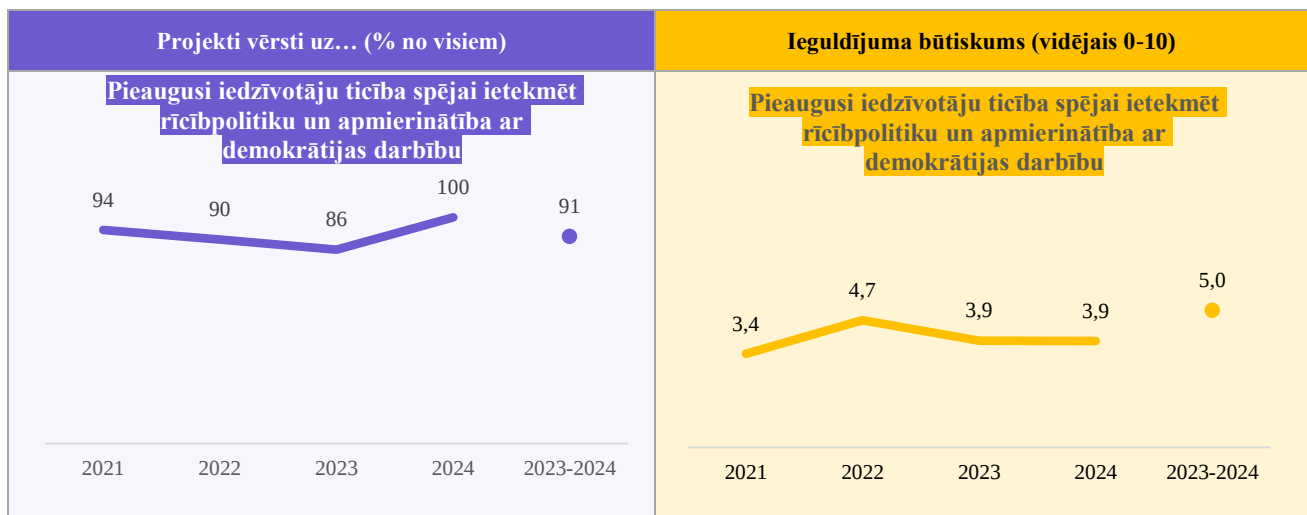
Datu nolasišanas piemērs: 100 % no visiem 2024. gadā īstenotajiem projektiem ir bijusi ietekme uz programmas rezultātu “Palielinājies iedzīvotāju skaits, kas aktīvi iesaistās dažādās sabiedrības līdzdalības aktivitātēs” un to ieguldījuma būtiskums bijis vidēji 6,8 punkti 10punktu skalā.

Piezīme 1: *Attiecīgais rezultāts vai tam pielīdzināms nebija iekļauts iepriekšējā politikas plānošanas dokumentā, tādēļ dati par 2021. gadu nav pieejami.

Piezīme 2: “2023-2024” apzīmē makro projektus ar īstenošanas laiku ilgāku par 10 mēnešiem.

³² Sabiedrības saliedētības radara ziņojums. 2023. Pieejams: <https://www.sif.gov.lv/lv/media/5598/download?attachment>

6.4. Programmā īstenoto makro projektu ilgspēja

Lai iegūtu kopēju īstenoto projektu vērtējumu pēc to potenciālās ilgspējas, projektu satura analīzes ietvaros izvērtējuma eksperti katram projektam piešķir ilgspējas vērtējumu, definējot, vai projekts ir ar īstermiņa, vidēja termiņa vai ilgtermiņa ietekmi. Ilgspējas vērtējums tika noteikts, balstoties projekta aktivitātēs, sasniegtajās mērķgrupās, īstenoto aktivitāšu potenciālajā ilgspējā. Galvenais apsvērums, kas tika ņemts vērā šo vērtējumu piešķiršanā – vai īstenotajām projekta aktivitātēm ir tikai atsevišķu (epizodisku) aktivitāšu nozīme vai arī tās rada tālejošas ietekmes. Piemēram, kultūras pasākumiem, publikācijām, intervijām visdrīzāk būs īstermiņa ietekme, bet pieredzes apmaiņas braucieniem, metodoloģisko materiālu izstrādei, interešu aizstāvības aktivitātēm visdrīzāk būs vidēja vai ilgtermiņa ietekme.

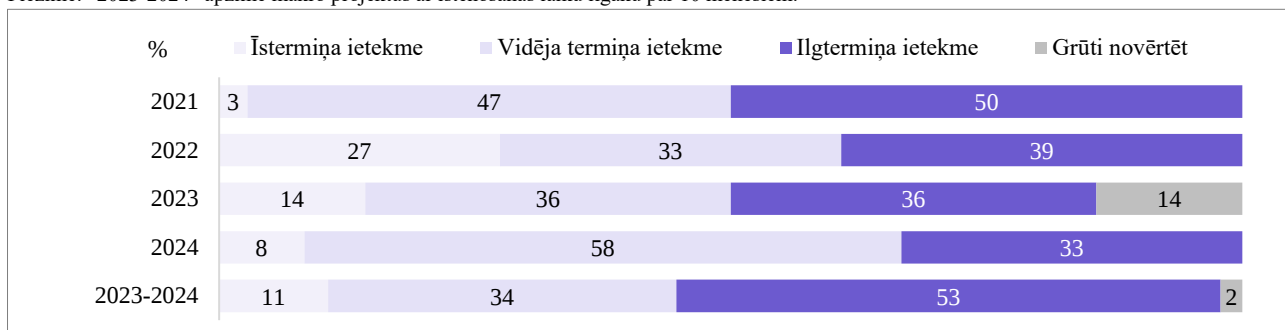
Makro projektu ilgspējas vērtējumi pa gadiem bijuši atšķirīgi. Kopumā novērojams, ka **ik gadu ir samazinājies tādu projektu īpatsvars, kuru ietekme vērtēta kā ilgtermiņa**. Ja 2021. gadā tādu bija 51 % no visiem makro projektiem, kad 2024. gadā vairs tikai 33 %. Tomēr jāuzsver, ka **ilgāka īstenošanas perioda projekti kopumā 53 % gadījumu novērtēti kā ar ilgtermiņa ietekmi**. Proti – pēdējo divu gadu zemākos ilgspējas rādītājus iespējams skaidrot ar to, ka ilgtermiņa projektus sekmīgāk izstrādājošās organizācijas šajā periodā ir īstenojušas ilgāka perioda projektus. Dati liecina, ka **projektu īstenošanas ilgumam ir ietekme uz kopējo projektu ilgspēju**. Tai pat laikā jāuzsver, ka **11 % no šiem ilgāka īstenošanas perioda projektiem novērtēti kā tādi, kam ir īstermiņa ietekme**. Tas, iespējams, norāda uz nepilnībām šo projektu izvērtēšanas procesā.

Grafiks 55. Makro projektu ilgtspējas vērtējums (%)

Datu avots: programmas ietvaros īstenoto projektu satura analīze.

Datu nolaišanas piemērs: 2024.g. īstenotajiem projektiem: 8 % projektu ir īstermiņa ietekme, 58 % vidēja, bet 33 % – ilgtermiņa ietekme.

Piezīme: “2023-2024” apzīmē makro projektus ar īstenošanas laiku ilgāku par 10 mēnešiem.

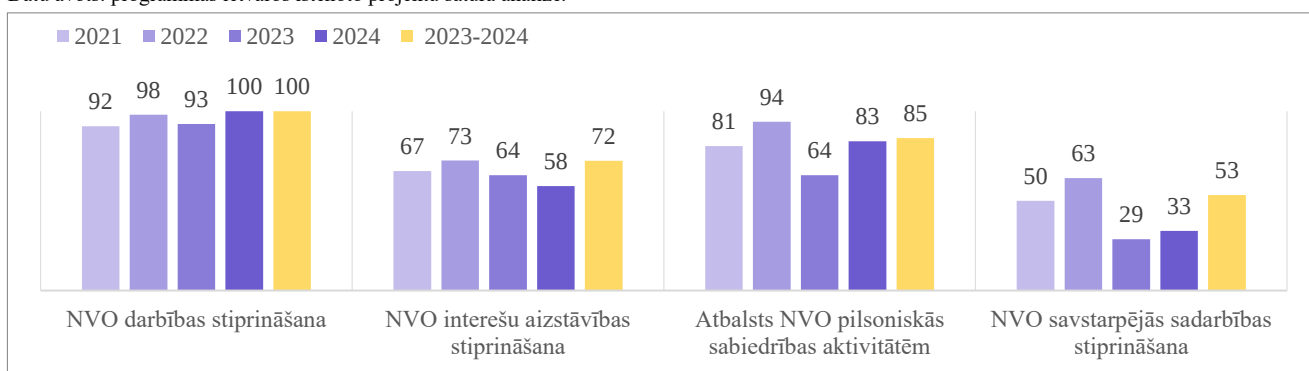

Ilgtspējas aspektā **papildus tika analizēta arī makro projektu darbības virzienu savstarpējā sinerģija**. Projektu iesniegumos organizācijas atzīmē vienu darbības virzienu vai vairākus, uz kuru(-iem) attiecas projekts. Tomēr projektu satura analīze liecina, ka organizācijas ne vienmēr spēj objektīvi novērtēt, kuriem darbības virzieniem projekts visvairāk ir atbilstošs, līdz ar to šī **projektos iekļautā informācija ne vienmēr sniedz pilnvērtīgu aktivitāšu raksturojumu**. Tādēļ izvērtējuma eksperti arī šajā gadījumā veica projektu satura analīzi un katram projektam identificēja atbilstību konkrētiem darbības virzieniem.

Šādi iegūtie dati liecina, ka **trīs no darbības virzieniem makro projektos izteikti pārklājas**: NVO darbības stiprināšana, NVO interešu aizstāvības stiprināšana, atbalsts NVO pilsoniskās sabiedrības aktivitātēm. Lielākajā daļā makro projektu ir iekļautas aktivitātes, kas vērstas uz visiem trim vai vismaz diviem no šiem darbības virzieniem. Savukārt atlikušais darbības virziens “NVO savstarpējās sadarbības stiprināšana” pēdējo divu gadu periodā makro projektos iekļauts izteikti retāk. Vienlaikus jāuzsver, ka kopumā 53 % no ilgāka īstenošanas perioda projektu sadarbības tikušas iekļautas. Šie rādītāji liecina – **makro projekti sekmīgi apvieno dažādu virzienu aktivitātes**.

Grafiks 56. Makro projektu atbilstība darbības virzieniem

Datu avots: programmas ietvaros īstenoto projektu satura analīze.

7. PIELIKUMI

7.1. Labās prakses piemēri

Biedrība “Eiropas Kustība Latvijā” – Uzticēšanās zvaigznājs

Projekta īstenotājs	Biedrība "Eiropas Kustība Latvijā"
Projekta nosaukums	Uzticēšanās zvaigznājs
Projekta joma (atslēgas vārdi)	Līdzdalības veicināšana Uzticēšanās kultūra Jaunieši Metodika Rekomendācijas
Projekta numurs	2024.LV/NVOF/MAC/032
Projekta darbības virziens	NVO darbības stiprināšana Atbalsts NVO pilsoniskās sabiedrības aktivitātēm NVO un iedzīvotāju savstarpējās sadarbības stiprināšana
Projekta īstenošanas periods	08.01.2024.–31.10.2024.
Projekta mērķis	Izveidot un aprobēt metodiku sociālās un politiskās uzticēšanās līmeņa vairošanai Latvijas sabiedrībā.
Projekta mērķa grupas	Divas tiešās mērķgrupas – jaunieši, kuriem tiks stiprināta uzticēšanās spēja, un pieaugušie, kuri strādā ar jauniešiem/ ir vecāki/ apmeklē publiskus pasākumus.
Sadarbības	Projekta ietvaros īstenota aktīva sadarbība ar vairākām mērķgrupām metodikas izstrādes laikā (skolu jaunieši, pašvaldības, vietējā kopiena), testēšanas (skolu jaunieši, jaunatnes darbinieki) un komunikācijas, rezultātu izplatīšanās posmā (jaunieši, pašvaldības un IZM kā lēmumu pieņēmēji, pedagogi, vecāki). Tāpat ir iegūta skolēnu un pedagogu atgriezeniskā saite (skolēnu aptauja pirms un pēc nodarbības, pedagogu aptauja).
Projektā īstenotās aktivitātes, galvenie rezultāti.	Aktīvi iesaistot procesā pašvaldības, vietējās kopienas un skolēnus, tika izstrādātas un aprobētas divas metodikas un dažādi papildu materiāli sociālās un politiskās uzticēšanās veicināšanai gan jauniešu, gan pieaugušo vidū. Mājas lapā ir brīvi pieejami dažādi sagatavotie metodiskie materiāli (“Uzticēšanās kultūras stiprināšana skolu kopienās: idejas un mācību materiāli”, “Domugraudi par uzticēšanos. Sarunas rosinošs materiāls pamatskolas un vidusskolas skolēniem”, “Uzticēšanās pāvediens”), kas visi ir praktiski orientēti – piedāvā sarunu tēmas, idejas, priekšnoteikumus, praktiskus padomus un darba lapas, ko var izmantot dažādās vidēs (skola, mājas, kopiena). Projektā arī ir sagatavotas rekomendācijas pašvaldībām. Visi materiāli pieejami šeit: http://www.demokratijaskola.lv/uzticesanas/
Labā prakse	✓ Ar projekta aktivitātēm vērsās pie problēmas cēloņa – zema uzticēšanās līmeņa sabiedrībā. ✓ Piedāvā konkrētus risinājumus un izmērāmus rezultātus. ✓ Identificētas konkrētas mērķgrupas un atbilstošas aktivitātes katrai mērķgrupai. ✓ Aktīvs (un konkrētai mērķauditorijai piemērots) darbs ar mērķgrupām – gan izstrādes posmā, gan aprobācijas un komunikācijas posmos. ✓ Projektā izstrādāti praktiski, pielietojami metodiskie materiāli – idejas, padomi, darba lapas, ko pedagogi, vecāki, skolēni var izmantot ilgtermiņā.

Nodibinājums “HOSPISS LV” – Nediskriminējoša hospisa aprūpes modeļa ieviešanas veicināšana Latvijā

Projekta īstenotājs	Nodibinājums "HOSPISS LV"
Projekta nosaukums	Nediskriminējoša hospisa aprūpes modeļa ieviešanas veicināšana Latvijā
Projekta joma (atslēgas vārdi)	Hospiss Brīvprātīgo kustība Izpratnes veicināšana par hospisu veselības aprūpes speciālistu un sabiedrības vidū Ārvalstu pieredzes pārņemšana
Projekta numurs	2024.LV/NVOF/MAC/066
Projekta darbības virziens	NVO darbības stiprināšana NVO interešu aizstāvības stiprināšana
Projekta īstenošanas periods	01.01.2024.–31.10.2024.
Projekta mērķis	Izmantojot pasaules pieredzi, attīstot un koordinējot brīvprātīgo darbu, veikt mērķtiecīgu interešu aizstāvību un informatīvas darbības, lai veidotu un veicinātu Latvijas sabiedrībā uz cilvēka izvēles iespējām balstītu cieņpilnu un bezaizspriedumu izpratni par hospisa pakalpojumiem gan iedzīvotāju, gan valsts un pašvaldību darbinieku, veselības aprūpes un labklājības nozares speciālistu vidū, palielinot indivīdu spējas aktīvi piedalīties jautājumu savas un ģimenes locekļu veselības sakarā.

Projekta mērķa grupas	Projekta galvenā mērķa grupa ir augstam diskriminācijas riskam pakļauti cilvēki, kuriem ir neārstējama slimība tās terminālajā stadijā, kuras izārstēšana nav iespējama, un kur ārstu konsilija noteikta paredzamā dzīvildze (atlikušais dzīves ilgums ir līdz 6 mēnešiem), kā arī šo personu piederīgie.
Sadarbības	Projekta ietvaros tiek veidotas sadarbības ar citām NVO (lai veiksmīgāk nodrošinātu interešu aizstāvību, ietekmētu politikas dienaskārtību), ar uzņēmējiem (lai piesaistītu kā atbalstītājus), ar veselības aprūpes iestādēm un speciālistiem.
Projektā īstenotās aktivitātes, galvenie rezultāti	1) Sabiedrības informēšana un izglītošana: caur publiskiem forumiem (t.sk., dalība festivālā “Lampa”), publikācijām tika veicināta plašākā sabiedrībā izpratne par hospisa pakalpojumu, par nāves tēmu u.c.. 2) Brīvprātīgā darba veicināšana reģionos – caur apmācību semināriem un sadarbības līgumiem ar divām reģionālajām slimnīcām (aizsāktas sarunas ar vēl citām slimnīcām), piesaistīti 76 jauni brīvprātīgie, un brīvprātīgā darba veicēju apmeklējumu skaits slimnīcās 44 nedēļās sasniedza 181 brīvprātīgo apmeklējumus, slimnīcās laika posmā no 01.01.2024. līdz 31.10.2024. – kopā apmeklēti aptuveni 10790 (9660 pacienti Rīgā – 1130 pacienti reģionos) pacienti. 3) Labo praksi apzināšana un pieredzes iegūšana no Eiropā izveidotiem hospisa pakalpojumu centriem – apmeklējot hospisu “Hospiz-Bewegung Salzburg” Austrijā, Zolzburgā.
Labā prakse	✓ Projekta īstenotāji pārzina un turpina iepazīt ārvalstu labās prakses piemērus, piemērojot iegūto pieredzi Latvijas situācijai. ✓ Aktivitātes ir vērstas ne tikai uz organizācijas mērķa sasniegšanu, bet plašākas izpratnes veidošanu visā sabiedrībā – par hospisa pakalpojumu, par brīvprātīgā darbu u.tml. ✓ Pārmaiņas tiek iniciētas caur konkrētām rīcībām vidējā lēmumu pieņemšanas līmenī – slimnīcu vadību un personālu, kā arī mēģinot vairot izpratni plašākā sabiedrībā.

Biedrība “Pierīgas Partnerība” – Kaimiņu kopienu kopspēks

Projekta īstenotājs	Biedrība “Pierīgas Partnerība”
Projekta nosaukums	Kaimiņu kopienu kopspēks
Projekta joma (atslēgas vārdi)	Vietējo kopienu iespējošana Interesu aizstāvība Dialogs starp iedzīvotājiem un pašvaldību Pieredzes pārņemšana
Projekta numurs	2023.LV/NVOF/MAC/041
Projekta darbības virziens	Atbalsts NVO pilsoniskās sabiedrības aktivitātēm NVO un iedzīvotāju savstarpējās sadarbības stiprināšana
Projekta īstenošanas periods	01.05.2023.–31.10.2024.
Projekta mērķis	Sekmēt kvalitatīvu un sistēmisku iedzīvotāju iesaisti un pilsonisko līdzdarbošanos teritoriālo (apkaimes) iedzīvotāju kopienu vajadzību apzināšanā, uz tām balstītu risinājumu īstenošanā un kopienu stiprināšanā Mārupes, Olaines un Ķekavas novados, sniedzot tām atbalstu to kapacitāti ilgtspējīgai attīstībai.
Projekta mērķa grupas	Tiešā mērķa grupa ir trīs novadu – Mārupes, Olaines un Ķekavas esošo un topošo iedzīvotāju kopienu pārstāvji – gan aktīvie līderi, kuri organizē kopienas ikdienas dzīvi, gan kopienas iedzīvotāji, kuri ik pa laikam piedalās kādās kopienas aktivitātēs, pasākumos, tāpat arī NVO un pašvaldību pārstāvji.
Sadarbības	Projekta iesniedzējs ir vietējā rīcības grupa, kas darbojas Mārupes un Olaines novadu teritorijā – jau ilgstoši tās sadarbības partneris ir biedrība “Partnerība Daugavkrasts” – vietējā rīcības grupa, kas darbojas Ķekavas novada teritorijā Sadarbība ar pašvaldībām, lai aktīvi pārstāvētu iedzīvotāju viedokli.
Projektā īstenotās aktivitātes, galvenie rezultāti	Projekts vērst uz vietējo iedzīvotāju aktivizēšanu un izglītošanu par to, kā aizstāvēt savas intereses, veidot produktīvu dialogu ar pašvaldībām. Lai šos uzdevumus sasniegtu, projektā tika īstenotas gan apmācības un uzsākta mentoringa programma, gan īstenots pieredzes brauciens pie Kurzemes aktīvajām kopienām. Tāpat norisinājās virkne pašu kopienu veidoti pasākumi. Projekta noslēgumā – trīs iedzīvotāju forumi „Ideju skrejceļš”, diskusiju par iedzīvotāju kopienām un iedzīvotājiem aktuālām tēmām, informācijas sniegšanai iedzīvotājiem par aktualitātēm, t.sk. iesaistot publiskā sektora pārstāvjus, risinot iedzīvotāju padomju jautājumus, stiprinot sabiedrības un publiskā sektora savstarpējo sadarbību. Un divu dienu projekta noslēguma pasākums “Dižkūre”, lai pilnveidotu kopienu līderu savstarpējās sadarbības un komandas vadības prasmes, profesionālās zināšanas ar dažādām komandu aktivitātēm turpmākai kopienas ilgtspējīgai darbībai.
Labā prakse	✓ Iedzīvotāju aktivizēšanai tiek izmantotas dažādas pieejas, lai nostiprinātu iegūtās prasmes un tās izmantotu konkrētās rīcībās. ✓ Pieteikumā aktualizē problēmu, kas skar daudzas pašvaldības tuvākajā nākotnē: iedzīvotāju padomju izveide, kā piesaistīt un motivēt iedzīvotājus darboties tajā, kā sekmēt padomju efektīvu darbību, sabiedrības un publiskā sektora sadarbību problēmjautājumu risināšanā.

Biedrība „NEXT” – Uzmanību: LĪDZDALĪBA!

Projekta īstenotājs	Biedrība „NEXT”
Projekta nosaukums	Uzmanību: LĪDZDALĪBA!
Projekta joma (atslēgas vārdi)	Līdzdalība Izpratnes veicināšana par līdzdalību Vietējās kopienas Jauniešu iesaiste Hakatons TikTok
Projekta numurs	2023.LV/NVOF/MAC/067
Projekta darbības virziens	Atbalsts NVO pilsoniskās sabiedrības aktivitātēm
Projekta īstenošanas periods	01.03.2023.–31.10.2024.
Projekta mērķis	Veicināt Latvijas iedzīvotāju līdzdalību un ticību savai spējai ietekmēt sabiedrībā notiekošos procesus.
Projekta mērķa grupas	Projektā definētas vairākas mērķgrupas katrai no aktivitātēm: plašāka sabiedrība (“Līdzdalības sarunu” skatītāji, klausītāji), līdzdalības eksperti, jaunieši (“Līdzdalības TikTok akadēmijas” dalībnieki), kopienu pārstāvji (“Līdzdalības hakatonu” dalībnieki).
Sadarbības	Katrai aktivitātei ir precīzi definēta mērķauditorija un ar to tiek veidota sadarbība konkrēto uzdevumu īstenošanai. Būtiska ir sadarbība ar jauniešiem un vietējām kopienām.
Projektā īstenotās aktivitātes	Projekts ir fokusēts uz sabiedrības domas veidošanu par līdzdalību (uz plašu sabiedrību vērsta aktivitāte ir “Līdzdalības sarunas”). Projekts aktīvi iesaistīja daļu no mērķgrupām (jauniešus, vietējās kopienas) un piedāvāja konkrētus risinājumus līdzdalībai. 1) Notikušas un tiešsaistē publicētas 40 “Līdzdalības sarunas”, kurās 40 līdzdalības eksperti un praktiķi dalījās līdzdalības piemēros un praktiskos ieteikumos. 2) “Līdzdalības TikTok akadēmija”, kurā 40 jaunieši apguva medijpratību, lai saistoši komunicētu par līdzdalības nozīmi un iespējām ar citiem jauniešiem un plašāku sabiedrību. 3) “Līdzdalības hakatoni”, kuros piedalījās 62 dažādu kopienu pārstāvji un radīja idejas līdzdalības iniciatīvām, kā arī saņēma praktisku atbalstu to īstenošanā.
Labā prakse	✓ Projekta aktivitātes izrietēja no un noritēja sinerģijā ar citām iesniedzēja aktivitātēm un citu NVO aktivitātēm (piemēram, “Līdzdalības hakatonā” īpaši tika aicināti piedalīties dalībnieki no “Viedo ciemu” un to kandidātu kopienām, lai veicinātu “Viedo ciemu” kustības iedzīvotāju līdzdalības pieredzes un pieejas pārņemšanu arī citās kopienās. Projekta īstenotājs 2022.gadā īstenojis projektu, kur tika apzināti līdzdalības piemēri no “Viedo ciemo” kopienām). ✓ Plaša un mērķtiecīga publicitāte, izmantoti dažādi komunikācijas kanāli, piemēroti konkrētām mērķauditorijām. ✓ Izvēlēti viedokļu līderi konkrētai mērķauditorijai, piemēram, aktivitātes īstenošanā kā “Līdzdalības TikTok akadēmijas” vadītājs tiks iesaistīts viens no Latvijas populārākajiem TikTokeriem Alens Markuss Sveķis (@alenssveķis).

Biedrība „Īdenszīmes” – Savienojums. Viedā reģiona stratēģija Sēlijas vēsturiskajai zemei.

Projekta īstenotājs	Biedrība „Īdenszīmes”
Projekta nosaukums	Savienojums. Viedā reģiona stratēģija Sēlijas vēsturiskajai zemei
Projekta joma (atslēgas vārdi)	Vēsturiskās zemes Vietējo kopienu stiprināšana Viedā reģiona stratēģija Reģionālā attīstība
Projekta numurs	2023.LV/NVOF/MAC/001
Projekta darbības virziens	NVO darbības stiprināšana NVO interešu aizstāvības stiprināšana Atbalsts NVO pilsoniskās sabiedrības aktivitātēm NVO un iedzīvotāju savstarpējās sadarbības stiprināšana
Projekta īstenošanas periods	01.01.2023.–31.10.2024.
Projekta mērķis	Stiprināt vienotu, aktīvu un kompetentu pilsonisko sabiedrību Sēlijas vēsturiskajā zemē, veicot izglītības un saliedēšanas aktivitātes. Izveidot un nostiprināt pamatotu Sēlijas vēsturiskās zemes kā Viedā reģiona attīstības vīziju, izstrādājot sabiedrības vajadzībās, kā arī ekonomiskajās un sociālajās realitātēs balstītu Viedā reģiona stratēģiju. Stiprināt iesniedzējorganizācijas kapacitāti un ilgtspēju, kā arī veicināt lokāla līmeņa Sēlijas NVO izaugsmi.
Projekta mērķa grupas	Projektā ir iekļauta viena būtiskākā tiešā mērķa grupa, un tie ir 36 attālinātu lauku kopienu iedzīvotāji. Kā projekta tiešā mērķa grupa tiek definētas kopienu iniciatīvas grupas, vidēji 5 cilvēki no vienas kopienas, kopumā 180 cilvēki.

	Otra tiešā mērķa grupa ir Jēkabpils pilsētas NVO pārstāvji – 20 cilvēki. Šī mērķa grupa tiek piesaistīta sadarbībā ar Vidusdaugavas NVO resursu centru. Trešā tiešā mērķa grupa ir Daugavpils pilsētas NVO pārstāvji – 20 cilvēki.
Sadarbības	Projekta ietvaros tika stiprinātas dažāda līmeņa sadarbības Sēlijas vēsturiskās zemes teritorijā: starp iedzīvotājiem, ar novadu pašvaldībām, starp dažādiem NVO u.c.
Projektā īstenotās aktivitātes	Projektā tika īstenotas kompleksas, bet ļoti konkrēti definētas aktivitātes, kas veido, iedzīvotāju vajadzības balstītu, Sēlijas vēsturiskās zemes stratēģisku attīstību. Šī projekta komplicētību un unikalitāti rada fakts, ka Sēlijas vēsturiskās zemes teritorija ietver divus plānošanas reģionus un četru pašvaldību teritorijas, turklāt katrā no tām tā ir tikai viena pašvaldības daļa. Projekta aktivitātes nodrošināja aktīvu sadarbību starp mikrokopienām; veidoja pilsoniskās sabiedrības sadarbību ar novadu pašvaldībām, kā arī savstarpējo sapratni starp Sēlijas lauku teritorijas un lielāko pilsētu: Jēkabpils un Daugavpils NVO, noorganizējot divus pavasara un divus rudens NVO forumus. Aktivitātes vērstas arī uz NVO kapacitātes stiprināšanu gan pašā organizācijā, gan lokālā mēroga NVO (projektu koppraktišanas darbnīcas). Projekta ietvaros tika izstrādāta rokasgrāmata „Savienojumu ceļi un risinājumi. Rokasgrāmata aizrautīgiem attīstītājiem” ar četriem pielikumiem un Sēlijas vēsturiskās zemes "Viedā reģiona stratēģija" (tulkota arī angļu valodā).
Labā prakse	✓ Izstrādātā Sēlijas vēsturiskās zemes kā Viedā reģiona stratēģija rada stabilu pamatu turpmāko piecu gadu darbam, kā arī var kalpot par paraugu citām pašvaldībām. ✓ Stratēģijas izstrāde tika balstīta vajadzību izpētē, iedzīvotāju un NVO viedokļos. ✓ Noslēgts sadarbības līgums, kas veido ietvaru sadarbībai starp ļoti dažādiem spēlētājiem – biedrībā „Ūdenszīmes”, kas ir kopienu sadarbības tīkla „Sēlijas salas” koordinējošā organizācija, 2022.gadā šajā sadarbības tīklā apvienoja 36 kopienas.

Nodibinājums “Bērnu Slimnīcas fonds” – Sociālās atstumtības riskam pakļauto jauniešu (skolēnu ar uzvedības problēmām) interešu aizstāvība, veidojot valsts atbalsta sistēmu

Projekta īstenotājs	Nodibinājums “Bērnu Slimnīcas fonds”
Projekta nosaukums	Sociālās atstumtības riskam pakļauto jauniešu (skolēnu ar uzvedības problēmām) interešu aizstāvība, veidojot valsts atbalsta sistēmu
Projekta joma (atslēgas vārdi)	Interesu aizstāvība Metodiskie materiāli Bērni ar uzvedības problēmām Skolu vide Vecāki, ģimenes
Projekta numurs	2023.LV/NVOF/MAC/010
Projekta darbības virziens	NVO darbības stiprināšana NVO interešu aizstāvības stiprināšana
Projekta īstenošanas periods	01.01.2023.–31.10.2024.
Projekta mērķis	Sniegt informatīvi izglītojošu atbalstu un interešu aizstāvību iedzīvotāju grupai (bērni ar uzvedības grūtībām, tai skaitā pirmsskolas vecuma bērni), kā arī, sadarbībā ar nozares profesionāļiem un lēmumpieņēmējiem, izstrādāt “Iekļaujošas izglītības Atbalsta plānu 2024.–2028. gadam bērniem ar uzvedības grūtībām skolu vidē”, kas vērstas uz bērnu ar uzvedības problēmām sekmīgu iekļaušanu izglītības apguves procesā, nepieciešamo atbalsta pakalpojumu iekļaušanu valsts apmaksātā atbalsta sistēmā.
Projekta mērķa grupas	Projekta tiešā mērķa grupa ir bērni ar uzvedības problēmām vispārīgizglītojošās izglītības iestādēs, bērni ar uzvedības problēmām speciālās izglītības iestādēs (tai skaitā arī pirmsskolas izglītības iestādēs). Tāpat arī izglītības iestāžu vadītāji, pedagogi un atbalsta personāls.
Sadarbības	Sadarbības tiek veidotas ar dažādu līmeņu iesaistītajām pusēm, definētās problēmas risināšanai – ar politikas veidotājiem, veselības aprūpes institūcijām un speciālistiem, ar skolām, ar pedagogiem un citiem profesionāļiem, kas strādā ar bērniem un jauniešiem.
Projektā īstenotās aktivitātes	Projekta realizācija sniedz būtisku ieguldījumu pieaugošās problēmas (bērnu ar uzvedības grūtībām iekļaušana izglītības sistēmā, skolu/pirmsskolas vidē) risināšanā. Projekts ne vien aktualizē šo jautājumu kopumā, bet arī izstrādā pierādījumus balstītu “Iekļaujošas izglītības atbalsta plānu 2024.–2028. gadam bērniem ar uzvedības grūtībām izglītības sistēmā”. Izveidoti arī informatīvi materiāli vecākiem un pedagogiem (4 video, 2 bukleti). Tāpat tiek stiprināta projekta iesniedzēja organizācija – izstrādāts izstrādāta darbības stratēģija (2024.–2026. gadam).
Labā prakse	✓ Kompleksas aktivitātes ļoti konkrētu plānoto pārmaiņu sasniegšanai. ✓ Vajadzību izpēte pirms atbalsta plāna izstrādes, lai izzinātu iesaistīto pušu viedokļus un gūtu idejas – podkāsti, diskusijas/domnīcas. ✓ Vienlaikus tiek stiprināta arī pašas organizācijas darbība, izstrādājot vidēja termiņa darbības stratēģiju.

Biedrība “Latvijas Pilsoniskā alianse” – Noturībspējas stiprināšana pilsoniskajā sabiedrībā

Projekta īstenotājs	Biedrība “Latvijas Pilsoniskā alianse”
Projekta nosaukums	Noturībspējas stiprināšana pilsoniskajā sabiedrībā
Projekta joma (atslēgas vārdi)	Interesu aizstāvība NVO sektors Noturībspēja Pilsoniskā sabiedrība
Projekta numurs	Nr.2023.LV/NVOF/MAC/038
Projekta darbības virziens	NVO darbības stiprināšana NVO interešu aizstāvības stiprināšana Atbalsts NVO pilsoniskās sabiedrības aktivitātēm NVO un iedzīvotāju savstarpējās sadarbības stiprināšana
Projekta īstenošanas periods	01.01.2023.–31.10.2024.
Projekta mērķis	Veicināt pilsoniskās sabiedrības noturībspēju. Projekts fokusēsies uz organizācijas un sektora noturību.
Projekta mērķa grupas	Pilsoniskā sabiedrība/NVO; sabiedrība kopumā, publiskā pārvaldes, dažādu sektoru pārstāvji starptautiskā līmenī.
Sadarbības	LPA darbojas kā platforma pilsoniskās sabiedrības interešu pārstāvībā reģionālā, nacionālā un ES līmenī, līdzdarboties politikas izstrādē, ieviešanā un uzraudzībā, kā arī rosināt citas NVO iesaistīties un sadarboties lēmumu pieņemšanas procesos – līdz ar to dažādas sadarbības ir šīs organizācijas pamatā: ar politikas veidotājiem, ar dažādiem NVO, ar starptautiskiem partneriem u.c.
Projektā īstenotās aktivitātes	Projekta ietvaros ir veiktas daudzpusīgas sabiedrības un NVO sektora interešu aizstāvības aktivitātes: 1) Caur dalību formālās un neformālās sanāksmēs; 2) Caur rakstisku viedokļu un atzinumu sniegšanu (115 atzinumi, dubultojot plānoto); 3) Veicot tematiskās izpēti par dažādiem jautājumiem, kas palīdz argumentācijā (14); 4) Regulāri tiekoties klātienē un/vai attālināti ar NVO pārstāvjiem un/vai citām ieinteresētajām pusēm. Projekta īstenotāji sniedza aktuālu un skaidrojošu informāciju par norisēm NVO sektorā un publiskajā pārvaldē Latvijā un ārvalstīs – izdodot regulāru ziņu lapu latviešu un angļu valodās par aktualitātēm, kā arī rīkojot demokrātisku vērtību un sadarbības popularizējošus pasākumus – Starptautisko NVO dienu un Demokrātijas nedēļu. Tāpat aktivitātes vērstas uz NVO vadītāju un līderu tīklošanos, lai stiprinātu savstarpējo sadarbību.
Labā prakse	✓ Aktīva interešu aizstāvība un pārstāvība starptautiskā mērogā (28 starptautiskas tikšanās). ✓ Tiek veiktas tematiskās izpēti/pētījumi, lai veidotu argumentētu interešu aizstāvību. ✓ Aktīva un daudzpusīga līdzdalība dažādās interešu aizstāvības aktivitātēs.

Nodibinājums “Pasaules dabas fonds” – Atbalsts vides interešu aizstāvības, pilsoniskās sabiedrības aktivitāšu darbības stiprināšanai

Projekta īstenotājs	Nodibinājums “Pasaules dabas fonds”
Projekta nosaukums	Atbalsts vides interešu aizstāvības, pilsoniskās sabiedrības aktivitāšu darbības stiprināšanai
Projekta joma (atslēgas vārdi)	Vides aizsardzība Interesu aizstāvība Sadarbība ar politikas veidotājiem Brīvprātīgie Skolēni Ilgtspējīga attīstība
Projekta numurs	2023.LV/NVOF/MAC/068
Projekta darbības virziens	NVO interešu aizstāvības stiprināšana Atbalsts NVO pilsoniskās sabiedrības aktivitātēm NVO un iedzīvotāju savstarpējās sadarbības stiprināšana
Projekta īstenošanas periods	01.01.2023.–31.10.2024.
Projekta mērķis	Sabiedriskā labuma vides interešu – klimata pārmaiņu, vides piesārņojuma, bioloģiskās daudzveidības un aprites ekonomikas – un ilgtspējīgas attīstības aizstāvības nodrošinājums, labvēlīgas vides veidošana (tiesiski, institucionāli) ilgtspējīgai attīstībai un sabiedrības transformācijas virzība pilsoniskās līdzdalības stiprināšanā vides interešu aizstāvībā.
Projekta mērķa grupas	Mērķa grupas projektā ir dažādas – valsts institūcijas, pašvaldības, tautsaimniecības sektori, NVO un sociālas iniciatīvas, izglītības institūcijas, ģeogrāfijas un dabas zinību skolotāji, 7.–12. klašu skolēni, sabiedrība kopumā.
Sadarbības	Aktīva sadarbība ar politikas veidotājiem dažādos līmeņos; aktīva sadarbība ar NVO, tai skaitā vienotas pozīcijas izstrāde/aizstāvība kopā ar citām nacionālam (Zaļā brīvība, Latvijas dabas fonds, Vides aizsardzības klubs, Latvijas Ornitoloģijas biedrība, Vides izglītības fonds, Ekodizaina

	kompetences centrs, Latvijas Makšķernieku asociācija, u.c.), reģionālām organizācijām (Teiču dabas fonds, Ķemeru nacionālā parka fonds u.c.) un sociālajam iniciatīvām. Sadarbība ar sabiedrību tiek attīstīta caur brīvprātīgo kustību un skolām.
Projektā īstenotās aktivitātes	Projektā tiek īstenotas daudzskaitlīgas aktivitātes dažādos virzienos. 1) Vides interešu aizstāvība un līdzdalība valsts pārvaldes un pašvaldību darbībā – valsts politikas un sektora politikas dokumentu un tiesību aktu izstrādē, ieviešanā un īstenošanas uzraudzībā, kā arī nevalstisko iniciatīvu, t.sk. biznesa sektoru organizētos procesos (vairāk nekā 100 aktivitātes). 2) Savstarpējas NVO sadarbības stiprināšana un vienotas, kopējas pozīcijas virzība vides interešu un ilgtspējīgas attīstības aizstāvībā – nacionālā un starptautiskā mērogā. 3) Sabiedrības informēšana par aktuālajiem procesiem vides interešu un ilgtspējīgas attīstības aizstāvībā un NVO vienotas pozīcijas aizstāvībā. 4) Sabiedrības līdzdalība, kļūstot par brīvprātīgo vides interešu un ilgtspējīgas attīstības aktualizēšanai. Izstrādāta PDF brīvprātīgo kopienas nolikums un stratēģija, kuras ietvaros attīstīti dažādi tīklošanās un sadarbības stiprināšanas pasākumi. 5) Sabiedrības iesaistei tiek izdoti vairāki regulāri izdevumi. Ikmēneša izdevums brīvprātīgo biedru kopienai par aktualitātēm. Ziņu avīze skolām (ģeogrāfijas, dabas zinību skolotājiem) par klimata pārmaiņu, dzīvās dabas, citu vides jautājumu aktualitātēm, procesiem, jaunumiem un sabiedriskās iesaistes iespējām. 6) Izglītojošu pasākumu – Dabas dienu organizēšana dažādās Latvijas skolās 7.–12. klašu skolēniem.
Labā prakse	✓ Sabiedrības informētība par aktuālajiem vides jautājumiem tiek veidota arī caur aktīvu līdzdalību – brīvprātīgo kustību. ✓ Projekta veidotāji vēršas pie skolu jauniešiem kā pie mērķgrupas, kura veidos nākotnes sabiedrību. ✓ Aktīva dalība publiskās diskusijās dažādos formātos – viedokļu sniegšana, ekspertīze, dalība masu mediju diskusijās un raidierakstos, pašu iniciētas avīzes izdošana, piedalīšanās sarunu festivālā “Lampa” u.tml. ✓ Pastāvīga klātbūtne politikas veidotāju aktivitātēs, lēmumu pieņemšanas visos posmos.

7.2. NVO sektoram pieejamie finanšu instrumenti

Latvijā nevalstiskajām organizācijām ir pieejami vairāki finanšu avoti – gan publiskie avoti, ko piedāvā Latvijas valsts pārvaldes institūcijas, pašvaldības, dažādi starptautiskie fondi vai atbalsta programmas, kā arī privātie fondi. Pamatā starptautiskie fondi vai atbalsta programmas sniedz atbalstu projektiem, kas balstās uz partnerībām starp institūcijām un organizācijām, kas darbojas dažādās valstīs.

Lielākā daļa nevalstisko organizāciju darbība atbilst kādai konkrētai nozarei, piemēram, kultūras, vides, izglītības, u.c. nozarei. Ir arī tādas nevalstiskās organizācijas, kuras grūti attiecināt uz konkrētu nozari – organizācijas, kuras nodrošina pilsonisko līdzdalību, cilvēktiesību aizsardzību, kā arī risina citus problēmjautājumus pilsoniskās sabiedrības un demokrātijas stiprināšanai. Tālāk pieejamais finansējums nevalstiskajām organizācijām ir iedalīts nozaru griezumā, atsevišķi izdalot finansējuma avotus, kas pieejami pilsoniskās sabiedrības un demokrātijas stiprināšanas mērķiem. Apkopojumā minētas nevalstisko organizāciju vidū visbiežāk izmantotas nozaru atbalsta programmas Latvijā.

Nr.	Finansējuma avots	Atbalsta mērķis	Administrators	Projekta pieteikumu uzsaukumi/ Pieejamais finansējums	Vairāk informācijas
Pilsoniskās sabiedrības un demokrātijas stiprināšana					
1.	Latvijas valsts budžeta finansētās programma “NVO fonds”	Programmas mērķis ir stiprināt pilsoniskās sabiedrības ilgtspējīgu attīstību un demokrātiju Latvijā.	Sabiedrības integrācijas fonds	Uz ziņojuma izstrādes brīdi atlases dokumentācija 2026.gada konkursam nav pieejama. 2026.gada projekta pieteikumu iesniegšana plānota 2025.gada augustā, septembrī. No iepriekšējo gadu pieredzes vienam mikroprojektam minimāli pieejamais finansējums bija 2 000 EUR un maksimālais – 13 000 EUR, vienam makroprojektam minimāli pieejamais finansējums bija 13 001 EUR un maksimālais – 80 000 EUR.	https://www.sif.gov.lv/lv/nvo-fonds
2.	Latvijas valsts budžeta finansētās programma “Līdzfinansējuma programma”	Programmas mērķis ir veicināt Latvijas biedrību un nodibinājumu līdzdalību ārvalstu fondu finansētu projektu, kas vērsti uz saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības attīstību, īstenošanā.	Sabiedrības integrācijas fonds	Uz ziņojuma izstrādes brīdi atlases dokumentācija 2025.gada konkursam nav pieejama. 2025.gada projekta pieteikumu iesniegšana plānota 2025.gada aprīlī, maijā. No iepriekšējo gadu pieredzes vienam projektam minimāli pieejamais finansējums bija 2 000 EUR un maksimālais – 10 000 EUR.	https://www.sif.gov.lv/lv/lidzfinansējuma-programma
3.	Latvijas valsts budžeta finansētā programma “Mazākumtautību un sabiedrības saliedētības programma”	Programmas mērķis ir veicināt sabiedrības saliedētību, savstarpējo sadarbību un mazināt aizspriedumus pret un starp etniskajām grupām.	Sabiedrības integrācijas fonds	Uz ziņojuma izstrādes brīdi atlases dokumentācija 2025.gada konkursam nav pieejama. 2025.gada projekta pieteikumu iesniegšana plānota 2025.gada jūnijā, jūlijā. No iepriekšējo gadu pieredzes vienam projektam minimāli pieejamais finansējums bija 2 500 EUR un maksimālais – 10 000 EUR.	https://www.sif.gov.lv/lv/mazakumtautibu-un-sabiedrības-saliedētības-programma
4.	Latvijas valsts budžeta finansētā programma “Atbalsts diasporas un Latvijas bērnu kopējām nometnēm”	Programmas mērķis ir saglabāt diasporas saikni ar Latviju un stiprināt tās nacionālo identitāti.	Sabiedrības integrācijas fonds	Uz ziņojuma izstrādes brīdi atlases dokumentācija 2026.gada konkursam nav pieejama. 2025.gada projekta pieteikumu iesniegšana plānota 2025.gada septembrī. No iepriekšējo gadu pieredzes vienam projektam maksimālais pieejamais finansējums bija 14 000 EUR.	https://www.sif.gov.lv/lv/atbalsts-diasporas-un-latvijas-bērnu-kopējām-nometnēm
5.	Latvijas valsts budžeta finansētā programma “Pilsoniskās līdzdalības veicināšanas programma diasporas NVO darbības atbalstam”	Programmas mērķis ir saglabāt no Latvijas emigrējušo iedzīvotāju saikni ar Latviju, stiprināt viņu nacionālo identitāti, veicināt diasporas pašorganizēšanos, kā arī veicināt diasporas pilsonisko līdzdalību Latvijas sabiedriski politiskajā dzīvē.	Sabiedrības integrācijas fonds	Uz ziņojuma izstrādes brīdi atlases dokumentācija 2026.gada konkursam nav pieejama. 2026.gada projekta pieteikumu iesniegšana plānota 2025.gada decembrī.	https://www.sif.gov.lv/lv/pilsoniskās-līdzdalības-veicināšanas-programma-diasporas-nvo-darbības-atbalstam

Nr.	Finansejuma avots	Atbalsta mērķis	Administrators	Projekta pieteikumu uzsaukumi/ Pieejamais finansējums	Vairāk informācijas
				No iepriekšējo gadu pieredzes vienam projektam maksimālais pieejamais finansējums bija 15 000 EUR.	
6.	Atbalsts ģimeņu interešu pārstāvošo NVO pamatdarbības nodrošināšanai	Programmas mērķis ir nodrošināt atbalstu nevaldības organizāciju iniciatīvām ģimenēm draudzīgas vides veidošanā un sabiedrības līdzdalības veicināšanā, sekmējot ģimeņu atbalsta politikas jautājumu risināšanu Latvijā. Konkursa mērķis ir sniegt atbalstu pamatdarbības nodrošināšanai NVO, kuras piedalās ģimeņu atbalsta politikas jautājumu risināšanā valsts līmenī.	Sabiedrības integrācijas fonds	Uz ziņojuma izstrādes brīdi atlases dokumentācija 2025.gada konkursam nav pieejama. 2025.gada projekta pieteikumu iesniegšana plānota 2025.gada augustā. No iepriekšējo gadu pieredzes vienam projektam pieejamais finansējums bija 30 000 EUR.	https://www.sif.gov.lv/lv/atbalsts-gimenu-interesu-parstavoso-nvo-pamatdarbibas-nodrosinasanai
7.	Eiropas Sociālais fonds Plus	ESF+ koncentrējas uz nodarbinātības, izglītības un sociālās iekļaušanas veicināšanu. NVO var piedalīties projektos, kas sniedz atbalstu neaizsargātām sabiedrības grupām, attīsta sociālo pakalpojumu pieejamību un stiprina pilsonisko sabiedrību.	Centrālā finanšu un līgumu aģentūra	2025.gada I ceturksnī ir plānotas divas projektu iesniegumu atlases – 4.3.5.1. Sabiedrībā balstītu sociālo pakalpojumu pieejamības palielināšana 4.3.6.4. Atbalsta instrumentu izstrāde un ieviešana ģimenes funkcionalitātes stiprināšanai 2026. gada I ceturksnī ir plānota viena projektu iesniegumu atlase – 4.3.4.2. Atbalsta pasākumi diskriminācijas riskam pakļautajām personām vienlīdzīgu iespēju un tiesību realizēšanai dažādās dzīves jomās	https://www.cfla.gov.lv/lv/2021-2027-programmas
8.	ES fondu programma “LEADER”	LEADER ir Eiropas Savienības Lauku attīstības programmas pieeja, kas veicina vietējo attīstību lauku teritorijās, dodot iespēju kopienām aktīvi iesaistīties savas apkārtnes sociālekonomiskās situācijas uzlabošanā. Programmu īsteno vietējās rīcības grupas, kas apvieno pašvaldības, uzņēmējus, nevalstiskās organizācijas un iedzīvotājus, lai veidotu un realizētu attīstības stratēģijas konkrētajos reģionos. LEADER programmas galvenie mērķi: - Vietējo kopienu attīstība – veicināt ekonomisko, sociālo un vides ilgtspējību, radot jaunas darba vietas, uzlabojot dzīves kvalitāti un attīstot pakalpojumus lauku reģionos. - Iedzīvotāju iesaiste lēmumu pieņemšanā – dot vietējiem iedzīvotājiem iespēju aktīvi piedalīties savas teritorijas attīstības plānošanā un projektu īstenošanā. - Uzņēmējdarbības veicināšana – sniegt atbalstu mazajiem un vidējiem uzņēmumiem, lauksaimniecības un amatniecības nozarēm, veicinot inovācijas un jaunu biznesa modeļu ieviešanu.	Lauku atbalsta dienests sadarbībā ar Zemkopības ministriju un vietējām rīcības grupām	Informācija par 2025.gada uzsaukumiem ir atrodama katras vietējās rīcības grupas tīmekļa vietnē.	https://www.laukutikls.lv/nozares/lauku-telpa/leader https://www.laukutikls.lv/sites/laukutikls.lv/files/article_attachments/vrg_lad_karte.pdf

Nr.	Finansejuma avots	Atbalsta mērķis	Administrators	Projekta pieteikumu uzsaukumi/ Pieejamais finansējums	Vairāk informācijas
		- Sociālās un kultūras dzīves uzlabošana – attīstīt sabiedriskās iniciatīvas, atbalstīt kultūras pasākumus, izglītības un veselības pakalpojumu pieejamību. - Ilgtspējīga resursu izmantošana – veicināt vides saglabāšanu un dabas resursu efektīvu pārvaldību, atbalstot videi draudzīgus projektus un infrastruktūras uzlabojumus.			
9.	ES programma "Pilsoņi, vienlīdzība, tiesības un vērtības"	Programmas mērķis ir veidot un uzturēt atvērtu, demokrātisku, vienlīdzīgu un iekļaujošu sabiedrību, kuras attiecību pamatā ir tiesiskums. Tā ir orientēta uz dinamisku un spēkpilnu pilsonisko sabiedrību, sociālo līdzdalību un daudzveidību, kas balstās Eiropas kopīgā vēsturē un vērtībās. 2025.gada uzaicinājuma mērķis ir atbalstīt projektus, kas veicina starpvalstu partnerības un tīklus, kas tieši iesaista iedzīvotājus. Šie projekti pulcēs dažādus cilvēkus no dažādām izcelsmēm un dzimumiem pasākumos, kas ir tieši saistīti ar ES politiku, dodot viņiem iespēju aktīvi piedalīties ES politikas veidošanas procesā un tādējādi dot ieguldījumu ES demokrātiskajā un pilsoniskajā dzīvē. Projekti veicinās pilsoņu, tostarp jauniešu, izpratni par politikas veidošanas procesu, praksē parādot, kā iesaistīties ES demokrātiskajā dzīvē, un ļaujot viņiem darīt zināmu un publiski apmainīties ar viedokļiem visās Savienības darbības jomās.	Eiropas Komisija, Kultūras ministrija – Informācijas punkts Latvijā	Projektu pieteikumu iesniegšana ir plānota līdz 2025.gada 29.aprīlim (uzsaukuma numurs ir CERV-2025-CITIZENS-CIV) Vienam projektam pieejamais minimālais finansējums ir 75 000 EUR.	https://www.km.gov.lv/lv/es-programma-pilsoni-vienlīdzība-tiesības-un-vertības-cerv-2021-2027 https://www.km.gov.lv/lv/uzsaukums-pilsonu-iesaistīšanas-un-līdzdalības-veicināšanai-civ25 https://commission.europa.eu/funding-tenders/find-funding/eu-funding-programmes/citizens-equality-rights-and-values-programme/citizens-equality-rights-and-values-programme-overview_lv https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/opportunities/portal/screen/opportunities/topic-details/CERV-2025-CITIZENS-CIV?order=DESC&pageNumber=1&pageSize=50&sortBy=startDate&keywords=CERV-2025-CITIZENS-CIV&isExactMatch=true&status=31094501,31094502
10.	Ziemeļvalstu Ministru padomes atbalsta programma "Ziemeļvalstu un Baltijas valstu NVO programma"	Ziemeļvalstu un Baltijas valstu NVO programmas mērķis ir sadarbības veicināšana starp Ziemeļvalstu un Baltijas valstu nevalstiskām organizācijām, pilsoniskās sabiedrības stiprināšana un jaunu ilgtspējīgu iniciatīvu atbalstīšana. Lai īstenotu Vīziju 2030, Ziemeļu Ministru padome ir noteikusi stratēģisku prioritāšu kopumu. Tas nozīmē, ka visiem projektiem ir jāizpilda vismaz viena no šīm prioritātēm: - Zaļš reģions — veicināt mūsu sabiedrības zaļo pāreju un strādāt pie oglekļa neitralitātes, un ilgtspējīgas aprites un bioekonomikas; - Konkurētspējīgs reģions – veicināt zaļo izaugsmi Ziemeļvalstu reģionā, pamatojoties uz zināšanām, inovācijām, mobilitāti un digitālo integrāciju; - Sociāli ilgtspējīgs reģions – veicināt iekļaujošu, vienlīdzīgu un savstarpēji saistītu reģionu ar kopīgām vērtībām un stiprinātu kultūras apmaiņu un labklājību.	Ziemeļvalstu Ministru padome	2025.gada projekta pieteikumu iesniegšana plānota 2025.gada 17. martā. Programmai kopumā ir pieejami 60 000 EUR gadā. Vienam projektam pieejamais finansējums ir no 7 000 EUR līdz 25 000 EUR.	https://norden.lv/lv/grantu-programmas/ziemeļvalstu-un-baltijas-valstu-nvo-programma/ https://www.ncmgrants.org/

Nr.	Finansejuma avots	Atbalsta mērķis	Administrators	Projekta pieteikumu uzsaukumi/ Pieejamais finansējums	Vairāk informācijas
11.	NVO programmas Baltijas jūras reģionam “Prosperous Future”	"Prosperous Future" ir atbalsta programma Ziemeļvalstu organizācijām sadarbībai ar Lietuvas, Latvijas, Igaunijas, Polijas pilsonisko sabiedrību un neatkarīgiem partneriem, kas saistīti ar Ukrainu, Baltkrieviju un Krieviju, lai izveidotu zaļāku, demokrātisku un ilgtspējīgāku reģionu. Ziemeļvalstu Ministru padomes programmas "Prosperous Future" mērķis ir turpināt veicināt NVO sadarbību reģionā, atbalstīt pilsoniskās sabiedrības un demokrātijas attīstību, kā to paredz Ziemeļvalstu Ministru padomes stratēģiskās prioritātes. Ziemeļvalstu vīzija ir līdz 2030. gadam kļūt par ilgtspējīgāko un integrētāko reģionu pasaulē.	Ziemeļvalstu Ministru padome	2025.gada projekta pieteikumu iesniegšana plānota 2025.gada 19. februārī. Vienam projektam pieejamais finansējums ir no ~40 200 EUR (300 000 DKK) līdz ~67 000 EUR (500 000 DKK).	https://norden.lv/lv/grantu-programmas/nvo-programmas-baltijas-juras-regionam/ https://www.ncmprosperousfuturegrants.org/
12.	ES Patvēruma, migrācijas un integrācijas fonds	Patvēruma, migrācijas un integrācijas fonda konkrētā mērķa “2. Likumīga migrācija un integrācija” aktivitātes Nr.13.3. „Trešo valstu pilsoņu integrācijas pasākumi, kas veicina mērķa grupas iekļaušanos sabiedrībā”: - I – aktivitātes, kas nodrošina inovatīvu pieeju integrācijas procesu veicināšanai mērķis ir veidot iekļaujošus risinājumus trešo valstu pilsoņu līdzdalībai kopienas dzīvē, īstenojot saliedējošus pasākumus un nodrošinot vietējās kopienas kontaktpunkta darbību trešo valstu pilsoņu atbalstam; - II – ievadkurss trešo valstu pilsoņiem par dzīvi Latvijā - aktivitātes vispārīgais mērķis ir sekmēt trešo valstu pilsoņu pamattiesību īstenošanu un viņu iekļaušanos Latvijas sabiedrībā.	Kultūras ministrija	Plānotais konkursa izsludināšanas un projekta iesnieguma iesniegšanas termiņš – I aktivitāte – 2025.gada janvāris – 2025.gada marts. II aktivitāte – 2026.gada janvāris – 2026.gada marts. Kopējais pieejamais finansējums aktivitātei ir 1 639 580 EUR.	https://www.km.gov.lv/lv/patveruma-migrācijas-un-integrācijas-fonds-2021-2027
13.	ASV vēstniecības Mazo grantu programma	ASV vēstniecības Mazo grantu programmas uzdevums ir veicināt noturīgu sadarbību starp ASV un Latviju. Īpaša uzmanība tiks veltīta projektiem, kas atbilst vienam vai vairākiem no šiem programmas mērķiem Latvijā: - Stiprākas demokrātijas institūcijas, tai skaitā stiprināta pilsoniskā sabiedrība, piekļuve uzticamiem un neatkarīgiem ziņu avotiem, spēja pretoties dezinformācijai, sociālā iekļautība un likuma vara; - Uzlabota Eiropas un transatlantiskā drošība, tai skaitā atbalsts NATO, kiberdrošība un citas kopīgās drošības problēmas; - Ilgtspējīga, iekļaujoša ekonomikas izaugsme, tai skaitā atbalsts STEAM izglītībai, vides problēmu risināšanai, uzņēmējdarbībai un mazpārstāvētu kopienu ekonomiskajai attīstībai; - Noturīgas kultūras saites starp ASV un Latviju, tai skaitā projekti, kas izceļ ASV un Latvijas partnerības plašumu un dziļumu vai parāda ASV kultūras aspektu, kas ir unikāls, nav plaši zināms un ir jēgpilns Latvijas auditorijai.	ASV vēstniecība	Vienam projektam pieejamais finansējums ir ~14 400 EUR (15 000 USD).	https://lv.usembassy.gov/lv/education-culture-lv/grants-lv/

Nr.	Finansejuma avots	Atbalsta mērķis	Administrators	Projekta pieteikumu uzsaukumi/ Pieejamais finansējums	Vairāk informācijas
14.	Kopienu filantropijas attīstības programma, Kopienu fondi	Kopienu filantropijas attīstības programmas mērķis ir nostiprināt un attīstīt kopienu filantropijas konceptu Latvijā, sniedzot atbalstu esošo kopienu fondu attīstībai un jaunām kopienu fondu izveides iniciatīvām lauku reģionos. Kopienu fondi ir labdarības organizācijas, kas savā apkaimē izzina sabiedrības vajadzības, piesaista ziedojumus un citus resursus sava novada iedzīvotāju svarīgām iecerēm un gādā par šo ieceru īstenošanu. Latvijā šobrīd ir izveidoti kopienu fondi Talsos, Lielvārdē, Valmierā, Alūksnē un Apē, Kandavā, Limbažos, Viduslatgalē, Ķekavā un Liepājā.	Borisa un Ināras Teterevu fonds	-	https://www.teterevufonds.lv/musu-darbi/kopienu-filantropija Talsu novadu fonds – http://www.tnf.lv/ Lielvārdes attīstības fonds – https://www.ogresnovads.lv/lv/strukturvie-niba/lielvarden-attistibas-fonds?utm_source=https%3A%2F%2Fwww.google.com%2F Valmieras novada fonds – http://www.vnf.lv/ Alūksnes un Apes novada fonds – https://www.aanf.lv/ Kandavas novada iespēju fonds – https://www.knif.lv/ Limbažu fonds – https://www.limbazufonds.lv/ Viduslatgales pārnovadu fonds – https://www.vlpf.lv/ Ķekavas novada fonds – https://www.knf.lv/ Liepājas novada fonds – https://lnf.lv/
15.	Valsts budžeta programma “Atbalsts attīstības sadarbības projektiem Latvijas Republikas noteiktajās saņēmējvalstīs”	Projekta konkursa mērķis ir atbalstīt attīstības sadarbības projektu īstenošanu attīstības valstīs, kas iekļautas Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācijas Attīstības palīdzības komitejas oficiālās attīstības palīdzības saņēmēju sarakstā.	Ārlietu ministrija	Uz ziņojuma izstrādes brīdi atlasses dokumentācija 2025.gada konkursam nav pieejama. 2025.gada projekta pieteikumu izsludināšana plānota 2025.gada februārī. No iepriekšējo gadu pieredzes vienam projektam piešķirtais minimālais granta apmērs ir 40 000 EUR gadā, maksimālais granta apmērs - 100 000 EUR gadā.	https://www.mfa.gov.lv/lv/projektu-uzsaukumi-un-finansejuma-iespejas
Kultūra					
16.	Valsts kultūrkapitāla fonda atbalsta programmas	Lai veicinātu līdzsvarotu visu kultūras nozaru attīstību, Valsts kultūrkapitāla fonds organizē kultūras projektu konkursus literatūras, mūzikas un dejas, teātra mākslas, filmu mākslas, vizuālās mākslas, kultūras mantojuma, tradicionālās kultūras, dizaina un arhitektūras nozarēs, iespējams iesniegt arī starpdisciplinārus projektus. Konkursa nolikumā ir noteiktas prioritātes katrai no nozarēm.	Valsts kultūrkapitāla fonds	Projektu pieteikumus pieņem – - konkurss no 2. janvāra līdz 24. janvārim - konkurss no 31. marta līdz 25. aprīlim 3. konkurss no 25. augusta līdz 12. septembrim	https://www.kkf.lv/
17.	Baltijas Kultūras fonds	Fonda prioritāte ir atbalstīt jaunus, vienreizējus kultūras pasākumus ārpus Baltijas valstīm, piemēram, koncertus, izstādes, festivālus, izrādes, starptautiskus pasākumus, kuros galvenā uzmanība pievērsta Baltijas reģionam, kā arī pasākumus, kas veicina kultūras internacionalizāciju.	Lietuvas Kultūras padome	Projekta pieteikumu iesniegšana ir plānota 2025.gada 22.februārī. Vienam projektam pieejams finansējums 25 000 EUR – 100 000 EUR.	https://www.ltkl.lt/en/?psl=grants-for-the-arts&do=open-calls&step=view&id=919

Nr.	Finansejuma avots	Atbalsta mērķis	Administrators	Projekta pieteikumu uzsaukumi/ Pieejamais finansējums	Vairāk informācijas
18.	ES programma “Radošā Eiropa”	Programmai “Radošā Eiropa” ir divi galvenie mērķi: - aizsargāt, attīstīt un veicināt Eiropas kultūras un valodu daudzveidību un mantojumu un - palielināt kultūras un radošo nozaru, jo īpaši audiovizuālās nozares, konkurētspēju un ekonomisko potenciālu. <i>Kultūras ministrija sniedz līdzfinansējumu projektu īstenošanai konkursa kārtībā.</i>	Eiropas Komisija, Kultūras ministrija – Informācijas punkts Latvijā	Projekta pieteikumu iesniegšana sadarbības projektu konkursā ir plānota 2025.gada 13.majā. Pieejamais finansējums vienam projektam ir atkarīgs no projekta mēroga: - Mazie sadarbības projekti – maksimālais finansējums ir līdz 200 000 EUR - Vidēja mēroga sadarbības projekti – maksimālais ES finansējums ir līdz 1 000 000 EUR - Liela mēroga sadarbības projekti – maksimālais ES finansējums ir līdz 2 000 000 EUR	https://www.km.gov.lv/lv/es-programma-radosa-eiropa-2021-2027 https://culture.ec.europa.eu/creative-europe
19.	Ziemeļvalstu Ministru padomes atbalsta programma “Ziemeļvalstu kultūras un mākslas programma”	Ziemeļvalstu kultūras un mākslas programma atbalsta Ziemeļvalstu sadarbības projektus visās mākslas un kultūras jomās, to sagatavošanas, producēšanas, prezentācijas un izplatīšanas posmos.	Ziemeļvalstu Ministru padome	Projekta pieteikumu iesniegšana ir plānota: - no 2025.gada 3.februāra līdz 2025.gada 3.martam; - no 2025.gada 11.augusta līdz 2025.gada 11.septembrim. Pieejamais finansējums vienam projektam: - līdz 7000 eiro bez citiem finansējuma avotiem; - līdz 40 000 eiro ar vismaz 30% līdzfinansējumu; - līdz 100 000 eiro ar vismaz 50% līdzfinansējumu.	https://norden.lv/lv/grantu-programmas/ziemeļvalstu-kulturas-un-maksas-programma/ https://www.nkk.org/en/culture-and-art-programme/
Vide, ilgtspējīga attīstība					
20.	Latvijas vides aizsardzības fonda programmas	Latvijas vides aizsardzības fonds ir valsts budžeta līdzekļu kopums vides aizsardzības pasākumu un projektu īstenošanai. Fonda mērķis ir veicināt ilgtspējīgu tautsaimniecības attīstību, integrējot vides aizsardzības prasības visās tautsaimniecības nozarēs, lai nodrošinātu iedzīvotāju tiesības dzīvot kvalitatīvā vidē saskaņā ar valsts vides politikas pamatnostādņēm, kā arī pietiekamus pasākumus bioloģiskās daudzveidības saglabāšanai un ekosistēmu aizsardzībai.	Valsts digitālā attīstības aģentūra	Uz ziņojuma izstrādes brīdi atlases dokumentācija 2025.gada konkursam nav pieejama. No iepriekšējo gadu pieredzes vienam projektam pieejamais finansējums bija aptuveni 60 000 EUR.	https://www.vraa.gov.lv/lv/latvijas-vides-aizsardzibas-fonds
21.	EK finanšu instruments LIFE programma	LIFE programma ir Eiropas Komisijas finanšu instruments vides un klimata jomā, ar mērķi veicināt, aktualizēt, attīstīt un īstenot ES vides un klimata politiku, līdzfinansējot projektus ar Eiropas pievienoto vērtību. <i>Viedās administrācijas un reģionālās attīstības ministrija sniedz līdzfinansējumu projektu īstenošanai konkursa kārtībā.</i>	Eiropas Komisija	Uz ziņojuma izstrādes brīdi atlases dokumentācija 2025.gada konkursam nav pieejama.	https://www.lifeprogramma.lv/lv/sakums
22.	Eiropas sadarbības teritoriālās programmas “Interreg”	Interreg programmu darbība ir vērsta uz vairāku dalībvalstu kopēju problēmu risināšanu un reģionu potenciāla izmantošanu noteiktā jomā, piemēram, vides aizsardzības un ilgtspējas, pilsētvides attīstības jomās, u.c. Kopīgu investīciju rezultātā	Programmu Kopīgie sekretariāti	Aktuālā informācija par projektu konkursiem - https://www.interreg.lv/lv/interreg-latvija/aktualie-projektu-konkursi/	https://www.interreg.lv/lv/

Nr.	Finansejuma avots	Atbalsta mērķis	Administrators	Projekta pieteikumu uzsaukumi/ Pieejamais finansējums	Vairāk informācijas
		tiek radīta kopīga infrastruktūra un nodrošināts kopīgs aprīkojums, kuru izmanto vairāku dalībvalstu iestādes, operatīvie dienesti un iedzīvotāji. - Latvijas–Lietuvas programma – atbalsta pārrobežu sadarbību starp LV un LT, veicinot reģionālo attīstību un kopīgu projektu īstenošanu dažādās jomās. - Igaunijas–Latvijas programma – Veicina sadarbību starp EE un LV, koncentrējoties uz ekonomisko attīstību, vides aizsardzību un citām prioritātēm. - Centrālā Baltijas jūras reģiona programma – ietver sadarbību starp piecām valstīm, tostarp LV, ar mērķi stiprināt reģiona konkurētspēju un ilgtspējīgu attīstību. - Interreg Baltijas jūras reģiona programma: Transnacionāla sadarbības programma, kas aptver Baltijas jūras reģiona valstis, tostarp LV, un fokusējas uz inovācijām, dabas resursu pārvaldību un transporta attīstību. - Interreg Europe programma: Starpreģionu sadarbības programma, kas ļauj LV reģioniem un pilsētām sadarboties ar partneriem visā Eiropā, lai apmainītos ar pieredzi un labāko praksi politikas veidošanā. - URBACT IV programma: Eiropas pilsētu sadarbības programma, kurā piedalās arī LV pilsētas, lai kopīgi risinātu urbānās attīstības izaicinājumus un dalītos ar integrētām pilsētvides attīstības stratēģijām. - ESPOL 2030 programma: Pētniecības programma, kas sniedz analīzi un datus par teritoriālo attīstību Eiropā, ieskaitot LV, lai atbalstītu politikas veidotājus reģionālās attīstības plānošanā.			
Izglītība, jaunatne					
23.	ES programma “Erasmus+”	Programmas vispārējais mērķis ir ar mūžizglītības palīdzību atbalstīt cilvēku izglītības, profesionālo un personisko attīstību izglītības, apmācības, jaunatnes un sporta jomā Eiropā un ārpus tās, tādējādi veicinot ilgtspējīgu izaugsmi, darbvietu kvalitāti un sociālo kohēziju, kā arī sekmējot inovāciju un stiprinot Eiropas identitāti un aktīvu pilsoniskumu. Programmas konkrētie mērķi ir šādi: - veicināt personu un grupu mācību mobilitāti, kā arī sadarbību, kvalitāti, iekļaušanu, taisnīgumu, izcilību, radošumu un inovāciju organizāciju un rīcībpolitiku līmenī izglītības un apmācības jomā, - veicināt neformālo un ikdienējo mācību mobilitāti un aktīvu iesaistīšanos jauniešu vidū, kā arī sekmēt sadarbību, kvalitāti, iekļaušanu, radošumu un inovāciju jaunatnes jomas organizāciju un rīcībpolitiku līmenī, - veicināt sporta personāla mācību mobilitāti, kā arī	Jaunatnes starptautisko programmu aģentūra – jaunatnes joma Valsts izglītības attīstības aģentūra – izglītības joma	Projektu pieteikumu iesniegšanas termiņi 2025. gadā: 12. februāris - Jauniešu apmaiņas projekti - Jaunatnes darbinieku mobilitātes projekti - Jauniešu līdzdalības projekti "DiscoverEU" iekļaušanas projekti "Erasmus+" akreditācijas ikgadējās dotācijas pieteikumi 5. marts - Sadarbības partnerības projekti izglītības, jaunatnes un sporta jomās	https://www.erasmusplus.lv/

Nr.	Finansējuma avots	Atbalsta mērķis	Administrators	Projekta pieteikumu uzsaukumi/ Pieejamais finansējums	Vairāk informācijas
		sadarbību, kvalitāti, iekļaušanu, radošumu un inovāciju sporta organizāciju un sporta rīcībpolitiku līmenī.		- Maza mēroga partnerības projekti izglītības, jaunatnes un sporta jomās 1. oktobris - Jauniešu apmaiņas projekti - Jaunatnes darbinieku mobilitātes projekti - Jauniešu līdzdalības projekti - Maza mēroga partnerības projekti jaunatnes jomā "Erasmus+" jaunatnes jomas akreditācijas pieteikumi Programmas "Erasmus+" finansējums vienam projektam ir atkarīgs no projekta veida, mēroga un iesaistīto partneru skaita.	
24.	Ziemeļu Ministru padomes programma "Nordplus"	Nordplus ir Ziemeļvalstu Ministru padomes izveidota programma, kuras projekti veicina sadarbības stiprināšanu starp Ziemeļvalstīm un Baltijas valstīm, pilnveidojot iesaistīto valstu izglītības sistēmas un ieviešot tajās jauninājumus. Nordplus programma atbalsta projektus, kas veicina zināšanu ieguvī, izglītotāju un izglītojamo apmaiņu un sadarbības tīklu veidošanu.	Valsts izglītības attīstības aģentūra	Projekta pieteikumu iesniegšanas termiņš ir 2025. gada 3. februāris.	https://www.nordplusonline.org/
25.	Jaunatnes politikas valsts programma	Valsts programmas mērķis ir ar informatīvu, metodisku un finansiālu valsts atbalstu nodrošināt darbu ar jaunatni Latvijā koordināciju un attīstību, lai radītu labvēlīgu vidi jauniešu dzīves kvalitātes uzlabošanai un palīdzētu katram jauniešim uzsākt patstāvīgu dzīvi kā atbildīgam sabiedrības loceklim.	Jaunatnes starptautisko programmu aģentūra	Projekta pieteikumu iesniegšana ir 2025. gada 3. marts. Vienam projektam maksimāli pieejamais finansējuma apmērs ir 57 000 EUR gadā.	https://jaunatne.gov.lv/par-agenturu/programmas-projekti/valsts-programma/
26.	ES programma "Eiropas Solidaritātes korpuss"	Programma "Eiropas Solidaritātes korpuss" sniedz iespēju jauniešiem vecumā no 18 līdz 30 gadiem iesaistīties solidaritātes aktivitātēs un jauniešiem no 18 līdz 35 gadiem iesaistīties humānās palīdzības aktivitātēs, kas risina sabiedrībai aktuālus izaicinājumus, uzlabo jauniešu kompetences, sekmē sociālo iekļaušanu un Eiropas vērtību stiprināšanu.	Jaunatnes starptautisko programmu aģentūra	Projekta pieteikumu iesniegšanas termiņi 2025. gadā: 20. februāris - Solidaritātes projekti - Brīvprātīgā darba projektu ikgadējās dotācijas pieteikumi 1. oktobris - Solidaritātes projekti	https://jaunatne.gov.lv/par-agenturu/programmas-projekti/eiropas-solidaritates-korpuss/

Pašvaldību sniegtais atbalsts

Pašvaldību atbalsts nevalstiskajām organizācijām ir tiesiski regulēts vairākos normatīvajos aktos un var tikt sniegts divos galvenajos virzienos:

1. Pilsoniskās sabiedrības stiprināšana – atbalsts vietējām kopienām un iedzīvotāju iniciatīvām;
2. Pašvaldības funkciju īstenošana – pakalpojumu nodrošināšana sabiedrībai, kas noteikta normatīvajos aktos.

Saskaņā ar Likumu par pašvaldībām pašvaldībām ir tiesības atbalstīt pilsoniskās sabiedrības aktivitātes, ja tās veicina vietējās kopienas attīstību un ir sabiedrības interesēs. Atbalsta veidi var būt dažādi un atkarīgi no katras pašvaldības rīcībspolitikas un budžeta iespējām.

Pašvaldības var sniegt atbalstu NVO šādos veidos:

- Atklāti projektu konkursi – pašvaldības organizē konkursus, kuros nevalstiskās organizācijas var saņemt finansējumu savām iniciatīvām, kapacitātes stiprināšanai un/vai administratīvajiem izdevumiem. Konkursa prioritātes un nosacījumi var mainīties ik gadu atkarībā no pašvaldības attīstības mērķiem.
- Pašvaldības pakalpojumu deleģēšana vai iepirkumi – NVO var sniegt sabiedrībai nepieciešamos pakalpojumus pašvaldības uzdevumā. Tas var notikt:
 - Deleģējuma līguma ietvaros – ja normatīvie akti paredz iespēju pašvaldībai deleģēt konkrētu funkciju izpildi (piemēram, sociālās aprūpes pakalpojumi, izglītojošas programmas u.c.);
 - Iepirkumu procedūrā – NVO var piedalīties publiskajos iepirkumos kā jebkurš cits tirgus dalībnieks, lai sniegtu pašvaldībai nepieciešamos pakalpojumus.
- Materiālais un nemateriālais atbalsts – pašvaldības var sniegt atbalstu arī netiešā veidā, piemēram:
 - Piešķirot vai iznomājot telpas bez atlīdzības vai par simbolisku maksu;
 - Nodrošinot grāmatvedības, juridiskās vai cita veida konsultācijas;
 - Sadarbojoties komunikācijas un publicitātes nodrošināšanā vietējā mērogā.
- Nodokļu un nodevu atvieglojumi – atsevišķas pašvaldības var piemērot īpašus atvieglojumus, piemēram, nekustamā īpašuma nodokļa atlaides NVO, kas darbojas sabiedrības labā.
- Dotācijas konkrētu funkciju īstenošanai – pašvaldība var paredzēt budžetā finansējumu (dotāciju) kādas valsts vai pašvaldības funkcijas nodrošināšanai. Piemēram, ja pašvaldība plāno atbalstīt krīzes centra darbību, tā var noslēgt līdzdarbības līgumu ar NVO, kas šo pakalpojumu sniedz.

Valsts pārvaldes uzdevumu deleģēšana nevalstiskajām organizācijām

Nevalstiskās organizācijas Latvijā var veikt valsts pārvaldes uzdevumus, ja to paredz normatīvie akti un ja tas tiek īstenots sabiedriskā labuma nolūkos. Valsts pārvaldes uzdevumu deleģēšana tiek regulēta Valsts pārvaldes iekārtas likumā un Likuma par budžetu un finanšu vadību noteikumos, kas paredz finansējuma piešķiršanu no valsts budžeta.

Saskaņā ar Valsts pārvaldes iekārtas likuma 40. pantu, valsts pārvaldes uzdevumu var deleģēt privātpersonai (tostarp biedrībai vai nodibinājumam), ja:

1. Uzdevums tiek veikts sabiedriskā labuma nolūkos;
2. Sabiedrības iesaiste nodrošina efektīvāku uzdevuma izpildi.

Valsts deleģēšanas līgums tiek noslēgts, ja tiek konstatēts, ka konkrētais uzdevums nav primāri jāveic valsts iestādēm un privātpersona to var veikt efektīvāk vai izmaksu ziņā izdevīgāk.

Deleģējums tiek noformēts ar:

- Ārēju normatīvo aktu – Ministru kabineta noteikumiem vai likuma deleģējumu, kas paredz konkrētu valsts pārvaldes uzdevumu nodošanu NVO;
- Deleģēšanas līgumu – divpusēju līgumu starp valsts iestādi un NVO, nosakot uzdevuma apjomu, finansējumu un atbildības.

Saskaņā ar Likuma par budžetu un finanšu vadību 5. pantu, biedrībām un nodibinājumiem var piešķirt dotāciju vai mērķdotāciju no valsts budžeta, ja to paredz gadskārtējais valsts budžeta likums un ja:

- finansējums tiek piešķirts konkrēta valsts pārvaldes uzdevuma izpildei vai
- tiek īstenots noteikts projekts vai pasākums, kas atbilst valsts pārvaldes mērķiem.

Finansējuma piešķiršana tiek noformēta, slēdzot deleģēšanas līgumu, kurā tiek atrunāts:

1. Piešķirtā finansējuma apjoms un tā izlietojuma nosacījumi;
2. Uzdevuma izpildes termiņi un kvalitātes kritēriji;
3. Atbildība par valsts budžeta līdzekļu izlietojumu;
4. Uzraudzības mehānismi un atskaites pienākumi.

Piemēri valsts deleģētajiem uzdevumiem NVO:

1. Sociālie pakalpojumi – krīzes centru un patversmju darbība, sociālās rehabilitācijas programmas.
2. Izglītības un apmācību programmas – pieaugušo izglītības kursi, nodarbtības jauniešiem, kas risina sociālus jautājumus.
3. Sabiedrības informēšanas un atbalsta projekti – kampaņas par veselību, cilvēktiesībām, pilsonisko līdzdalību.
4. Integrācijas un iekļaušanas programmas – atbalsta pasākumi mazākumtautībām, cilvēkiem ar invaliditāti vai citām sociāli mazāk aizsargātām grupām.

Privātie fondi un sponsorēšanas iespējas

Papildus valsts un ES finansējumam, NVO ir iespēja saņemt privāto finansējumu no dažādiem fondiem un uzņēmumiem. Šie līdzekļi tiek piešķirti caur labdarības programmām, sponsorēšanas iniciatīvām un korporatīvās sociālās atbildības projektiem. Privātie fondi bieži atbalsta kultūras, sociālās, izglītības un vides iniciatīvas, bet uzņēmumi piedāvā sponsorēšanu iniciatīvām, kas veicina sabiedrības labklājību un uzņēmuma zīmola vērtības. Zemāk sniegti privāto fondu un uzņēmumu piemēri, kas sniedz atbalstu NVO iniciatīvām:

Fonda/ Sponsora nosaukums	Informācijas avots
Borisa un Ināras Teterevu fonds	http://www.teterevufonds.lv/
Nākotnes atbalsta fonds	http://www.naf.lv/
Latviešu fonds (ASV izveidots)	https://latviesufonds.org/lv/piesaki-projektu
SEB banka	https://www.seb.lv/par-seb/sponsorsana-un-investicijas-sabiedriba
AS "Valmieras stikla šķiedra"	https://www.valmiera-glass.com/lv/group-1/sponsorsana/
SIA "Neste Latvija"	https://www.neste.lv/lv/content/sponsorsana
AS "Amber Latvijas Balzāms"	https://amberlb.lv/korporativa-sociala-atbildiba/sabiedribas-atbalsts/
SIA "Rimi Latvija"	https://www.rimi.lv/par-rimi/rimi-atbalsts
AS "Latvenergo"	https://latvenergo.lv/lv/sociala-atbildiba
VAS "Latvijas dzelzceļš"	https://www.ldz.lv/lv/content/par-soci%C4%81lo-atbild%C4%ABbu
AS "Cēsu alus"	https://cesualus.lv/sponsorsanas-politika
SIA "Tele2"	https://www.tele2.lv/tele2/par-tele2/atbalsta-politika/

7.3. Pētījuma anotācija

Pētījuma mērķis, uzdevumi un galvenie rezultāti	Pētījuma mērķis bija analizēt Latvijas valsts budžeta finansētās programmas “NVO fonds” (turpmāk – Programma) darbības rezultātus 2023.-2024. gadā Programmā īstenoto makro līmeņa projektu, īpaši makro projektu ar īstenošanas periodu garāku par 10 mēnešiem un līdz 22 mēnešiem, ieguldījumu Programmas virsmērķa – stiprināt pilsoniskās sabiedrības ilgtspējīgu attīstību un demokrātiju Latvijā – sasniegšanā. Dati liecina, ka projekti ar ilgāku īstenošanas termiņu (līdz 22 mēnešiem) nodrošina lielāku ietekmi un ilgtspēju, sasniedz plašāku mērķauditoriju un veicina stratēģiskāku attīstību. Tas liecina, ka ilgtermiņa projektu īstenotāji garākā izpildes termiņā ir spējusi īstenot efektīvākus un plašākas mērķgrupas iekļaujošus projektus, vienlaikus necenšoties kvantitatīvi audzēt aktivitāšu skaitu vai sadarbības partnerus.
Galvenās pētījumā aplūkotās tēmas	Latvijas iedzīvotāju pilsoniskā līdzdalība. NVO sektora attīstība. Programmas “NVO fonds” darbības rezultāti (īstenoto projektu tēmas, aktivitātes, mērķgrupas, īstenošanas vietas, sadarbība projektu ietvaros). Programmas darbības ieguldījums politikas rezultātu sasniegšanā. Labās prakses piemēri.
Pētījuma pasūtītājs	Sabiedrības integrācijas fonds
Pētījuma īstenotājs	Latvijas Kultūras akadēmija
Pētījuma īstenošanas gads	2024-2025
Pētījuma finansēšanas summa un finansēšanas avots	8757,57 EUR
Pētījuma klasifikācija	Padziļinātas ekspertīzes pētījums
Politikas joma, nozare	9.3. Pilsoniskās sabiedrības attīstība.
Pētījuma ģeogrāfiskais aptvērums	Visa Latvija
Pētījuma mērķa grupa/-as	Programmas “NVO fonds” projektu pieteicēji un īstenotāji, atsevišķi izdalot makro projektu īstenotājus. NVO sektors.
Pētījumā izmantotās metodes pēc informācijas ieguves veida:	
1) tiesību aktu vai politikas plānošanas dokumentu analīze	Jā
2) statistikas datu analīze	Jā
3) esošo pētījumu datu sekundārā analīze	Jā
4) padziļināto/ekspertu interviju veikšana un analīze	Nē
5) fokusa grupu diskusiju veikšana un analīze	Nē
6) gadījumu izpēte	Jā
7) kvantitatīvās aptaujas veikšana un datu analīze	Jā
8) citas metodes (norādīt, kādas)	
Kvantitatīvās pētījuma metodes:	
1) aptaujas izlases metode	Pašatlase
2) aptaujāto/anketēto respondentu/vienību skaits	520
Kvalitatīvās pētījuma metodes:	
1) padziļināto/ekspertu interviju skaits	
2) fokusa grupu diskusiju skaits	
Pētījuma pasūtītāja kontaktinformācija	Pilsoniskās sabiedrības atbalsta departamenta Projektu konkursu un uzraudzības nodaļas vadītāja Ieva Plūme, tālr. 22811019, e-pasts: ieva.plume@sif.gov.lv
Pētījuma autori (autortiesību subjekti)	Gints Klāsons, Baiba Tjarve